

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

POLİTİKA ÜRETME BİÇİMİ VE MAKRO ÇATIŞMA ÇÖZÜM
YÖNTEMİ OLARAK DESTEK KOALİSYONU ÇERÇEVESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa Fatih SAATÇI

Balıkesir, 2011

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**POLİTİKA ÜRETME VE MAKRO UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM
YÖNTEMİ OLARAK DESTEK KOALİSYONU
ÇERÇEVESİ (ACF)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa Fatih SAATÇI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. M. Ercan Yılmaz**

Balıkesir, 2011

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda 200912529003 numaralı Mustafa Fatih Saatçı'nın hazırladığı "Politika Üretme ve Makro Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi (ACF)" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 10.10.2011 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan.....*Prof. Dr. Rıza Arslan*.....İmza.....*Rıza Arslan*.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye.....*Doc. Dr. Muzaffer Erçen YILMAZ*.....İmza.....*Muzaffer Erçen Yılmaz*.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye.....*Yardı. Doc. Dr. Aplekin MALLA*.....İmza.....*Aplekin Malla*.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Soyadı)

16/11/2011
Enstitü Müdürü
(Unvanı, Adı,

Alayaym

Önsöz

Bu çalışmanın amacı daha önce Türkiye’de üzerinde çalışma yapılmamış Advocacy Coalition Framework’ü ya da Türkçe’si ile Destek Koalisyonu Çerçevesi’ni(DKÇ) tanıtarak, eğitim alt-sistemi altında mevcut iki dilli tartışmaların Destek Koalisyonu Çerçevesi’yle nasıl müzakere edilebileceğini göstermektir. Bunu yaparken de iki dilli tartışmalar etnik çatışmaların bir unsuru olarak görülmüş ve bu bağlamda Destek Koalisyonu Çerçevesi aynı zamanda etnik çatışmalarda barışın tesisi için bir yöntem olabileceği teorik olarak düşünülmüştür. Dolayısıyla, çalışma hazırlanırken özellikle kaynak taraması ve geçmişte uygulanmış olan Destek Koalisyonu Çerçevesi örneklerinden yararlanılmıştır. Türkiye’de eğitim alt-sistemindeki iki dilli eğitim tartışmalarına ışık tutacağı düşüncesiyle, Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin aynı temalı uygulaması olan Kanada örneği ele alınarak incelenmiştir. Kanada da olduğu gibi Türkiye’de de Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin uygulanmasının pasif etnik çatışmayı büyümeden engelleyebileceği düşünülmüştür. Türkiye’de eğitim alt sistemi altında meydana gelen iki dilli eğitim tartışmalarının nasıl yapılması ya da ilerlemesi gerektiği üzerine öngörülerde bulunabilecek bu çalışma aynı zamanda DKÇ’nin de etnik çatışmaların çözümlenmesinde bir yol olabileceği düşünülerek bilime katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada bana maddi ve manevi olarak sonsuz desteğini esirgemeyen başta ailem ve tez danışmanım Doç. Dr. M. Ercan Yılmaz’a, tezin yazılma sürecinde yanımdan ayrılmayıp beni destekleyen arkadaşlarıma teşekkür etmeyi borç bilirim.

Özet

POLİTİKA ÜRETME BİÇİMİ VE MAKRO UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMİ OLARAK DESTEK KOALİSYONU ÇERÇEVESİ (ACF)

Saatçı, Fatih
Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. M. Ercan Yılmaz
2011, 117 Sayfa

Bu çalışmanın amacı daha önce Türkiye’de üzerinde çalışma yapılmamış Destek Koalisyonu Çerçevesi’ni(DKÇ) tanıtarak, eğitim alt-sistemi altında mevcut iki dilli tartışmaların Destek Koalisyonu Çerçevesiyle nasıl müzakere edilebileceğini göstermektir. Bunu yaparken de iki dilli tartışmalar etnik çatışmaların bir unsuru olarak görülmüş ve bu bağlamda Destek Koalisyonu Çerçevesi aynı zamanda etnik çatışmalarda barışın tesisi için bir yol olabileceği teorik olarak düşünülmüştür. Dolayısıyla, çalışma hazırlanırken özellikle kaynak taraması ve geçmişte uygulanmış olan Destek Koalisyonu Çerçevesi örneklerinden yararlanılmıştır. Türkiye’de eğitim alt-sistemindeki iki dilli eğitim tartışmalarına ışık tutacağı düşüncesiyle, Destek Koalisyonu Çerçevesinin aynı temalı uygulaması olan Kanada örneği ele alınarak incelenmiştir. Kanada da olduğu gibi Türkiye’de de Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin uygulanmasının pasif etnik çatışmayı büyümeden engelleyebileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Destek Koalisyonu Çerçevesi, siyasa-merkezli öğrenme, destek koalisyonları, etnik çatışma, pasif çatışma, iki dilli eğitim.

Abstract

ADVOCACY COALITION FRAMEWORK AS A WAY OF POLICY MAKING AND RESOLUTION OF ETHNIC CONFLICTS

Saatci, Fatih

M.A Thesis, Department of Public Administration,

Adviser: Assoc. Prof. Dr. M. Ercan Yılmaz

2011, 117 Pages

The purpose of this study is to illustrate how Advocacy Coalition Framework, which has not been studied in Turkey before, could be applied as a way of negotiation in current discussions regarding two language system under education sub-system. In this regard, two language discussions have seen as a part of ethnic conflicts, and Advocacy Coalition Framework, theoretically, might be thought as a way of conflict resolution. Therefore, since the study is in theoretical framework, the implemented examples of Advocacy Coalition Framework and resources applied in the past are thought as useful for the study. Thus, as Canada experienced the same two language discussion in the past, it was chosen as an instructive example for Turkey, which currently has a similar two language discussions. In other words, as in Canada, applying Advocacy Coalition Framework in Turkey concerning two language discussion under education subsystem might be a useful tool to alleviate passive ethnic conflict.

Key Words

Advocacy Coalition Framework, policy-oriented learning, advocacy coalitions, ethnic conflict, passive conflict, two language education.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	3
1.2 Amaç.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Araştırmanın Varsayımları	3
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.6 Tanımlar.....	3
2. İLGİLİ ALANYAZIN	4
2.1 Kuramsal Çerçeve.....	4
2.2 İlgili Araştırmalar	4
2.2.1. Geçmişten Bugüne Destek Koalisyonu Çerçevesi	4
2.2.2. DKÇ'nin Yapısı.....	6
2.2.2.1. Alt-sistemler:	7
2.2.2.2. İnanç Sistemleri:.....	7
2.2.3. DKÇ'de Model Birey.....	9
2.2.4. Siyasa-Merkezli Öğrenme	10
2.2.5. DKÇ'nin Hipotezleri.....	12
2.2.5.1. Destek Koalisyonuna İlişkin Hipotezler.....	12
2.2.5.2. Siyasa Değişimine İlişkin Hipotezler	12
2.2.5.3. Koalisyon Öğrenmesine İlişkin Hipotezler	12
2.2.6. DKÇ'nin Evrilme Süreci.....	13
2.2.7. DKÇ'ye Yönelik Ön Değerlendirmeler	28
2.2.8. DKÇ'nin Son Değerlendirmesi ve Temel Unsurları.....	29
3. YÖNTEM.....	32
3.1 Araştırmanın Modeli	32
3.2 Bilgi Toplama Kaynakları.....	32

3.3 Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	32
4. BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1. Etnik Çatışmaların Bir Çözüm Yöntemi Olarak Neden DKÇ?	33
4.2. Etnik Çatışmalarda Barışın Tesisinde Neden DKÇ?	39
4.3. Arabuluculuk ve DKÇ'nin Benzer Yönleri.....	40
4.4. DKÇ'nin Uygulanmasına İlişkin Örnekler:.....	42
4.4.1. Kanada Eğitim Sistemi'nde Değişim İçin DKÇ'nin Rolü	42
4.4.1.1. Ontaryo Eğitim Siyasa Alt-sisteminin Dayandığı Temel Unsurlar.....	42
4.4.1.2. Kanada'nın Temel Hukuki Yapısı.....	44
4.4.1.3. Kanada'daki Eğitim Problemi Alanının Temel Unsurları/Nitelikleri	46
4.4.1.4. Doğal Kaynakların Temel Olarak Dağılımı	47
4.4.1.5. Ontaryo'da Fransızca Eğitiminde Siyasa Değişimi	47
4.4.1.6. Fransızca Konuşan Ontaryo'luların Oluşturduğu Koalisyon.....	49
4.4.1.7. Diğer Alt-sistemlerin Etkileri	50
4.4.1.8. Ontaryo Eğitim Sistemi'nde Siyasa Değişimine Destek Koalisyonu Çerçevesi Yaklaşımı.....	51
4.4.1.9. İnanç Sistemlerinin İstikrarlılığı	53
4.4.1.10. Ontaryo Eğitim Sisteminde Siyasa-Merkezli Öğrenme.....	55
4.4.1.11. Dış Değişkenlerin Ontaryo Eğitim Alt-sistemlerine Etkisi	57
4.4.1.12. Hakların Verilişinden Sonra Hükümetler Arası İlişkiler	59
4.4.2. DKÇ'nin Kanada'da Uygulaması Üzerine Sonuç ve Eleştiriler	60
4.5. Neden DKÇ Türkiye'de Uygulanabilir?	62
4.5.1. DKÇ Türkiye'de Hangi Alt-sistemler Üzerinde Yararlı Olabilir?	65
4.5.2. Türkiye'de Eğitim Alt-Sistemi'nin Özellikleri.....	67
4.5.2.1. İç Unsurlar	67
4.5.2.2. Dış Unsurlar	71
4.5.3. Türkiye'de Eğitim Alt-sistemi ve Dil Politikaları.....	74
4.5.3.1. Türkiye'de Dil politikalarının Tarihsel Gelişimi.....	74
4.5.3.2. 1980 Sonrası Dil Politikaları ve Destek Koalisyonlarının Oluşmaya Başlama Süreci	77
4.5.4. Koalisyonlara Bakış.....	83
4.5.5. DKÇ Türkiye'de Etnik Uyuşmazlık Çözümünde Ne Ölçüde Fonksiyonel Olabilir?..	94
4.5.6. İki Dilli Eğitim Tartışmaları Işığında Forum Oluşturmak ve Siyasa-Merkezli Öğrenme.....	96
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
KAYNAKÇA	105
İNTERNET KAYNAKLARI	107

1. Giriş

Bu çalışmada, Batı dünyasında bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kullanılan ancak ülkemizde pek bilinmeyen *Advocacy Coalition Framework*'un tanıtılması ve etnik çatışmalar örneği temelinde sosyal sorunların çözümüne ilişkin fonksiyonunun tartışılması amaçlanmıştır. *Advocacy Coalition Framework*'u Türkçe'ye çevirirken Destek Koalisyonu Çerçevesi tanımının daha uygun olacağını üzerinde duruldu ve çalışma boyunca bu şekilde tanımlandı. Destek Koalisyonu Çerçevesi, kısaca, farklı inanç sistemlerine dayanan alt grupların siyasa üretilmesine katkıda bulunmasını ifade eder. Bunu yaparlarken de bu alt gruplar sahip oldukları inanç sistemleri doğrultusunda davranırlar. Yine farklı inanç sistemlerine sahip bu grupların bir araya gelerek bir koalisyon oluşturmaları söz konusudur. Diğer taraftan, karşıt inanç sistemine sahip koalisyonlar da Destek Koalisyonu Çerçevesi'nde yer almaktadır. İşte bu karşıt koalisyonlar kendi inanç sistemlerine dayanarak bir müzakere süreci yaşarlar. Çünkü hedeflerinde ortak bir siyasa üretme biçimi vardır.

Bu çalışmanın amacı daha önce Türkiye'de üzerinde çalışma yapılmamış olan Destek Koalisyonu Çerçevesi'ni tanıtmak ve bu çerçeve bağlamında Türkiye'de hangi sorunların ele alınarak bir çözüm yoluna ulaşılabileceği üzerinde fikir teatisinde bulunmaktır. Bu doğrultuda öncelikli olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin tarihi geçmişine değinilecektir. Daha sonra Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin kavramsal temeline inilerek nasıl bir çalışma alanı olduğu anlatılacaktır. Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin kavramsal alt yapısı ortaya konduktan sonra da, aslında yurt dışında bir hayli uygulanan bu çerçevenin farklı örnekleri ele alınarak Türkiye'ye nasıl bir örnek teşkil edilebileceğine bakılacaktır. Özellikle de eğitim sistemi üzerinde durulacaktır. Son zamanlarda ülke gündemini de meşgul eden Türkiye'deki eğitim problemine Destek Koalisyonu Çerçevesinden bakılacaktır. Bütün bunlar yapılırken de Türkiye'de yaşayan Kürt nüfusun eğitim taleplerin

doğrultusunda ortaya çıkan devlet ve Kürt nüfus arasındaki etnik anlaşmazlığın giderilmesi için, Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin Etnik çatışmaların çözümlenmesinde bir çözüm yolu olup olmayacağı üzerinde durulacaktır.

Çalışma yapılırken, metodolojik olarak daha çok önceleri yurt dışında yapılmış olan araştırmalara değinilmiştir. Yurt dışında Destek Koalisyonu Çerçevesi ile yapılmış olan örnekler incelenmiştir. Bir başka deyişle, veri taraması yoğun şekilde uygulanmıştır. Bu doğrultuda makale ve kitaplar ana referans kaynaklarını oluşturulmuştur. Bunlara ek olarak, yine konunun konunun uzmanı ile elektronik posta ile temasa geçilmeye çalışılmıştır. Bir başka deyişle bu çalışmada dolaylı röportaj yöntemi uygulanmaya çalışılmıştır.

Tez toplam dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde daha önceden de kısaca belirtildiği üzere batı literatüründe Destek Koalisyonu Çerçevesi hakkında birçok çalışma yapılmış olduğu için, daha önce yapılmış çalışmalara değinilecektir. Yani Destek Koalisyonun kavramsal yapısı da anlatılmaya çalışılacaktır. Tezin ikinci kısmında ise, Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin güçlü ve zayıf yönleriyle Kanada Eğitim Sistemi'ndeki örnek uygulamalarına yer vermeye ve etnik çatışmalar literatürüyle DKÇ arasındaki örtüşen noktaların ortaya konulmasına çalışılacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Destek Koalisyonu Çerçevesi Türkiye nasıl uygulanabilir? Sorusunun üzerinde durularak, Türkiye'de güncelliğini koruyan iki dilli eğitim tartışması üzerinde yoğunlaşılacaktır. Bu bölümde çeşitli röportajların, elektronik posta ile yapılan araştırmaların, özellikle makro uyumsuzluk üzerine röportajların ve bir takım öngörülerin yer alması muhtemel olarak görülmektedir. Dördüncü ve son bölümde ise, sonuç ve genel değerlendirme yer alacaktır. Bu bölümde DKÇ hakkında genel bir özete, eğer Türkiye'de uygulanırsa ne tür bir sonuç doğuracağına ana başlıklara istinaden değinilecektir. Bununla birlikte, bundan sonra aynı konuyu çalışmak isteyen araştırmacılara bir takım tavsiyelerde bulunulacaktır.

1.1 Problem

Politika üretme biçimi ve etnik çatışma çözüm yöntemi olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin iki dilli eğitim tartışmalarına ilişkin olarak Türkiye'de uygulanışı irdelenmektedir.

1.2 Amaç

Bu çalışmada, Batı dünyasında bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kullanılan ancak ülkemizde pek bilinmeyen *Advocacy Coalition Framework*'un tanıtılması ve etnik çatışmalar örneği temelinde sosyal sorunların çözümüne ilişkin fonksiyonunun tartışılması amaçlanmıştır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu doğrultuda hipotezimizi ispatlayabilmek için öncelikli olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin tarihi geçmişine değinilmesi, daha sonra Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin kavramsal temelini inilerek nasıl bir çalışma alanı olduğunun anlatılması ve son olarak da iki dilli tartışmalar ışığında etnik çatışmalar literatürüne olan katkısına değinilmesi söz konusudur.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin Türkiye'de iki dilli eğitim tartışmalarına ve etnik çatışmaların çözümlenmesine katkısı olup olmadığıdır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Hipotezimiz irdelenirken Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin Türkiye'de eğitim ve dil politikalarında uygulanabilirliğiyle ve etnik çatışmalar literatürüyle olan benzerlikleri açısından sınırlandırılmaktadır.

1.6 Tanımlar

Araştırmanın Modeli

Hipotez çalışması kuramsal olarak tanımlayıcıdır (descriptive).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1 Kuramsal Çerçeve

Tezin konusu Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin Türkiye'de politika üretimi ve etnik gerilimi önlemede nasıl kullanılabileceğidir. Tez toplam dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde daha önceden de kısaca belirtildiği üzere batı literatüründe Destek Koalisyonu Çerçevesi hakkında birçok çalışma yapılmış olduğu için, daha önce yapılmış çalışmalara değinilecektir. Yani Destek Koalisyonun kavramsal yapısı da anlatılmaya çalışılacaktır. Tezin ikinci kısmında ise, Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin güçlü ve zayıf yönleriyle Kanada Eğitim Sistemi'ndeki örnek uygulamalarına yer vermeye ve etnik çatışmalar literatürüyle DKÇ arasındaki örtüşen noktaların ortaya konulmasına çalışılacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Destek Koalisyonu Çerçevesi Türkiye nasıl uygulanabilir? Sorusunun üzerinde durularak, Türkiye'de güncelliğini koruyan iki dilli eğitim tartışması üzerinde yoğunlaşılacaktır. Bu bölümde çeşitli röportajların, elektronik posta ile yapılan araştırmaların, özellikle makro uyumsuzluk üzerine röportajların ve bir takım öngörülerin yer alması muhtemel olarak görülmektedir. Dördüncü ve son bölümde ise, sonuç ve genel değerlendirme yer alacaktır. Bu bölümde DKÇ hakkında genel bir özete, eğer Türkiye'de uygulanırsa ne tür bir sonuç doğuracağına ana başlıklara istinaden değinilecektir. Bununla birlikte, bundan sonra aynı konuyu çalışmak isteyen araştırmacılara bir takım tavsiyelerde bulunulacaktır.

2.2 İlgili Araştırmalar

2.2.1. Geçmişten Bugüne Destek Koalisyonu Çerçevesi

DKÇ'nin ilk versiyonu Paul Sabatier tarafından Almanya'da Biefeld Üniversitesi'nde geliştirildi. DKÇ üç amaca yönelik olarak ortaya çıkmıştır. İlki

yasa çalışmalarında hâkim olan “horistik”¹ aşamalara alternatif olarak; ikincisi, anayasa uygulamalarının “yukarıdan-aşağıya” ve “aşağıdan-yukarı” özelliklerini daha iyi sentez etmek için; üçüncüsü ise, siyasa sürecindeki teorilere teknik bilgiyi daha fazla nüfuz ettirmek için ortaya çıkmıştır.

80’lerin ortalarında Paul Sabatier kendisi gibi bilimsel bilginin kamu siyasasında önemli rolü olduğunu düşünen Hank Jenkins-Smith ile çalışmaya başlamıştır. Birlikte yapılan bu çalışmalar ile Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith DKÇ’nin diğer araştırmacı ve yazarlar tarafından da eleştirilebileceği bir ortam ve strateji geliştirmişlerdir. O dönemden beri, Paul Sabatier DKÇ üzerinde çalışmalara devam etmiştir ve 87-88 yılına gelindiğinde DKÇ’nin ilk versiyonu ortaya çıkmıştır.

DKÇ’nin ilk versiyonu siyasa uygulamalarına ve teknik bilginin kamu politikasındaki önemine atıfla beş temel özellikte oraya çıkmıştır. İlki, siyasa değişimi ya da siyasa süreci problemlerin büyüklüğü, etkileri ve muhtemel çözümleri üzerinde teknik bilgiye olan ihtiyaca değinmektedir. İkincisi, siyasa değişim sürecini anlamak için bir on-yıl ya da daha fazla bir zaman gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü bir siyasanın formülasyonu, uygulanması ya da tekrar formüle edilmesi, bir başka deyişle, siyasanın başarılı ya da başarısız olması en az bu sürede belli olmaktadır. Üçüncüsü, siyasa değişimini anlamak için en yararlı birim herhangi bir hükümet organizasyonu ya da programı olmasından ziyade, bir siyasa alt-sistemi veya siyasa alanıdır.

Bu alt-sistem, düzenli olarak, bir siyasa problemi ile ilgili, aktif bir şekilde, kamu siyasasını ilgili oldukları alanda etkilemeye çalışan kamu ve özel organizasyonlardan oluşmaktadır. Alt-sistemin önemi şu özelliğe dayanmaktadır; eğer bu alt-sistemlerden herhangi biri ya da hepsi gerçekten bir etkiye sahip olmak istiyorsa, var olan problem ile ilgili olarak uzmanlaşma yolunu seçmek zorundadırlar. Çünkü siyasa üretme-yapma süreci zaten yeterince karışık bir süreçtir. Dolayısıyla uzmanlaşarak durum daha

¹ Horistik yaklaşıma, özetle, benzer aşamalara sahip modeller, siyasa sürecini fonksiyonel ve geçici olarak farklı alt süreçlere ayırırlar, çünkü horistik yaklaşımla gerçekleştirilen bu ayırım alt süreçlerin anlaşılmasında kolaylık sağlamaktadır. Ancak, horistik yaklaşım nedensellik ilişkisine sahip bir teori olarak görülmemektedir; çünkü horistik yaklaşım bir süreçten diğerine geçişi sağlayan ya da tetikleyen nedensel faktörleri bütünüyle kapsamamaktadır.

anlaşılabilir hale gelir. Bir alt-sistemde geleneksel olan “demir üçgeni” *iron triangle* oluşturan, sınırlı olan yönetim kurumları, hukuki kriterler ve hükümetin tek bir seviyesinde yer alan çıkar gruplarının ötesinde bir durum söz konusudur. Alt-sistemde, hükümetin çeşitli seviyelerinde yer alan, siyasa üretiminde, formülasyonunda ve uygulamasında etken olan gazeteci, araştırmacı, siyasa analistçileri yer almaktadır.

DKÇ'nin beş temel özelliğinden dördüncüsünde ise, siyasa alt-sistemlerinin çeşitli seviyelerde hükümetleri içerdğine değinmektedir. Bir çok ülkede, siyasa yenilikleri öncelikle ulus altı seviyelerde meydana gelir ve daha sonra ulusal bir program haline gelir. Çünkü ulus altı hükümetlerde ya da yerel hükümetlerde bulunan görevliler, birçok problem konusunda, genelde ulusal seviyedeki hükümet görevlilerinden farklı şekilde düşünürler.

Son ve beşinci özellik, kamu programları ya da siyasaları hedeflere ulaşmak için sağlam teoriler ile çalışırlar. Bu yüzden inanç sistemleri ve inanç sistemlerinin kavramlaştırılması önem kazanır. Dolayısıyla, değer öncelikleri önemlidir. İnanç ve siyasaların aynı alana oturtulması siyasa değişiminde teknik bilginin rolünün ve farklı aktörlerin etkisinin önemini aşıkarmaktadır (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 1-5).

2.2.2. DKÇ'nin Yapısı

Alt-sistem aktörlerini kısıtlayan ve alt-sistem aktörleri için fırsatlar sunan dışsal değişkenlerdir.

İlk dışsal değişkenler genel olarak anayasal yapıyı, sosyal-kültürel değerleri ve politik sistemdeki doğal kaynakları içermektedir. Bunların değişimi çok zor olduğu için, uzun dönem hariç nadiren koalisyon stratejilerine konu olurlar. Ama yinede, insanların genel davranışlarını etkilerler.

Alt-sistemler için ikinci dışsal değişkenler, genel olarak bir on-yıl veya daha fazla sürede değişmeye meyilli olanlardır. Bu noktada, DKÇ, bu ikinci dışsal değişkenlerin büyük siyasa değişimleri için geçilmesi gereken bir ön aşama olduğunu ileri sürmektedir. Bu ikincil dışsal faktörler, sosyo ekonomik değişiklikleri, kamu oyundaki değişiklikleri, hükümet koalisyonundaki, seçim

gibi, sistem değişikliklerini ve diğer alt-sistemlerin siyasa kararlarını ve etkilerini içermektedir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 6-9).

2.2.2.1. Alt-sistemler:

DKÇ'ye göre, bu alt-sistemlerin içinde, aktörler genellikle sayıları 1 ve 4 arasında değişen "Destek Koalisyonları"nda toplanırlar. Bu her destek koalisyonu çeşitli hükümet ve özel organizasyonlarda görev alan insanlardan oluşmaktadır. Buna ek olarak, destek koalisyonlarında yer alanların hem standart ve rastlantısal inançları paylaşması hem de azımsanmayacak derecede belirli bir süre zarfında ortak çalışmalarını gerekmektedir. Bu koalisyonlar sadece, DKÇ'nin de ileri sürdüğü gibi, çıkar gruplarından değil, devlet memurlarından, hükümetin-çeşitli seviyelerindeki hukukçulardan, kabul görmüş araştırmacılardan ve hatta gazetecilerden oluşmaktadır. Doğal olarak, alt-sistemlerde bu koalisyonlarla ilişıği olmayan kişiler de bulunacaktır; ancak bu kişiler zaten uzun dönemde ya koalisyonları terk edeceklerdir ya da buldukları koalisyonla uyum içinde olacaklardır (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 6).

2.2.2.2. İnanç Sistemleri:

Her koalisyonun inanç sistemleri hiyerarşik, üç seviyelidir. Paylaşılan en geniş ve yüksek seviyede olan inanç sistemi "derin öz" olanlarıdır. Bu inanç sistemleri varoluşçu ve standart inançları içerir. Bir başka deyişle, örneğin bireysel özgürlüklerin göreceli olarak sosyal eşitliğin önünde bulundurulması gibi...

İnanç sistemlerinin bir alt seviyesinde "siyasa özü" bulunmaktadır. "Siyasa özü" bir koalisyonun temel kurallarına, standartlarına bağlılığını ve tüm siyasa ya da tüm alt-sistem karşısındaki tesadüfi algılarını içermektedir. "Siyasa öz"leri temel değer önceliklerini içerir. Örneğin; çevrenin korunmasına karşılık ekonomik gelişimin göreceli olarak daha önemli olması gibi... Yine, "siyasa özü" bir problemin genel olarak ciddiyeti ve ana nedenleri ile ilgili olarak sahip olunan temel algıları içerir. Bütün bunlarla birlikte alt-sistem içindeki temel değerlerin ortaya çıkmasındaki stratejileri ve kullanılacak olan temel siyasa araçlarını da içerir.

Genel olarak, “derin öz” inançlar değişime çok dirençlidir. Özellikle, örnek vermek gerekirse, “derin öz” inançlar dini konulara çok yakındır. Diğer taraftan bir koalisyonun “siyasi öz” inançları değişime karşı daha az katıdır. “Siyasa öz” inançlarının bazıları sıra dışı şekilde standardize olmuş ve modifiye olması çok güçken, çoğunluğu da tecrübe ya da gözlemlerle elde edilmiş unsurları içeren, belirli bir zamanda kanıtların sağlam bir şekilde elde edilmesiyle değişebilen bir yapıya sahiptir. “Siyasa öz”ünde bu değişebilir olanlar “ikincil durumlar/unsurları” oluşturmaktadır. Bu ikincil unsurlar yeni verilerin, tecrübelerin veya stratejik düşüncelerin değişimi ışığında kendilerini daha kolayca değiştirebilmek ya da ayarlayabilmektedir.

Herhangi bir noktada her bir koalisyon, kendi siyasa hedeflerinin tanınması için, “rehber araçları”, yani kurallarda, bütçede, personel veya bilgide değişimleri, hükümet kurumlarının davranışlarını değiştirmede bir araç olarak kullanılır. Bu durumda tabii ki, çatışan bazı stratejiler meydana gelmektedir. “Siyasa araçları” işte bu noktada devreye girmektedir. “Siyasa araçları” koalisyonlara eşlik eden, aracı olan bir üçüncü gruptur ve işleri yoğun çatışmayı azaltmak ve uygun, mantıklı olan uzlaşmayı sağlamaktır. Sonuçta da, bir ya da daha çok hükümet programı siyasa çıktısını ortaya koyar ve işlerlik kazanır. Bu çıktılarının problemle ilişkili olarak doğrudan etkilerinin yanı sıra, yan etkileri de söz konusudur. Araştırma süreçlerinden ve dış dinamiklerden kaynaklanan yeni bilgi kadar hükümet kararlarının ve çıktılarının etkisinin uygunluğunun algılanması temelinde, her koalisyon kendi inanç sistemlerinin, özellikle “ikincil unsurların” üzerinde ve stratejilerinde revizyona gidebilir. Bu revizyonlardan ikincisi toplu seçim seviyesinde büyük kurumsal değişimleri içerebileceği gibi, işlem seviyesinde ya da uygulama seviyesinde değişikliği ve revizyonu da içerebilir. Hatta, hakim olan koalisyonda, sistemik seviyede değişiklikleri aramak adına alt-sistem dışına çıkılabilir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 8-9).

2.2.3. DKÇ'de Model Birey

DKÇ'deki birey modeli bilişsel ve sosyal psikolojiye çok önem vermektedir. Özellikle, DKÇ hedeflerin, amaçların çok karışık bir yapıda olduğunu vurgulamaktadır. Buna ek olarak, DKÇ, bireyin dünyayı algılamasının ve elde ettiği bilgiyi işlemesinin birçok önyargı ve kısıtlamalardan etkilendiğini ileri sürmektedir.

DKÇ'nin erken versiyonunda, aktörler kimin refahının en büyük öneme sahip olduğunu belirleyen değerler ve kavramları oluşturan bir takım siyasa merkezli hedefler tarafından harekete geçirilirler. En fazla öneme sahip olduğu düşünülen değerleri ve kavramların en önemlisi siyasa özü içindedir; çünkü bunlar "derin öz" inançlarına göre bireyi daha fazla etkiler ve bireyin ikincil unsurlardaki kendine has siyasa tercihlerinden davranışlarına daha fazla etkide bulunur ve hizmet eder. Bu noktada DKÇ, basit ekonomik ve bireysel çıkarların aktörleri yönlendirdiğine ve bu bireysel çıkarların aktörler üzerinde daha kolayca etkili olduğuna ve yerleştiğine karşı çıkmaktadır. Bunun yerine; hedeflerin doğal olarak karışık olduğunu ve tecrübeyle sabitleşmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.

Siyasa merkezli öğrenmeye göre, bu siyasa özü ve ikincil unsurlar, duruşlar daha çok grubun içinde yeşeren ve böylelikle değişebilen unsurlardır; dolayısıyla, davranışla açıklanabilmektedirler. Ancak; "derin öz" değerler temel olarak bahsedilmiş gibidir ve bunların davranışlarla açıklanması zordur.

DKÇ aktörlerin çok çeşitli önyargı ve kısıtlamalardan dolayı zorluklarla karşılaştığına vurgu yapmaktadır. Bu zorluklardan ilki şudur: aktörlerin bilgiyi işleme ve analiz etme becerisi zaman ve hesap sıkıntılarından dolayı kısıtlanmaktadır. Bu da daha önce yukarıda değinildiği gibi "horistik" ilerleme biçiminin bir rehber olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Bunun bir göstergesi olarak, siyasa özü inançların ikincil unsurlara/duruşlara nazaran çeşitli durumlardaki davranışlara daha etkili bir rehber olmasıdır.

İkinci bir kısıtlama da; aktörlerin kayıplarını başarılarına ya da galibiyetlerine nazaran daha fazla tartmasıdır. Böylelikle, yenilgiler

kazanımlara göre daha fazla hatırlanır ve siyasa aktörlerinin karşıtlarının kendilerinden daha güçlü olarak algılanmasına neden olur.

Üçüncü zorluk ise, "cognitive dissonance" ile ilintili olarak; önemli konularda aktörlerin algılaması daha önceki sahip oldukları var olan standart ve diğer inançlardan etkilenmektedir. Kısacası, aktörler dünyayı daha önce var olan inançlarının lenslerinden görürler.

Bu bağlamda önyargı koalisyonun zaman içinde sağlamlığına katkıda bulunmaktadır. Koalisyon aktörleri ortak siyasa özü inançlarını paylaştıkları için, farklı koalisyonlardan aktörler dünyayı farklı lensler vasıtasıyla algırlar ve böylece meydana gelen tecrübeleri de farklı yorumlarlar. İşte bu da grubun birlikteliğine ve uyumuna katkı sağlar. Diğer taraftan da farklı koalisyonlar arasında güven kaybına neden olur. Kayıpların kazançlara nazaran daha fazla hatırlandığını göz önünde bulundurursak, çatışmanın daha yüksek seviyede seyrettiği durumlarda taraflar karşılarındakini olduklarından daha şeytanca ve güçlü görme eğilimindedirler. Sonuç olarak, koalisyonlar arasında çatışmaların çözülmesi, klasik akılcı aktör modellerin tahmin ettiğinden daha zordur (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 9-11).

2.2.4. Siyasa-Merkezli Öğrenme

Siyasa-merkezli öğrenmenin DKÇ üzerindeki durumuna değinmeden önce, siyasa-merkezli öğrenmenin ne olduğu üzerinde durmak gerekmektedir. Siyasa-merkezli öğrenme Heclö'nün ortaya koyduğu bir yaklaşımdır, kavramdır. Siyasa-merkezli öğrenme, tecrübelerden ya da yeni bilgilerden elde edilen ve siyasa hedeflerinin revizyona gitmesini ya da başarılmasını sağlayan davranış ve düşüncelerin sürekli olarak taraflar arasında yer değiştirmesidir. Siyasa merkezli öğrenme, mevcut problem oluşturan unsurları kapsayan bilgiyi ve problemi oluşturan unsurları etkileyen faktörleri içerir. Bunun yanı sıra, siyasa merkezli öğrenme, siyasanın yeterliliği ile ilgili olarak döngüsel içyapıyı, dış dinamiklerle ilgili algıları ve alternatif siyasaların değişen algılar üzerindeki muhtemel etkilerini de kapsar.

Bu noktada DKÇ siyasa merkezli öğrenmenin araçsal olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü her koalisyon kendi siyasa hedeflerine ulaşmak için dünyayı daha iyi anlamaya çalışmaktadır ve bu da siyasa-merkezli öğrenmenin araçsal yönüyle olmaktadır. Bir başka deyişle, her koalisyonun farklı bir algılama sentezi, süzgeci vardır. Koalisyon üyeleri, kendi “derin öz” veya “siyasa öz” inançlarının geçersiz ya da başarılması güç olduğunu gösteren herhangi bir bilgiye karşı direnç gösterirler. Hatta eski siyasa analizlerini kullanmayı ve kendi inançlarını desteklemeyi seçerler.

Ancak, siyasa değişimini etkileyen bütün bu süreç bilişsel ya da idrağa dayalı bir aktivitedir. Bilişsel aktiviteye ek olarak siyasa değişimine etki eden idrağa dayalı ya da bilişsel olmayan iki unsur daha vardır. İlk gerekçe dünyadaki değişiklikleri, özellikle de ülke içi sistem dinamiklerini içermektedir. İkincisi, personel sayısındaki değişiktir. Personel sayısındaki değişiklik bazen dış kaynaklı bazen de ölümlerden kaynaklanan, koalisyonların siyasi kaynağının ve siyasa kararlarının değişimine neden olan bir değişiktir. İşte bu nokta da DKÇ şunu ileri sürmektedir; siyasa merkezli öğrenme siyasa değişimi için önemli bir unsurken ve bir koalisyonun inanç sisteminin ikincil unsurunu değiştirebilirken, bir hükümet programının siyasa öz unsurlarındaki değişim, alt-sisteme yabancı olan bilişsel olmayan dış faktörlerin etkisiyle meydana gelir.

Genel anlamda DKÇ'nin ilk versiyonundaki temel unsurlara değinildikten sonra, şimdi de bu temel unsurlar aracılığıyla meydana gelen DKÇ'nin ilk hipotezlerine bakılması, hem DKÇ'yi anlamak hem de çalışmanın diğer bölümlerine ışık tutması açısından, yararlı olacaktır (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 11-12).

2.2.5. DKÇ'nin Hipotezleri

2.2.5.1. Destek Koalisyonuna İlişkin Hipotezler

- Siyasa alt-sistemlerinde meydana gelen çatışma “siyasa öz” inançlarını içeriyorsa, taraflar bir ya da daha fazla on-yıllık süreler boyunca konularını muhafaza etme eğilimi içerisindedirler.

- İkincil unsurlarda daha az olmasına rağmen, destek koalisyonları içinde olan aktörler “siyasa öz”ü hakkında sürdürülebilir bir uzlaşma göstereceklerdir.

- Herhangi aktör ya da koalisyon siyasa özündeki eksiklikleri kabullenmeden önce, inanç sistemindeki ikincil unsurları bir kenara bırakır ya da terk eder.

2.2.5.2. Siyasa Değişimine İlişkin Hipotezler

- Hükümet programını oluşturan alt-sistem destek koalisyonu iktidarda kaldığı sürece, o hükümet programına atıfla, siyasa özünün revize edilmesi ya da yenilenmesi düşük bir olasılıktır.

- Alt-sistemi etkileyebilecek önemli dış unsurların eksikliğinde, sosyo-ekonomik durumlar, diğer alt-sistemlerden gelen siyasa çıktıları gibi, hükümetin programına atıfla siyasa özünde bir değişiklik olmaması muhtemeldir.

2.2.5.3. Koalisyon Öğrenmesine İlişkin Hipotezler

- İki koalisyon arasında orta seviyede bir bilinçli çatışma olduğunda, inanç sistemleri arasında karşılıklı siyasa-merkezli öğrenme muhtemeldir. Ancak bu öğrenme şu şartlara bağlı olarak gelişmektedir: İlki, her koalisyon bu tarz bir tartışmada gerekli olabilecek olan teknik kaynağa sahip olmalıdır; ikincisi, çatışma bir koalisyonun ikincil unsurları ve diğer koalisyonun öz unsurları arasında olmalıdır, ya da alternatif olarak, her iki koalisyonun ikincil unsurları üzerinde olmalıdır.

- Sayısal veriye ve teoriye yatkın olan problemlerin inanç sistemleri arasında karşılıklı olarak siyasa merkezli öğrenmeye katkısı, nitel veri ve teoriye dayananlardan daha fazladır.
- Doğal sistemleri, *natural systems*, içeren problemlerin inançlar arası siyasa-merkezli öğrenme üzerine etkisi, sadece sosyal ve politik sistemleri içeren problemlere nazaran daha kolay ve fazladır. Çünkü doğal sistemlerde birçok önemli değişkenin kendileri aktif stratejist değilken; ikincisinde, kontrollü bir şekilde deney ve deney yapma daha uygundur.
- Bir forum olduğunda, inançlar arasında siyasa-merkezli öğrenme daha muhtemeldir. Ancak bunun için şu şartlar gerekmektedir: forum farklı koalisyonlarda yer alan profesyonellerin katılımını sağlayabilecek derecede prestijli olmalıdır; ikincisi; forum profesyonel kurallarla yönetilmelidir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 12-13).

2.2.6. DKÇ'nin Evrilme Süreci

DKÇ'nin ilk versiyonuna ilişkin ortaya çıkan hipotezler doğrultusunda Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith'in önderliğinde bir çok bilim adamı ve yazar DKÇ'yi bir nevi test etmek için birçok uygulamada bulunmuşlardır. Bu doğrultuda DKÇ'ye hem bazı yeni hipotezler eklenmiş hem de var olan hipotezler karşılaşılan tecrübe ile orantılı olarak revize edilmiştir.

1987 ve 1996 yılları arasına bakıldığında, DKÇ toplam yirmi dokuz vakaya uyarlanmıştır. Vakaların geneli çevre, enerji, eğitim, milli savunma, telekomünikasyon düzenlemeleri, şehir altyapıları ve maaşlarda uygulanan toplumsal cinsiyet ayrımı üzerine yoğunlaşmış ve hem Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de Ekonomi İşbirliği ve Gelişimi Organizasyonu'na (OECD) üye ülkelerde uygulanmıştır. Uygulamaların sonucu olarak da bazı temel başlıklar altında yazarlar ve bilim adamları fikirlerini öne sürmüşlerdir.

Destek koalisyonuna ilişkin olarak yapılan vaka uygulamaları ve değişiklikler şöyledir. Bilindiği üzere, geleneksel olarak çıkar grupları ve hukukçular siyasi anlamda aktif olarak kamu siyasasını etkilemenin yolunu ararlar. Ancak, DKÇ, çıkar grupları ve hukukçular kadar memurların,

araştırmacıların ve gazetecilerin de bir koalisyon oluşturduklarını ve belirli bir zaman diliminde, azımsanmayacak derecede birlikte bir siyasa inancının üzerinde kafa yorduklarını ilerini sürmektedir. Dolayısıyla, vaka uygulamalarında daha çok çıkar grupları, devlet memurları, hukukçu ve araştırmacılar belirli bir koalisyonu oluşturmaktadır. Ancak, bir döneme kadar vaka uygulamaları göstermektedir ki; aslında koalisyonların sahip olduğu inanç sistemlerinin ve bu inanç sistemleri doğrultusunda aktörlerin davranışlarının tam olarak ne olduğu üzerinde bir veri toplanamamıştır. Bir başka deyişle, bu koalisyonların gerçekten ortak bir inanç sistemini paylaştıklarına dair tam anlamıyla veri elde edilememiştir. Bu nokta da, Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith ve diğer yazarlar daha sonraki vaka çalışmalarında koalisyonların hem ortak siyasa inançlarına hem de koordineli bir davranış sergilediklerine dair unsurlara sahip olduklarını göstermişlerdir. Bu doğrultuda bazı yönetim davalarından yararlanılmış, ve elde edilen kanıtlar sistematik olarak kodlanmıştır. Sonuç olarak da, veri elde etmenin ve analiz yapmanın bir koalisyonun varlığının bilinmesi için önemli olduğu ve DKÇ’de bazı değişikliklere yol açacağı görülmüştür.

Daha sonra yapılan araştırmalarda, özellikle anket verileri, bilim adamlarının tam olarak “nötr” ya da “siyasa ilgisiz” olmadıklarını; aksine, onların da bir koalisyonun üyesi olduklarını ortaya koymuştur.

İkinci olarak, sistematik sayısal analizlerin sağlamış olduğu verideki doğruluk aslında ilk görüldüğünden daha fazla destek koalisyonun olabileceğini göstermiştir. Gerçekten de uygulanan vakalarda, DKÇ bir ve üç arası, çoğunluklarda iki koalisyon ortaya çıkmıştır.

Üçüncü olarak da, Hank Jenkins-Smith ve St. Clair’in kullanmış olduğu dava kanıtlarının yine sistematik analizi bir koalisyonun içinde olan farklı aktörlerin anlaşılmasına ve çerçevede bazı değişikliklere gidilmesine yol açmıştır. Bu doğrultuda dokuz ayrı hipoteze ek olarak bir onuncu hipoteze gidilmiştir:

Bir koalisyon içinde, devlet kurumlarında bulunan o koalisyonu destekleyen aktörler genellikle kendi çıkar grubu arkadaşlarına nazaran daha ılımlı bir duruş sergilerler.

Çünkü devlet memurlarının içinde buldukları, görev aldıkları kurumun da bulunduğu bir duruşu vardır ki, bu duruş, başka koalisyonları destekleseler dahi, uymak zorunda oldukları bir duruştur. Dolayısıyla, hem buldukları kuruma uygun hareket etmek zorundadırlar hem de kendi siyasa inançlarını bilirler. Bunu yaparken de, etraftan tepki almayacak şekilde ölçülü olurlar.

Bu vaka çalışmaları doğrultusunda, şu sonuca ulaşılmıştır; resmi tanıklık ya da yönetim davalarından elde edilen kanıtların analizi, anket yoluyla elde edilen kime ait olduğu belli olmayan verilere göre daha yararlıdır. Çünkü bu tür analizler, hem devlet kurumunun hem de devlet memurunun gerçekten sahip olduğu görüşü ortaya koyabilmektedir.

İnanç sistemleri ve model birey üzerinde DKÇ ile ilgili olarak meydana gelen değişikliklere bakıldığında ise, temel olarak 1988 ve sonrasında meydana gelen olayların ağırlığı görülmektedir. İlk meydana gelen olaya bakıldığında, geleneksel olarak DKÇ daima “siyasa özü” inançlarının bir koalisyonu bir arada tutan “tutkal” rolüne değinilmiştir. Ancak, DKÇ'nin 1987-1988'deki versiyonu bu durumu üç şekilde sorgulamış ve su sonuçlara ulaşılmıştır. İlki şudur: Siyasa öz ile derin öz inançları bir arada uyumlu bir şekilde yer almalarına rağmen, şayet bu iki inanç arasında bir çatışma çıkarsa, siyasa öz inancının derin öz inancına göre daha ağır basması beklenmektedir. Çünkü siyasa öz inançları bireylerde, bireyin kendi seçtiği uğraşa ve zamana konsantre olduğu yer olarak, daha sağlam bir yere sahiptir. Dolayısıyla, siyasa öz inançları birçok revizyon ve onaydan geçerek meydana gelen bir öğrenim sürecidir. Diğer taraftan, derin öz inançları sorgulanmadan meydana gelen ve erken toplumsallaşma sürecinin bir ürünüdür. İkincisi sonuç ise, siyasa öz inançlarının ikincil unsurlardan daha önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Çünkü siyasa öz inançları karar vermede “horistik” yaklaşıma daha yatkındır. Üçüncü sonuç ise, siyasa öz inançlarının genişliği ne kadar büyük olursa, politik olarak etkili koalisyonları

Diğer taraftan, maddi ya da materyal gruplar daha çok grup üyelerinin maddi çıkarları üzerine odaklanır ve üyeler de liderlerinin grup üyelerinin çıkarlarını nasıl daha iyi hale getirebileceği konusunda liderlerine serbestlik sağlarlar (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 23-26).

1988 DKÇ versiyonu üzerindeki dördüncü değişiklik de yine siyasa öz inançları ile ilgilidir çünkü siyasa öz inancı koalisyonlar arasında karşılıklı meydana gelebilecek her hangi bir ayrılığı ya da soruna neden olabilecek önemli, kritik siyasa unsurlarının tümünü içermektedir. Bu noktada neyin gerçekten önemli ve kritik olduğu noktasında, bazı değişiklikler yapılmıştır. İlk değişiklik, problemin temel sebepleri ile ilgilidir; çünkü bu sebepler doğal olarak muhtemel sonuçları ve kimin bu sonuçların maliyetlerini üsleneceğini etkilemektedir. İkinci değişiklik, finansal programların yöntemleri ile ilişkilidir; çünkü problemin çözümleri için kimin finansal kaynak olacağı ile ilgilidir. Sonuncu değişiklik ise, kamunun, uzmanların ve seçilmişlerin katılma arzusu ile ilgilidir; çünkü nükleer güç, ormancılık gibi kültürel teori ile ilişkin konuları içermektedir.

1988'deki DKÇ ile ilgili meydana gelen bir başka olayda, DKÇ'nin kamu siyasası ile ilgili olarak sadece aktörlerin inançlarına vurgu yapması üzerine olan eleştiri ile ilgilidir. Bu eleştiriye göre, aslında aktörlerin kamu siyasasına ilişkin inanç sistemlerinden daha önemli bir inanç sistemine sahip olabilecekleri üzerinde durulmaktadır. Örneğin, çeşitli şirketlerin teknolojik olarak kendisini geliştirmek ve bunu başarmak için sahip olduğu inanç... Ancak, bu noktada DKÇ karşı çıkmaktadır ve şirketlerin amaçlarını gerçekleştirmek için sahip oldukları inançlar için bile düzenli olarak kamu siyasasına müdahil olmaları ve bir siyasa inanç sistemine sahip olmaları gerekmektedir.

Son olarak DKÇ'nin 1988'deki versiyonuna gelen değişiklik önerisi, DKÇ'nin birey modeli ile ilgilidir. Bu öneriye göre, DKÇ'nin birey modeline siyasa inanç sisteminin yanı sıra bireyin ya da grubun çıkarı, refahı da eklenmelidir. Örneğin bir grubun lideri o grubun inanç sistemini hükümet programına dönüştürme çabası içersindeyken aslında o grubun çıkar ve

refahını da etkilemeye çalıştığı hükümet programına eklemelidir. Çünkü DKÇ bu değişikliği yaparak aynı fikirlere sahip aktörler arasında etkin bir koalisyonun oluşturulma zorluğunun da aşılabileceğini ileri sürmektedir.

1988'deki DKÇ versiyonunda alt-sistemlere ilişkin değişiklikler de yapılmıştır. Çünkü o dönemlerde yapılan çalışmalar sonucunda, alt-sistemlerde de bir gelişim süreci olduğunun farkına varılmıştır. Bir başka deyişle, alt-sistemler ortaya çıktıkları dönemden olgunlaştıkları döneme kadar bir gelişim sürecini takip etmektedirler. Bu bağlamda araştırmacılar ve bilim adamları geleneksel siyasa alanından ziyade, daha dar alanlar üzerinde çalışmaya yöneldiler ve bu dar alanların bir alt-sistem oluşturup oluşturmadığı üzerinde durdular. Bu araştırmalara ek olarak, DKÇ için önemli olan siyasa özü ve ikincil unsurlar arasındaki ayrımın temeli de, alt-sistem genişliği kapsamına dayanmaktaydı ve bu yüzden alt-sistem üzerinde, 1988 versiyonuna nazaran daha fazla durulması öngörüldü. Bu bağlamda, 1996 ve 1997 yıllarında çeşitli vakalar ele alınarak, alt-sistemin tanımı üzerinde revizyona gidilmesi düşünüldü. Çünkü alt-sistemin eski tanımı, DKÇ içinde rolüyle ilişkili bir analize dayanmamaktaydı. Bir başka deyişle, DKÇ alt sisteminin içindeki diğer kavramlarla ilişkisi tam olarak ortaya konmamıştı. Dolayısıyla, bir alt-sistemin daha çok belirli bir periyot ya da bir on yıl veya daha fazla dönem içerisinde birbiriyle iletişim ve etkileşim halinde olan insanları ve grupları, kamu siyasanın oluşturulması ve uygulanması için, kapsamı gerektiği düşünüldü. Ancak, bu da yeni meydana gelmekte, *nascent*, olan bir alt-sistem ile olgunluk devresine ulaşmış, *mature*, olan bir alt-sistem arasındaki ayrımın belirtilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Olgun bir alt-sistemin oluşması için gereken kriterler şunlardır.

Katılımcılar, ortak uzmanlık alanını paylaşan yarı özerk bir topluluk olarak kendilerini düşünmelidirler; katılımcılar, kamu alanı içinde yeterince uzun bir zaman periyodu süresince kamu siyasasını etkilemeye çalışmalıdırlar, çünkü DKÇ'ye göre, katılımcılar, ancak bu uzun dönemde öğrenmeyi ve gerçek dünyanın etkilerini kapsayabilecek anlamda bir siyasa analizi ortaya koyabilirler. Yine, hükümetin bütün farklı seviyelerinde, konu ile

ilgili olarak, kurumların içerisinde uzmanlaşmış alt üniteler olmalıdır. Çünkü bu alt ünitelerin yokluğunda, uygulamalarda da problem çıkabilir. Dolayısıyla alt-sistemlerin az da olsa, organizasyonel bir yapısı da olmalıdır. Son olarak, olgunlaşmış alt-sistemlerde siyasa değişimini ana siyasa konusu olarak gören, çıkar grupları ya da çıkar grupları içinde uzmanlaşmış alt üniteler olmalıdır.

Yeni meydana gelen, *nascent*, alt-sistemlere bakıldığında ise, bu tür alt-sistemler olgunlaşmış alt-sistemlerin sahip olduğu kriterleri takip etmelidirler. DKÇ'nin ilk versiyonuna göre, bu yeni alt-sistemler aslında olgun alt-sistemlerin birer yan ürünleri olarak görülüyordu. Çünkü bu yeni alt-sistemler, var olan bir alt-sistem içinde belirli bir konu üzerinde yeterli uzmanlaşmaya ulaşamayıp ayrı bir yeni alt-sistemi oluşturabilmektedir. Hatta uzlaşamayan konu yoğun bir tartışmaya ve çatışmaya neden olursa, yeni meydana gelen alt-sistem ile olgunlaşmış alt-sistem arasında rekabet yoğun ve güçlüdür. Ancak, tartışma konusu göreceli olarak yeni bir konuya, eski ve yeni alt-sistem arasındaki rekabet sadece belirli bir süredir. Bu edinilen uygulamalar vasıtasıyla, DKÇ'nin ilk hipotezinde bir revizyona gidilmiştir:

Siyasa özü inançları söz konusu olduğunda, olgun siyasa sistemleri içerisinde meydana gelen büyük anlaşmazlıklarda, tarafların ve karşıtların tutumu uzun bir zaman dilimi ya da bir on yıl veya daha fazla sürede sağlamlığını korur.

Alt-sistemler için değinilmesi gereken bir başka nokta ise, bir alt-sistem aslında bir başka alt-sistemin içine de yerleşmiş olabilir. Çünkü zaten olgun alt-sistemler sürekli olarak bir etkileşim içerisinde dirler. Bir başka deyişle, birbirlerinin alt-kümesi gibi olabilirler. Bu yüzden alt-sistemlerde bazı aktörler her türlü konuya müdahil olan süreklileri oluştururken, diğer taraftan bazı aktörler de, birbirine geçmiş olan alt-sistemlerin ortak alt-kümelerinde yer alan aynı konulara müdahil olan alt-kümeciler olarak nitelendirilebilir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 23-36)

DKÇ'nin erken versiyonu üzerinde meydana gelen bir başka konu ise, hükümetler arasındaki ilişkilerle alakalıdır. Aslında DKÇ hükümetin çeşitli

seviyelerindeki karmaşık yapıdaki aktörleri incelemek için meydana getirilmiştir. Birçok hükümet programı farklı seviyeleri içermektedir ve birçok koalisyonda çeşitli seviyelerden gelen aktörleri içermektedir. Dolayısıyla, koalisyonlar farklı seviyelerdeki mekânları hedeflerine ulaşmak için kullanmaktadır. Bu bağlamda, DKÇ’de hükümetler arası denilirken, daha çok bir ulus-devlet içindeki hükümet seviyelerine atıfta bulunmaktadır. Ancak, 1997’deki DKÇ’nin uluslar arası düzeyde uygulanması bazı yeni düşünceleri ön plana çıkarmıştır. Bu uygulamada, Amerika Birleşik Devletleri ile Hollanda arasında yapılan uluslar arası bir antlaşmayı imzalayanlar ile bu antlaşmayı ülke içinde uygulayanlar arasında bir ayırım yapılarak ayrı alt-sistemler olarak ele alınmıştır. Bu durumda, bütün aktörlerin, hükümet seviyeleri düşünülmezsizin, tek bir alt-sistem içinde mi düşülmesi gerektiği, yoksa her seviyenin ayrı bir alt-sistem olarak mı ele alınması gerektiği sorunsalını ortaya çıkarmıştır. DKÇ’ye göre bu sorunsal, her seviyenin sahip olduğu özerklik derecesine, bir seviyenin diğer bir seviyedeki aktörlerin hareketlerini kısıtlama yetkisine ve bu iki seviyenin birbiriyle olan uyumuna göre aşılabilir. Bu bağlamda da, Sabatier bütün aktörleri bir alt-sisteme koyma taraftarıdır çünkü karşılıklı etkileşim söz konusudur. Bir başka deyişle, hükümetin herhangi bir seviyesi diğerinden bağımsız değildir ve aralarındaki hiyerarşik düzen böylelikle silikleşmektedir. Ancak, diğer taraftan uluslar arası antlaşmaların uygulama aşaması ele alındığında, ulus-devlet sıkı bir şekilde korunmaktadır. Bununla birlikte antlaşmanın imzacılara olan bağlayıcılığı değişken bir durum almaktadır. İmzacıların çoğunluğu uygulama aşamasına müdahil olmamaktadır. Bu durumda, aktörlerin birbirlerinin üstüne geçmesi söz konusudur. Dolayısıyla, uluslar arası antlaşmaların uygulanmasında yer alan aktörlerin farklı alt-sistemlerde kavramlaştırılması daha muhtemeldir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 26-27).

Koalisyonun meydana gelmesi ve sürekliliğinin sağlanmasında uzun dönemde bir değişim söz konusudur. DKÇ’ye göre bir destek koalisyonun tanımlanması daha öncede belirtildiği üzere iki kritere dayanmaktadır. Farklı pozisyonlarda bulunan insanların ortak bir inanç sistemine sahip olmaları ve

bu inanç doğrultusunda belirli bir zamanın üzerinde azımsanmayacak derecede birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Bir başka deyişle, ikinci unsurun gerçekleşmesi için öncelikle ilkinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak, bir destek koalisyonu aslında bu unsurdan daha detaylı durumları da kapsamaktadır: siyasa probleminin/çatışmanın ortak bir anlayışını kapsayan maliyet aktarımı, adil bir şekilde koalisyon üyelerini kapsayacak problem dağılımına tekabül edebilecek siyasaların bulunması, her birey ve organizasyonun özgür davranmasını sağlayacak dürtü gibi...

Çatışmanın koalisyon içindeki dağılımı ve özgür davranma daha çok materyal gruplar için problem teşkil edebilir çünkü bu tür gruplarda üyeler bilinçli bir şekilde kendi çıkarlarının peşinden koşarlar. Diğer taraftan, maksatlı gruplarda çatışmanın koalisyon içindeki dağılımı ve özgür davranma, materyal gruplara nazaran daha az bir problem teşkil eder. Yine de, her şekilde bu iki unsur her koalisyonu etkileyebilmektedir. Bu iki unsura ek olarak, DKÇ'de bireylerin ve organizasyonların kendi refahlarını ve çıkarlarını önemseyebilecekleri hususu gözden kaçırılmaktadır. Ayrıca, farklı grupların kendi siyasalarının inandırıcılığını artırmak için birbirleriyle olan mücadeleleri de söz konusudur; İste bu da DKÇ'de üzerinde durulmamış olan bir konudur. Bütün bunlara ek olarak, koalisyonların heterojen yapıları da problem yaratabilmektedir. Çünkü koalisyonlar içinde yer alan hukukçuların, gazetecilerin ve akademisyenlerin kurumsal farklılıkları da onların birbirleriyle olan işbirliğini sınırlandırabilir.

Bu bağlamda, sorunları aşmak için, kısa dönemli koordinasyon ile uzun dönemli koordinasyon arasında ayırım yapılması önemlidir. Kısa dönemli koordinasyon takip edilecek siyasa üzerinde uzlaşmayı, kimin ne yapması gerektiğini belirleyen temel lobi stratejilerini ve bu kabul gören stratejilerin uygulanması için takip ve yürütme gücünü kapsamaktadır. Dolayısıyla, siyasa öz inancını benimseyen aktörler, eğer tekrar tekrar bir arada hareket ederlerse, göreceli olarak düşük bilgi maliyetleri ile karşılaşırlarsa ve siyasaların en azından her birine adil bir şekilde davranacağına, her aktörü

aynı şekilde etkilememesine rağmen, inanırlarsa, bu aktörlerin kısa dönemli bir koordinasyon içinde olmaları muhtemeldir.

Diğer taraftan, uzun dönemli koordinasyonda, bir destek koalisyonu için önemli bir unsurdur, kısa dönemli koordinasyonda var olan şartlara sahip olmanın yanı sıra, daha fazlasını da içermektedir. Eğer koalisyonun ürettiği karlardan kar sağlayacak olanlar açık olarak belirli ise ve bunlar koalisyonun üyeleri ise, eğer bu gelen karlar koalisyon üyelerinin koalisyonun devamı için harcadıkları maliyeti karşılıyorsa ve eğer koalisyon üyeleri üzerinde mutabık kalınan stratejileri, kaynak dağılımlarını, birbirlerini destekleyici işbirliği aktivitelerini denetleyebiliyorlarsa, bu tür koalisyonlar uzun dönemli olması muhtemeldir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 27-30).

DKÇ'de siyasaı etkilemek için uygulanan koalisyon stratejilerinin evrimine bakıldığında yine bazı değişiklikler görülmektedir. DKÇ'ye göre koalisyonlar siyasa öz inançlarına uygun siyasa hedeflerini gerçekleştirmek için hükümet kurumlarının davranışlarını etkilemeye çalışırlar. Bunu yapmak içinde şu yolları izlerler; kanıtlar ve diğer bazı yollarla hükümet kurumların işleyişini sağlayan kuralları ve bütçeyi etkilerler; farklı pozisyonlarda yer alan görevlileri değiştirmek; kitlesel medya ile kamuoyunu etkilemeye çalışmak; gösteri ve boykotlarla hedef grup davranışını değiştirmeye çalışmak.

DKÇ'ye göre, koalisyonlar kaynaklarını en etkili şekilde kullanmaya çalışırlar. Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith'in erken çalışmalarına göre, yapılacak olan değişikliğin maliyeti, karı ile orantılıdır. Bir başka deyişle, değiştirmek istenen ne kadar büyük ve önemliyse, gerçekleştirilmesi o kadar zor ve maliyetli ama diğer taraftan da bir o kadar da karlıdır. Herhangi bir kuralı ya da bütçeyi değiştirmek için devlet otoritelerini etkilemeye çalışmaktan ziyade, federal seviyedeki bağımsız devlet kurumlarını etkilemek daha kolaydır. Genel olarak bütün vakalarda, maliyetleri etkileyecek en önemli faktör sorumlu olan memurun siyasa eğilimidir; eğer memur koalisyona sempatiyle bakıyorsa, maliyetler azalır. Ancak, eğer memur koalisyona sempatiyle bakmıyorsa, maliyetlerde artış olabilir. Bazı çeşit kaynaklar bazı kurumlarda diğerlerine nazaran daha fazla işe yarar. Örneğin

sağlam teknik analizler yönetim kurumlarını, hukuki kurumlara nazaran daha çok etkileyebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmalar ışığında, koalisyonların yapması gereken şey, çeşitli mekânlar arasında, *venue-shopping*, zaman harcamaktır. Bir başka deyişle, farklı hukuki komiteleri, kurumları, mahkemeleri görmelidirler. Böylelikle koalisyonlar elde etmek istediğine ulaşırken sürekli olarak birçok mekânı takip etmiş olurlar. Bu da bir koalisyonun siyasaı etkilemek için izleyebileceği en tipik yoldur. Ancak, farklı mekânlarla iletişim halinde olmanın bir dezavantajı vardır ki, o da bir çıkmaza girmektir. Çünkü koalisyonun biri temasta olduğu bir mekânı domine ederken, diğeri ise temasta olduğu bir başka mekânı domine etmektedir. Sonuç ise, tıkanıklık ya da çıkmazdır (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 30-33).

1987–1988 destek koalisyonu çerçevesinin en önemli özelliklerinden birisi de, siyasa değişiminin sadece farklı gruplar arasındaki rekabetin ürünü olmadığını, ayrıca yine siyasa değişiminin koalisyonlar içinde ve koalisyonlar arasında bir siyasa merkezli öğrenmeyi de kapsadığını vurgulamasıdır. Siyasa merkezli öğrenme de tecrübe ve bilgi birikiminden kaynaklanan algılardaki ve davranışlardaki değişikliklerdir... Öğrenme ile birlikte de algıdaki değişiklikler şunları içermektedir: birinin inanç sistemi ile ilgili önemli olarak tanımlanan değişkenler, birinin inanç sistemindeki rastlantısal ilişkilerinin durumu, var olan siyasalar ile ilgili olarak tepkisi ve siyasi fırsatlar ve kısıtlamalar... Ancak diğerk taraftan, öğrenme çalışılabilmek için zor bir süreci ihtiva eder. Çünkü değişim için bir bireyin öğrenmesi ya da öğrenmenin bireyler arasında yayılması söz konusudur. Buna ek olarak, personel değişimi de öğrenmeyi ya da değişimi sağlar. Öğrenmeyi çalışmanın bir başka zorluğu ise, öğrenme sürekli devam eden bir zaman sürecinin ürünüdür. Ayrıca öğrenme çalışılırken, siyasa değişiminde, bireysel öğrenme ya da personel değişimi ile olsun, inanç değişimi faktörünün oynadığı rolün öneminin farkına varılması gerekmektedir. DKÇ'ye göre bireye bakıldığında, birey gelen yeni tecrübeleri zaten var olan inançlarına göre bir süzgeçten geçirmektedir. Ancak bu yolla yeni gelen bilgiyi, birey, kabul etmektedir. Bireyin bu durumu

kişinin ikincil unsur inançlarına nazaran siyasa özü inançları için geçerlidir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda da, bireyin öğrenme süreci ikincil unsurlarda daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Hatta eğer siyasa özünde bir değişim ya da öğrenme varsa, bu da koalisyon içindeki bireylerin birbirlerine aktardıkları bilgiler ile meydana gelmektedir. Bir başka deyişle, koalisyon içinden gelen bilgilerle öğrenme daha kolaydır. Sonuç olarak, koalisyon içinde, *within coalition*, öğrenme bir problem teşkil etmediği için, daha sonraki çalışmalar daha çok koalisyonlar arasında, *across coalitions*, karşılıklı öğrenmeye odaklanmıştır.

İlk yapılan çalışmada şu sonuç ortaya çıkmıştır: Koalisyonlar arasında karşılıklı öğrenme çok az meydana gelen bir olayken, siyasa aracıları arasında, *policy broker*, önemli derecede bir öğrenme söz konusudur. Böylelikle şu hipoteze ulaşılmıştır.

Teknik bilgi birikimi karşıt koalisyonların görüşlerinde bir değişim yaratmazken bile, en azından kısa dönemde olsa bile, siyasa aracılarının ve diğer önemli hükümet görevlilerinin görüşlerinde değişiklik yaratabilmektedir.

İkinci yapılan çalışmada profesyonel forumlar üzerinde durulmuştur. Çünkü DKÇ'de profesyonel forumlar, öğrenmenin gerçekleştiği yer olarak düşünülmektedir. Profesyonel bir forumun başarılı olması ise, iki unsura bağlıdır. Birincisi, aralarında daha önce herhangi bir teknik ve siyasi konuya ilişkin anlaşmazlık olan bilim adamlarının anlaşmaya varmaları gerekmektedir. İkinci unsur ise, forumda alınan kararlar birçok koalisyon tarafından da kabul görmelidir. Bu bağlamda, profesyonel forumlar ile ilgili ilk hipotez şudur.

Çok farklı görüşlere sahip olan bilim adamlarının bir anlaşmaya varması ve bu anlaşmanın ana koalisyonlar tarafından da kabulü için, bir teknik danışma komitesi kurulmalıdır. Bu teknik danışma komitesi, forumda yer alan her ana koalisyon ile ilişkisi olan bilim adamlarını ve aynı zamanda tarafsız bilim adamlarını da içermelidir. Forum başkanı ya da yöneticisi tarafsız bilim adamlarından oluşmalıdır. Ancak, profesyonel bir foruma uygun olarak, sadece profesyonelliği açısından ün kazanmış kişilerin katılması uygundur.

Bu noktada teknik danışma komitesi önem kazanmaktadır. Ancak, koalisyon liderlerinin, içinde kendi koalisyonlarının düşüncelerinin ya da inançlarının güvenilir kişilerce tartışılmadığı bir teknik danışma komitesinin tavsiyelerini kale almamaları muhtemeldir. Bu bağlamda, tamamıyla tarafsız bilim adamlarından oluşan bir komitenin oluşturulması konsensusu kısa sürede sağlayabilir ancak uzun dönemde başarılı olmayacaktır. Diğer taraftan, forumu yöneten tarafsız bilim adamının forumu profesyonel kurallara göre yönetmesi ve forumun her yönüyle profesyonel şekilde olduğunu hissettirmesi, göstermesi gerekmektedir.

Forumun finansal açıdan oluşmasına değinen hipoteze bakıldığında:

Forum için finansal kaynak herhangi bir koalisyon tarafından kontrol edildiği düşünülmemeyen bir kurumdan gelmelidir. Her koalisyonun en iyi şekilde temsil edildiği hukuki bir yapı tarafından ve farklı koalisyonları temsil eden çok sayıda kurum tarafından gelen finansal kaynağın varlığı gereklidir.

Eğer forum için gelen finansal kaynak herhangi bir karşıt görüşlü koalisyondan geliyorsa, zaten o forumda kimse teknik danışma komisyonuna güvenmeyecektir. Dolayısıyla, profesyonel bir forum için finansal kaynak çok çeşitli olmalıdır; forum farklı sponsorlarca desteklenmelidir.

Profesyonel forumla ilgili olarak üçüncü hipotez ise:

Forum bir yıl içerisinde ya da daha fazla sürede en az yarım düzineden fazla görüşme tertip etmelidir. Böylelikle farklı koalisyon görüşlerine sahip bilim adamları arka planda görünmeyen düşünceleri görebilir, bunları eleştirebilir ve birbirlerine güvenmeye başlayabilirler.

Yapılan çalışmalarda profesyonel bir forum için oluşturulan dördüncü hipotez ise koalisyonların müzakerelere katılmaları ve uzlaşmaya istekli olmaları ile ilgidir:

Forum, ancak, siyasa çıkmazı durumunda başarılı olacaktır, yani, her koalisyon var olan statükonun kabul edilemez olduğu üzerinde uzlaşmaya varmış olmalıdır.

Bu noktada, eğer herhangi bir koalisyon var olan statükodan şikâyetçi değilse, uzlaşması ya da foruma katılması söz konusu değildir. Uzlaşmaya

istekli olmaktan kasıt, güçlüce-tutulu olan inançlar üzerinde değişime istekli olmayı ifade etmektedir. Gerçek uzlaşma da, hem bilim adamlarının var olan algılarında değişikliği hem de koalisyonların siyasa tercihlerinde uygun değişikliği yapmalarıyla meydana gelir.

Sonuç olarak, bu dört şart ya da hipotezin her forumda bir araya gelmesi çok nadir ve zor bir durumdur. Bu durum özellikle merkezileşmeden-uzak olan politik sistemlerde, Amerika Birleşik Devletleri gibi, daha çok görülmekteyken, politik sistemi daha merkezietçi olan, İngiltere gibi siyasa araçlarının koalisyonları siyasa değişimi konusunda etkileyebildiği, ülkelerde az görülmektedir. Bu tarz ülkelerde önemli olan nokta, memnun olmayan koalisyonların etkili olabilmeleri için gelecek seçimden başka bir yol bulamamalıdır (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 33-38).

DKÇ ile büyük siyasa değişimleri açıklanırken, ilk versiyonuna olan eleştiriler üzerine yine hipotezlerde bazı revizyonlara gidilmiştir. DKÇ'nin bir başka önemli özelliği ise büyük siyasa değişimleri ile küçük siyasa değişimlerini birbirinden ayırmasıdır. Büyük siyasa değişimi, DKÇ'de, bir hükümet programının siyasa özü unsurlarında meydana gelen değişiklikler ile olurken, küçük siyasa değişimi ikincil unsurlarda olan değişikliklerde meydana gelmektedir. Bir başka deyişle, siyasa değişiminin kapsamı ve konusu, o değişimin büyük ya da küçük olacağını belirlemektedir. Değişimi kapsam ile ilişkilendirmek, aynı zamanda aynı değişikliğin bir alt-sistemde küçük bir değişiklik olarak, ancak aynı alt-sistem içinde var olan başka bir alt-sistem için de bu değişikliğin büyük bir değişiklik olarak algılanmasının yolunu da açmaktadır. Bu bağlamda Mintrom ve Vergari DKÇ'ye bir eleştiri getirmiştir: DKÇ'nin, alt-sistemlerin devamlılığının sağlanması için, daha çok inanç sistemleri üzerinde durduğunu; ancak, siyasa değişiminin ne zaman gerçekleşeceğini belirleyen süreçlerin anlaşılması üzerinde durmadığını ileri sürmüşlerdir. Doğal olarak da, dış kaynaklı etkilerin ve siyasa öğrenme süreci olaylarının tümünün bir siyasa değişimine neden olmadığını da vurgulamışlardır. Yani neden bazı belirli siyasa değişimlerinin somut hale

geldiğinin altının çizilmesi gerekmektedir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 38-41).

Bu bağlamda, bu eleştiriye cevaben, ilk olarak, hükümet programlarının siyasa özündeki değişiklikler sık olmayan değişiklikler olmadığı, değişikliklerin büyük oranda ikincil unsurlarda meydana geldiği dile getirilmiştir. Dış unsurların ise, değişim için birer haberci, öncü olduğunu dile getirilmiştir.

İkinci olarak ise, Anthony Brown ve Joseph Steward'ın havayolu düzenlemeleri (1993) için yapmış olduğu çalışma ve önümüzdeki bölümlerde Türkiye'nin eğitim sisteminde muhtemelen uygulanabilecek DKÇ uygulamasına ışık tutabileceği düşünülen Hanne Mawhinney'in (1993) yapmış olduğu çalışma doğrultusunda dış aktörlerin etkisine ilişkin olan hipotezde revizyona gidilmiştir:

Alt-sistemler için önemli dış etkiler, bir hükümet programının siyasa özü unsurlarında meydana gelebilecek değişim için birer gerekliliktir; ancak, yeterli değildir.

Bu şu anlama gelmektedir; dış huzursuzluk ya da etkiler büyük siyasa değişimleri için birer fırsattır; ancak, bu fırsatları değerlendirebilecek unsurlar yoksa doğal olarak değişim de meydana gelmeyecektir.

Mintrom ve Vergani'nin eleştirisine üçüncü bir cevap olarak, hükümetin hiyerarşik olarak üstün bir birimi siyasa özünde meydana gelebilecek bir değişikliği önemsemeyip daha alt seviyelere, önemsiz bir konuma çekebilir. Bir başka deyişle, herhangi bir siyasanın uygulanması zaten zorlu bir süreçtir ki, bu da genelde koalisyonlar arasındaki uzlaşma ile çözülmektedir.

Gelen eleştiriye dördüncü bir cevap olarak, hükümetin bir seviyesinde var olduğu düşünülen bir siyasa alt-sistemi içinde iki tür büyük, ana siyasa değişimi söz konusudur. İlki, hâkim olan koalisyonun diğer bir koalisyon ile yer değiştirmesidir ki, bazı durumlar kamuoyunun o kadar çok ilgisini çekmektedir ki yeni seçimlere neden olmaktadır. İkincisi, daha sıklıkla karşılaşılan bir olaydır, meydana gelen dış etkilerin, huzursuzlukların yaratmış olduğu fırsat ile yargıda hükümet siyasasının siyasa özünde değişikliğe neden olabilecek gücü olmayan, bir azınlık grubunun bu fırsattan yararlanarak önemini ve

etkisini artırmasıdır. Bu ikinci büyük değişim daha çok kuvvetler ayrılığının söz konusu olduğu ölkelerde muhtemeldir. Bu tür durumlarda yargıyı etkileyebilmek de yeterli olmamaktadır. Çünkü büyük kararlar genelde tabanda ya da temelde alınmaktadır. Bu yüzden, azınlık koalisyonu oy ve güç toplamak gibi her türlü taktik üzerinde durmaktadır. Özetle, büyük bir değişiklik demek, bir destek koalisyonunun kaynaklarını diğer farklı gruplar ile ikna koalisyonlarını geliştirmesi, oluşturmaları demektir.

İkna koalisyonlarının oluşturulması ise mevcut durumdan bütün ana koalisyonların memnun olmaması ve bu durumun kabul edilmez olarak görülmesine bağlıdır. Böylece, ana koalisyonlar müzakerede bulunmaya istekli olacaktırlar. Bu durum herkesin birlikte kazançlı çıkacağı bir durumdur. Ancak, daha önceden de belirtildiği üzere, başarılı bir birlikteliğin ya da konsensusun sağlanması için, aynı profesyonel forumların oluşum sürecinde olduğu gibi, statükonun kabul edilemez bir şekilde algılandığı çıkmaz durumu, müzakerelerin özel olarak ve uzun dönemli olarak devamı, tarafsız ve her taraf gözünde saygı ile bakılan bir siyasa aracısının varlığı gerekmektedir. Bu bağlamda elde edilen sonuç, bir hâkim koalisyonun ya da azınlık koalisyonlarının oluşması değil; daha ziyade, iktidarın paylaşılması olarak algılanmalıdır. Ancak, iktidarın paylaşımı olarak görölen bu büyük koalisyon, *grand coalition*, çıkarların tüm koalisyonlara dağılımını eşit bir şekilde düzenleme ise ve koalisyonlar içinde eskilerin yerini alan yeni liderler bir konsensusa, uzlaşuya motive değilse, o zaman bu büyük koalisyonun başarılı olması zordur.

2.2.7. DKÇ'ye Yönelik Ön Değerlendirmeler

DKÇ üzerinde yukarıda yapılan uygulamalarıyla birlikte, çerçeve oluşturulduktan on yıl sonra genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme ışığında DKÇ'nin genellendirilmesi üzerinde daha fazla durulması gerektiği ön görölmüştür. DKÇ'nin genellendirilmesi demek şunları içermektedir. İlk olarak, DKÇ'nin Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'na üye ölkelerde iyi çalıştığı görülmesine rağmen, parlamenter sistemin uygulandığı ölkelerde de uygulanması ve bu uygulamalar ışığında açıklığa

kavuşması gerekmektedir. İkinci olarak, DKÇ'nin Doğu Avrupa ve Gelişmekte Olan ülkelerde uygulanabilirliği tam olarak açıklığa kavuşmamıştır. DKÇ'nin oluşması için en azından asgari derecede işbirliğine sahip farklı bir grubun hâkim olan Koalisyonun siyasalarına karşı çıkması gerekmektedir. Ancak, Doğu Avrupa ve Gelişmekte Olan ülkelerde bu farklı görüşe sahip gruplar kendilerini tam anlamıyla gösterememektedir.

Üçüncü olarak ve Türkiye'de DKÇ'nin uygulanabilirliği ile de yakından ilişkili olarak, DKÇ'nin kurallarla ve kimlikle ilişkin teknik konuları kapsayan siyasa alanlarında da uygulanıp uygulanmayacağı konusunda da çalışmalar yapılmalıdır. Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith'e göre kürtaj, silah kontrolü, insan hakları, eşcinsel hakları, toplumsal cinsiyet siyaseti gibi konuları kapsayan bu konular da DKÇ çok iyi bir şekilde çalışabilmektedir. Bu bağlamda, Ontaryo dil çatışması (1993) üzerinde uygulanan DKÇ örneği, hem DKÇ'nin genel anlamda kimlik çatışmaları üzerinde uygulanabilirliğini göstermesi açısından hem de bu çalışmada Türkiye'deki iki dilli eğitim tartışmasına ışık tutabileceği düşüncesi açısından yararlı olacağı göz önünde bulundurulmaktadır. Bu anlamda, hem Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith'in gösterdiği gibi bu alanda yapılacak olan çalışmaların DKÇ'nin sağlamlığı açısından önemine değinilmiş, hem de Türkiye'de daha önceleri uygulanmamış olan DKÇ için, teorik anlamda da olsa, bir ilk meydana getirilecektir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 42-44).

2.2.8. DKÇ'nin Son Değerlendirmesi ve Temel Unsurları

Yukarı da bahsedildiği gibi, uzun yıllar boyunca ortaya konan uygulamalar sonucunda, DKÇ'nin bazı temel unsurları şu şekildedir:

- Kamu siyasasını etkilemek için üzerinde uzmanlaşmış bir bilgiye sahip olmayı gerektirmektedir. Bu yüzden dolayı, bir siyasa alt-sistemini (alanını) daha geniş olan sistemden ayırt etmek gereklidir. Çünkü siyasa, temel olarak alt-sistem aktörleri arasındaki etkileşim demektir. Alt-sistem, inanç sistemlerinin yapısının, siyasa değişimi çekiminin ve büyük değişimin kaynağının doğruluğunun tespit edilmesi kadar, tüm çerçevenin toplam analiz birimidir.

- DKÇ birey modelini iki açıdan; birincisi, karışık ve farklı yapıda olan hedeflerin olma olasılığından dolayı; ikincisi, bilginin, sınırlı olan ve algısal süzgeçleri içeren becerileri işlemeden dolayı ele almaktadır. Bu model siyasa-merkezli öğrenmeyi anlamak kadar, koalisyonun sağlamlığını ve çatışmayı anlamak kadar da önemlidir.

- DKÇ, hükümetin çeşitli seviyelerinde farklı kurumlardan gelen çok sayıdaki aktörleri yönetilebilir sayıda birimlerin birer parçası haline getirmesi açısından, çok yararlı araçlar ortaya koymaktadır. Koalisyonlar, sadece çıkar gruplarının liderleri ve hukukçulardan değil, aynı zaman da devlet memurlarından, araştırmacılardan ve bazen de gazetecilerden oluşmaktadır. Koalisyonlar özellikle siyasa özü seviyesinde paylaşılan inançlar ve azımsanmayacak derede birlikte hareket etme durumu olarak tanımlanır.

- İnanç sistemleri ve kamu siyasaları bir takım hedefler, problemlerin algılanışı ve bunların nedenleri, özellikle kapsam ve ikinci olarak da konu ile tanımlanan çok yönlü siyasa tercihleri olarak kavramsallaştırılabilir. Siyasa analizini çok yönlü bir inanç sistemi olarak kavramlaştırmak çok önemlidir; böylece hem bilgi, öğrenme ve siyasa arasında doğrudan bir bağ kurulur, hem de çok önemli siyasa özü ve daha az önemli olan ikincil unsur siyasaları arasında bir ayırım yapılır.

- Koalisyonlar, kendi inanç sistemine uygun olarak, hükümet ve diğer kurumları yönlendirmeye; ve buna ek olarak, insanların davranışlarını ve problemlerini değiştirmeye çalışırlar. Bu süreçte, çeşitli rehber araçları kullanırlar: kurumsal kurallar, kaynakların dağılımı ve personel gibi... DKÇ siyasa hedeflerinin başarılması için hükümet kurumlarının kullanımı üzerinde durmasına rağmen, bu şart değildir. Özellikle, koalisyonların hedeflerini gerçekleştirmek için boykot ve diğer doğrudan hareket yöntemlerini de kullandıkları görülmektedir. Buna ek olarak, hükümet siyasasını ve kişisel, özel davranışı etkilemenin bir yolu olarak, koalisyonlar kitle iletişim araçlarını da kullanmaktadırlar.

- Hükümet siyasasındaki değişim, sadece kaynakların yer değiştirmesi ve kurumsal kuralların yönlendirilmesi vasıtasıyla, açıkça tanımlanmış çıkarlar

doğrultusunda kolayca belirlenen siyasaları takip eden aktörlerin bir fonksiyonu değildir. Bunun yerine, bir kişinin, çeşitli çıkarlar ve hedefler arasındaki değiş tokuş kadar, hangi siyasanın kendi çıkarını sağlayabileceğini öğrenmek için önemli bir zaman harcamaya ihtiyacı vardır. Siyasa-merkezli öğrenme önemlidir. DKÇ, özellikle koalisyonlar arasında karşılıklı siyasa-merkezli öğrenmeyi sağlayacak durumlarla ilgilenmektedir.

- Siyasa araştırmasının aydınlatıcı fonksiyonunu kullanabilmek ve koalisyonların anlayışlarını ve onların stratejilerini elde edebilmek için, kamu siyasasını anlamak belirli bir zaman, bir on yıl ya da daha fazla bir dönem gerektirir. Kamu siyasasını anlamak aynı zamanda, medyanın ilgisini çeken, fakat siyasa problemleri üzerinde çok az etkisi olan sembolik politikalara ve duruşlara, kısmen inanabilmek becerisini ve hissetme algısını verir.

DKÇ'nin temel özelliklerine bakıldıktan sonra şimdi de, neden etnik çatışmalar açısından bir çözüm yöntemi olabileceği üzerinde durulmalıdır. Böylece etnik çatışmalar ile örtüşen noktalar daha bir şekilde görülebilecektir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 44-46).

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Hipotez çalışması kuramsal olarak tanımlayıcıdır (descriptive).

3.2 Bilgi Toplama Kaynakları

Hipotezin irdelenmesi aşamasında başvurulmuş kaynakların başında Destek Koalisyonu Çerçevesi ile ilgili, etnik çatışmalar literatürü ile ilgili, Türkiye’de eğitim ve dil politikaları ile ilgili kitaplara, makalelere, dergilere, yüksek lisans tezlerine ve çeşitli kurumsal raporlara değinilmiştir. Bunlar çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

3.3 Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Çalışmaya kaynak oluşturan literatür araştırmaları, geçmişten bugüne Destek Koalisyonu Çerçevesi’ni, etnik çatışmalar literatürünün kavramsal alt yapısını, Türkiye’deki siyasa alt-sistemlerini ve iki dilli eğitim tartışmalarının içeriğini yansıtmaktadır. Bununla beraber Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin geçmişten bugüne uygulanmış olduğu birçok örnek incelenerek Türkiye üzerinde nasıl uygulanabileceği üzerine düşünülmüştür. Örnekler incelenirken daha çok Kanada Eğitim Sistemi’nde meydana gelen iki dilli tartışmalar üzerinde Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin nasıl uygulandığı üzerinde durulmuş ve bu bağlamda Türkiye Eğitim Sistemi üzerinde mevcut iki dilli tartışmaların nasıl gerçekleştirilebileceği ayrıntılı olarak düşünölmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde Etnik Çatışmaların bir çözüm yöntemi olarak neden Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin kullanılabileceği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda etnik çatışmalar literatürü ile DKÇ'nin hem etnik çatışmayı ya da çatışmaları doğuran nedenleri açısından hem de etnik çatışmaların çözümlenmesinde kullanılan yöntemler açısından benzerliklerinin olduğu görülmüş ve vurgulanmıştır.

4.1. Etnik Çatışmaların Bir Çözüm Yöntemi Olarak Neden DKÇ?

DKÇ'nin neden etnik çatışmaların çözüm yöntemi olarak düşünülmesine geçmeden önce belirtilmelidir ki, günümüzde birçok ülkede etnik çatışmalar yaşanmaktadır. Bu etnik çatışmalar kolayca önlenememekte ve dolayısıyla hükümetler farklı alanlara yönelerek, farklı kamu politikaları üretmemektedirler. Bu bağlamda, etnik çatışmaların da birçok hükümetin altında cereyan etmesi ve hükümetlerin vatandaşlarının refahı için diğer alanlarda, çevre, sağlık gibi, kamu politikaları üretmesi için, öncelikle ülke sınırları içerisinde güvenlik açısından refahı sağlamaları gerekmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada, etnik çatışmaların çözümlenmesi de hükümetlerin uygulaması gereken bir kamu politikası olarak düşünülmüştür. Böylece, çalışmanın ileriki bölümlerinde de değinileceği gibi, her ne kadar da Türkiye'de bir Kürt-Türk etnik çatışması yer almasa da, eğitim alanında Türkiye'nin içinde bulunduğu iki dilli eğitim karmaşasına DKÇ vasıtasıyla bir çözüm getirilmeye çalışılacaktır.

Etnik çatışmaların çözüm yöntemi olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin ileri sürülmesinin nedenlerine geçmeden önce kısaca etnik çatışmaların ne olduğu üzerinde durulması gerekmektedir. Rodolfo Stavenhagen göre, etnik çatışmalar haklar ve çıkarlar üzerindeki mücadeleyi ifade etmektedir. Bu çıkarlar ve haklar, yerleşme, eğitim, dilin kullanımı, politik

olarak temsil edilme, dini özgürlük, etnik kimliğin korunması, otonomi ve kendi kaderini kendi tayin edebilme hakları gibi unsurları içermektedir. Dolayısıyla, etnik çatışmalar etnik grupların çıkarlarının ve grup haklarının çatışmasıyla ortaya çıkmakta ve yükselmektedir (Jourek, 1995, s. 2-3).

Bu bağlamda, etnik çatışmaların çözüm yöntemi olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin ileri sürülmesinin birçok nedeni vardır. Etnik çatışmanın tanımı itibariyle içinde dominant grupları bulundurması, etnik kimliğin bir kere oluştuktan sonra kişide çok katı bir hale gelmesi, etnik çatışmayı doğuran nedenler, etnik çatışmaların meydana geldikten sonra devam etme süresi DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde kullanılabileceğini işaret eden unsurlardan bazılarıdır.

İlk olarak, etnik çatışmalar literatürüne bakıldığında, etnik çatışma genel bir ifadeyle, bir ülke dâhilinde bir ya da birden fazla etnik grubun, diğer etnik gruplara veya bu grupların dominant konumda bulunduğu devlet otoritesine karşı geniş ölçekli başkaldırısını ifade eder (Yılmaz, 2007, s. 3). Tanıma ilişkin olarak, DKÇ hipotezlerine bakıldığında, hükümet programını oluşturan alt-sistem destek koalisyonu iktidarda kaldığı sürece, o hükümet programının ya da hükümet siyasa özünün revize edilmesi ya da yenilenmesi düşük bir olasılıktır. Dolayısıyla, aslında etnik çatışmalar da hâkim ya da dominant konumda olan gruba karşı direnmeyi ifade eder. Bir başka deyişle, hâkim konumda olan destek koalisyonuna karşı direnmeyi, karşı çıkmayı ya da hâkim pozisyon da olan destek koalisyonuna uymayan taleplerin, hâkim konumda olmayan, azınlıkta olan grup ya da destek koalisyonunca istenmesini ifade eder.

Bu bağlamda, önümüzdeki bölümlerde ayrıntılarıyla değinilecek olan, Ontaryo Eğitim Sistemi'ne bakıldığında, eğitim sistemine ve hükümete hâkim olan İngilizce konuşan ve Protestan ahlakını benimseyen, merkezîyetçi ya da cumhuriyetçi bir yönetim anlayışına sahip "sadıklar" ya da "krala bağlı olanlar" olarak nitelendirilen kesim dominant destek koalisyonunu oluştururken, daha liberal olan, Fransızca konuşan, Katolik dini ahlakı benimseyen kesim de hâkim olan destek koalisyonuna karşı taleplerde bulunan destek koalisyonunu

ya da etnik çatışmalar literatüründe belirtildiği üzere, azınlığı oluşturmaktadır. Özetle, etnik çatışmalar literatüründeki dominant grup ile diğer gruplar arasındaki mücadele, DKÇ'de hâkim destek koalisyonu ile diğer destek koalisyonları arasındaki mücadele ile benzer nitelikler taşımaktadır. Bu da DKÇ'nin etnik çatışmalar için bir çözüm yolu olabileceği düşüncesini destekler niteliktedir.

İkinci bir örtüşen nokta ise, yine etnik çatışmalar literatürüne göre, etnik kimlik bir kez oluştuktan sonra son derece katı bir hale gelir, değişime yönelik elastikiyetini büyük ölçüde kaybeder (Yılmaz, 2007, s. 3). Dolayısıyla bu elastikiyet kaybolmadan, çocukluktan müdahale edilmesi önemlidir. Eğitim bu nokta da devreye girmektedir. Etnik kimliğin katı hale gelip, değişime karşı direnci açısından DKÇ'ye bakıldığında inanç sistemleri hiyerarşini görmektedir. DKÇ'ye göre destek koalisyonları belirli inançların paylaşımıyla bir araya gelmektedir. Bu inanç sistemleri üçe ayrılmaktadır: derin öz inançlar, siyasa öz inançlar ve ikincil unsurların oluşturduğu inançlar. Derin öz inançlar varoluşçu, dogmatik inançları içerir; değişimleri çok nadirdir. Siyasa öz inançları, derin öz inançlarına göre, değişime daha duyarlıdır; standardize olmuş ve modifiye olması çok güçken, çoğunluğu da tecrübe ya da gözlemlerle elde edilmiş unsurları içeren, belirli bir zamanda kanıtların sağlam bir şekilde elde edilmesiyle değişebilen bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, kişinin etnik kimliği, doğuştan elde edilmeyen bir nitelik taşıması ve çevre koşullarıyla çocukluktan erişkinliğe doğru olan süreçte ortaya çıkması açısından, DKÇ'nin tecrübe ya da gözlemlerle elde edilmiş unsurları içeren siyasa öz inançlarının içerisine konulması muhtemeldir. Bu algılamadaki bir yaklaşımla çocukluk çağında verilen eğitimin etnik çatışmayı önleyici etkileri olabileceğini düşünülebilir. Özetle, etnik çatışmalar literatürüne göre, kişinin etnik kimliğinin doğuştan olmayıp sonradan oluşması ve değişime az da olsa duyarlı olması, DKÇ'de etnik kimliğin, değişmesi imkânsız olan dogmatik olan derin öz inançlardan ayrılarak, siyasa özü inançları içinde yer alabilecek bir öge olarak ele alınmasına ve değişime az da olsa açık olmasına neden olabilir. Bu da

etnik çatışmaların çözümü açısından DKÇ'nin yararlı olabileceği düşüncesini destekler niteliktedir.

Bu bağlamda, Ontaryo Eğitim Sistemi'nde, etnik kimliğin sonradan kazanılan, çevrenin etkisiyle meydana gelen, tecrübe ve gözlemlerle elde edilen bir unsur olarak düşünüldüğünü kabul edilirse, Ontaryo Eğitim Sistemi'nde karşıt koalisyonlar birbirlerinden ödün vererek bir uzlaşmaya varmışlardır.

Etnik çatışmaların çözümü için DKÇ'nin öne sürülmesinin üçüncü bir unsuru ise, etnik çatışmayı doğuran nedenlerdir. Etnik çatışmanın nedenlerinde, etnik kimliği ifade arzusu, ayrımcılık, rejimin niteliği ve toplumsal kültür, elverişsiz ekonomik koşullar ve kaynakların adaletsiz dağılımı, merkezi otoritenin çökmesi, tarihsel travmalar ve uluslar arası destek olarak görülmektedir (Yılmaz, 2007, s. IX). Bu nedenlerin hepsi birlikte bir vakada görülebileceği gibi ayrı ayrı da etnik çatışmalara neden olabilmektedir. Etnik çatışmaya neden olan bu unsurlardan etnik kimliği ifade etme arzusunun DKÇ açısından bakılmasının çatışmanın çözülmesi açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir. DKÇ'ye göre, hükümet programını oluşturan alt-sistem destek koalisyonu iktidarda kaldığı sürece, o hükümet programına atıfla, siyasa özünün revize edilmesi ya da yenilenmesi düşük bir olasılıktır. Buna ek olarak, alt-sistemi etkileyebilecek önemli dış unsurların eksikliğinde, sosyo-ekonomik durumlar, diğer alt-sistemlerden gelen siyasa çıktıları gibi, hükümetin programına atıfla siyasa özünde bir değişiklik olmaması muhtemeldir. Dolayısıyla, baskı altında kalan ya da hükümete hâkim olamayan azınlık, hükümetin politikaları doğrultusunda kendi kimliğini ifade edemiyorsa, iki destek koalisyonu ya da etnik grup arasında bir rekabet ya da çatışma ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, DKÇ'deki destek koalisyonları da karşıt etnik grupların bir araya gelerek, koalisyon oluşturmaları açısından etnik çatışmalar literatürüyle de uyuşmaktadır. Bir başka deyişle, etnik bilince sahip grupların bir araya gelerek müzakereler için koalisyon oluşturabilmeleri muhtemeldir. Böylece de, etnik kimliklerin ifade edilme arzusu da bir nevi yerine getirilerek, çıkacak hararetli bir etnik çatışmanın önüne de geçilmiş olunulabilir.

Bu bağlamda Ontaryo Eğitim Sistemi örneğinde, Fransızca konuşan nüfusun kendini ifade edememesi söz konusudur. “İfade edilememe” kimi durumlarda etnik dilin tanınmaması veya yeterli düzeyde kullanım alanı bulamaması, kimi durumlarda etnik gruba yönelik politik kısıtlamalar, ya da kimi durumlarda etnik kültürün sınırlanması şeklinde kendini gösterebilmektedir (Yılmaz, 2007, s. 7). İşte Ontaryo Eğitim Sisteminde de, Fransızca dilinin tanınmaması veya Fransızca dilinin yeterli düzeyde kullanım alanı bulamaması söz konusuydu. Doğal olarak bu durum, Fransızca konuşan nüfusun Fransızca eğitim alma talebini doğurmuştur.

Etnik çatışmaların çözümlenmesinde DKÇ'nin sağlayacağı dördüncü bir unsur ise, dış olayların etkilerinin aslında etnik çatışmayı tetikleyici bir unsur olmaktan çıkarıp barışçıl çözümleri destekleyici bir öge olarak ele almasında yatmaktadır. Hakikaten de, dış olayların etkilerinin birleştirici ya da olumlu yönde kullanabildiği veya çatışmayı engelleyebildiği durumlarda söz konusu olabilir.

Etnik çatışmalar literatürüne göre, dış olayların ya da dış desteklerin bir çok nedeni vardır: desteğin soy ya da kan bağına dayanması, desteğin etnik çatışmanın bulunduğu ülkeyi zayıflatması, dış desteğin emperyalist kaygılarla yapılması, dış desteğin ideolojik temelli olması gibi (Yılmaz, 2007, s. 37-40). Dolayısıyla, etnik çatışmalar literatüründe dış destek düşüncesi genel olarak etnik çatışmaları tetikleyici bir unsur olarak ele alınmıştır. Hâlbuki DKÇ'ye göre, alt-sistemi etkileyebilecek önemli dış unsurların eksikliğinde, sosyo-ekonomik durumlar, diğer alt-sistemlerden gelen siyasa çıktılarını gibi, hükümetin programına atıfla siyasa özünde bir değişiklik olmaması muhtemeldir. Bir başka deyişle, genelde dış olayların, özelde dış desteklerin etkisiyle, alt-sistemler etkilenmekte; bu etkilenmeyle de destek koalisyonları bir araya gelerek müzakere sürecine yönelmektedirler. Kısacası, DKÇ'ye göre dış olaylar ya da destekler her zaman menfi olmayabilir de. Bu bağlamda, DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde, dış desteğe ya da dış olaylara istinaden, yararlı olabileceği düşünülebilir.

Ontaryo Eğitim Sistemi'ndeki dış destekte ya da dış olaylarda, Fransız nüfusun Fransızca eğitim veren okul talepleri, Simcoe kentinde etnik açıdan bazı problemlere neden olmaktadır. Bununla beraber, Ontaryo vilayetine göre dış bir unsur olan Quebec eyaletindeki referandum ve Quebec eyaletindeki şirketlerin Simcoe kentindeki olaylara tepki göstermesi, Kanada hükümetini harekete geçirmiş ve herhangi bir etnik çatışmanın başlamadan sonlanmasına neden olmuştur.

Etnik çatışmaların çözüm yöntemi olarak DKÇ'nin öne sürülmesinin besinci bir nedeni, bir önceki nedenle ilişkili olarak, etnik çatışmaların karmaşık bir yapıyı içermesidir. Ercan Yılmaz'a göre: "etnik çatışmaları tetikleyen elverişsiz koşullar hayli karmaşık bir yapıya sahiptir (Yılmaz, 2007, s. 7)." Bu bağlamda, DKÇ de hem bir kamu siyasası üretme biçimi hem de etnik çatışmaları önleyici bir unsur olarak, karmaşık yapılar üzerine yoğunlaşmıştır. DKÇ'ye göre de, herhangi bir siyasa değişimi ya da hedefi karışık bir yapıdadır; yani, bu hedefler, bireylerin, dünyayı algılama ve bu algılamayla edindiği bilgilerin bilişsel önyargılarla ve kısıtlamalarla işleyebilme becerisine bağlıdır (Sherif, 2011, s. 15). Dolayısıyla, etnik çatışmalar literatürün de olduğu gibi DKÇ de bireye dayalı karmaşık yapıları içermekte ve bu bağlamda çözüm önerileri ileri sürmektedir. Bu önyargılar ve kısıtlamalara derinlemesine değinildiğinde, DKÇ'ye göre, aktörler kazanımlarından çok kayıplarını bilir ve düşünürler; aktörlerin algıları kuvvetli bir şekilde daha önce var olan normatif ve algısal inançların süzgecinden geçtiği görülmektedir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 9). Yine, etnik çatışmalar literatüründe, Vamik Volkan ve Norman Itzkowitz'e göre, çatışma halinde olan etnik gruplar arasında tarihsel travmalar söz konusudur. Bu tarihsel travmalar, yaşanmış ve hazmedilmesi güç acılı olaylar (Volkan ve Itzkowitz, 1994, s. 9), yeni kuşaklar tarafından, kendileri tecrübe etmeseler dahi, sübjektif değerlendirmelerle devam etmektedir (Yılmaz, 2007, s. 31). Özetle, etnik çatışmalar literatüründe, etnik çatışmaların nedenlerinden biri olan yasanmış ve hazmedilmesi güç acılı olayların, tarihsel travmaların ya da kayıpların bilinmesi ve hatırlanması, DKÇ'de aktörlerin kazanımlarından çok

kayıplarını hatırlamasına ve önceden var olan normatif ve algısal inançlarının süzgecine karşılık gelmesi muhtemeldir. Bu bağlamda, etnik çatışmaların çözümlenmesinde DKÇ'nin bir çözüm yöntemi olarak düşünülmesi kuvvetle muhtemeldir.

Sonuç olarak etnik çatışmaların nedenlerinde, DKÇ'ye ihtiyaç duyulabilecek durumlarla bir paralellik gösterdiği görülmektedir. Bir başka deyişle, etnik çatışmaların nedenleri, DKÇ'nin uygulanabilmesi için gereken nedenler ile hemen hemen aynıdır. Peki, Destek Koalisyonu Çerçevesi, etnik çatışmalarda barışın tesisi için kullanılan ya da kabul edilen yaklaşımlarla benzerlik gösteriyor mu? Buna açıklık getirilmesi gerekir.

4.2. Etnik Çatışmalarda Barışın Tesisinde Neden DKÇ?

DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde bir unsur olabileceğini gösteren bir diğer neden ise, etnik çatışmalarda barışın tesisinde kullanılan yöntemlerdir. Etnik çatışmalarda barışın tesisinde kullanılan yöntemler şunlardır: arabuluculuk, toplumsal diplomasi, demokratikleşme, karşılıklı bağımlılık, eğitimsel revizyon, medya desteği gibi... Etnik çatışmalarda barışın tesisinde kullanılan bu yöntemlere değinildiğinde birçoğunda DKÇ'ye ilişkin öğeler ya da uyuşan noktalar görülmektedir.

Bu bağlamda etnik çatışmalarda barışın tesisi için var olan yöntemlerden biri olan arabuluculuk ile DKÇ'yi karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koyarsak, DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde ne kadar yararlı olabileceği gösterilmiş olacaktır.. Arabuluculuğa ek olarak diğer unsurlar da DKÇ ile benzer özellikler taşımaktadır; ancak, arabuluculuğun DKÇ ile benzer yönleri diğer yöntemlere nazaran daha fazla olduğu için örnek olarak arabuluculuk üzerinde durmanın daha isabetli olacağı kanısındayım. Arabuluculuğa ek olarak, etnik çatışmalarda ya da anlaşmazlıklarda barışın tesisi için uygun olan ve etnik çatışmayı doğurabilecek bir unsur olan Türkiye'deki iki dilli eğitim tartışmaları için eğitim revizyonu yöntemi de ileride bu çalışmaya benzer çalışmalar yapacaklar için bir öngörü olarak düşünülebilir.

4.3. Arabuluculuk ve DKÇ'nin Benzer Yönleri

İlk olarak, etnik çatışmalarda barışın tesisi için arabuluculuk yöntemi ele alınırsa, DKÇ'de profesyonel bir forum anlayışıyla benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Arabuluculuğa göre, arabulucunun kimliği şu şekilde tanımlanmıştır: güvenilir, taraflara ve uyuşmazlığa aşinalık ve tarafsızlık (Yılmaz, 2007, s. 75-81). Bu özelliklere ilişkin olarak, DKÇ'de siyasa oluşturmak için oluşturulan profesyonel bir forumda, çok farklı görüşlere sahip olan bilim adamlarının bir anlaşmaya varması ve bu anlaşmanın ana koalisyonlar tarafından da kabulü için, bir teknik danışma komitesi kurulmalıdır. Bu teknik danışma komitesi, forumda yer alan her ana koalisyon ile ilişkisi olan bilim adamlarını ve aynı zamanda tarafsız bilim adamlarını da içermelidir. Forum başkanı ya da yöneticisi tarafsız bilim adamlarından oluşmalıdır. Özetle, hem DKÇ'de hem de etnik çatışmalar literatüründe etnik çatışmada barışın tesisi için düşünülen arabuluculuk yönteminde tarafsızlık arabulucunun kimliği açısından önemli bir öğedir.

Tarafsızlığa ek olarak, arabulucunun kimliğini tanımlayan taraflara ve uyuşmazlığa aşinalık kriterine bakıldığında, doğal olarak teknik danışma komitesi önem kazanmaktadır. Ancak, koalisyon liderlerinin, içinde kendi koalisyonlarının düşüncelerinin ya da inançlarının güvenilir kişilerce tartışılmadığı bir teknik danışma komitesinin tavsiyelerini kale almaları muhtemeldir. Bu bağlamda, tamamıyla tarafsız bilim adamlarından oluşan bir komitenin oluşturulması konsensusu kısa sürede sağlayabilir ancak uzun dönemde başarılı olmayacaktır ki (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 36), arabulucunun mümkün olduğunca taraflara ve uyuşmazlığa yabancı olmayan birinin olmasında yarar bulunduğu etnik çatışmalar literatüründe de belirtilmiştir (Yılmaz, 2007, s. 101). Dolayısıyla, hem etnik çatışmalar literatüründe arabulucunun hem de DKÇ'de teknik danışma heyetinin

çatışan koalisyonlarla ya da gruplarla barışın uzun dönemli tesisi için aşinalık içinde olması gerekmektedir.

Etnik çatışmalarda barışın tesisine ilişkin literatüre ait olan arabuluculuk ile DKÇ'de örtüşen bir başka öğeye bakıldığında ise, arabuluculuk sürecinin işleyişinde uyumsuzluk ve tarafları hakkında bilgi toplamanın önemine değinilmesi görülmektedir (Yılmaz, 2007, s. 87). Bu bağlamda DKÇ de zaten teknik bilginin kamu politikasındaki önemine atıfla ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, her iki anlayışta da araştırma ve bilginin varlığı önemlidir.

Arbuluculuk ile DKÇ'nin bir başka benzer yanı ise, görüşmenin profesyonelliğiyle ilgilidir. Arabulucu, taraflar arasında güven oluşturmak için temel görüşme kurallarını ortaya koymalıdır: tehdit kullanmaktan kaçınmak gibi (Yılmaz, 2007, s. 92-93). Diğer taraftan DKÇ'ye göre, forumu yöneten tarafsız bilim adamının forumu profesyonel kurallara göre yönetmesi ve forumun her yönüyle profesyonel şekilde olduğunu hissettirmesi, göstermesi gerekmektedir. Özetle, her iki anlayışta da yine görüşmelerin ve forumun profesyonel kurallara göre yapılması vurgulanmıştır.

Diğer bir benzer nokta ise, DKÇ'de siyasa merkezli öğrenme ile arabuluculukta görüşmelerde iletişimin olgunlaşması ve formül arayışı arasındadır. Arabuluculuğa göre, taraflar görüşmelerde başlangıçta birbirlerine karşı, zıt önerilerde bulunsalar da, görüşmenin ileriki dönemlerinde bu öneriler daha uzlaşmacı bir tavır sergiler ki bu da DKÇ'de profesyonel formlar sonucunda tarafların siyasa merkezli öğrenmesine tekabül etmektedir. Ayrıca arabuluculuk anlayışına göre, tarafların zıt fikirler öne sürmesi ve ortak noktalar bulunamaması derin öz ve siyasa öz inançları ile ilişkilendirilebilirken, görüşmenin ilerleyen kısımlarında tarafların ortak noktalar bulması ise ikincil unsurlar ile ilişkilendirilebilir.

Arbuluculuk ile DKÇ'nin son bir benzerliğine bakıldığında, arabuluculuğun barışa ya da hedefe ulaşması için, esnek bir zaman anlayışının hakim olması gerekmektedir (Yılmaz, 2007, s. 105-106). Her ne kadar bu esnek zaman tam olarak tanımlanmamışsa da, arabuluculuk anlık bir eylem değil, hayli bir zaman gerektiren süreç olduğu için, DKÇ'nin

koalisyonlar arasındaki siyasa öğrenme sürecine, yani 10 ya da daha fazla bir zaman sürecini kapsayabilir.

Sonuç olarak, arabuluculuğun etnik çatışmaların çözümlenmesinde, DKÇ'nin de kamu siyaseti üretme biçiminde yukarıda bahsedilen aynı noktalara vurgu yaparak bir sonuca ulaşması, DKÇ'nin etnik çatışmalarda barışın tesisi konusunda yararlı olabilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu bağlamda DKÇ'nin etnik çatışmaların engellenmesinde bir eğitim revizyonu olarak nasıl kullanıldığına, Kanada örneğinden bakılabilir.

4.4. DKÇ'nin Uygulanmasına İlişkin Örnekler:

4.4.1. Kanada Eğitim Sistemi'nde Değişim İçin DKÇ'nin Rolü

90'lı yıllarda Kanada Fransızca konuşan azınlık grubuna yönelik olarak eğitim sisteminde değişiklik yapma yoluna gitmiştir. Daha önceki dönemlerde de Fransızca konuşan azınlığın eğitimi üzerine bir takım düzenlemeler ve politikalar uygulanmasına rağmen, bu yönde yapılan çalışmalar başarı ile sonuçlanmamıştır. Başarısızlığın sebepleri uygulamaların kısa süreli olması ve uygulamalarda yer alan aktörlerin temel değerlerinin ve inançlarının üzerinde bir değişimin söz konusu olmamasıdır. İşte bu bağlamda hem Kanada eğitim probleminin çözümüne bir kavramsal alt yapı sağlamak hem de Kanada'daki eğitim problemini çözmek için DKÇ uygulanmıştır (Mawhinney, 1993, s. 59-60).

4.4.1.1. Ontaryo Eğitim Siyaseti Alt-sisteminin Dayandığı Temel Unsurlar

DKÇ'de belirtildiği üzere, bir alt-sistemi oluşturan bazı değişmeyen unsurlar vardır. Bunlar: temel kültürel değerler ve toplumsal yapılar, temel hukuki yapılar, problem alanının nitelikleri ve doğal kaynakların dağılımı... Diğer taraftan etnik çatışmalar literatüründe, rejimin niteliğinin ve toplumsal kültürün etnik çatışmaları doğuran nedenler arasında yer aldığı görülmektedir

(Yılmaz, 2007, s. IX). Dolayısıyla, DKÇ'de alt-sistemleri oluşturan temel unsurlar, etnik çatışmalara ya da rekabete olan meyili de artırabilmektedir.

Bu bağlamda, Kanada'nın siyasi kültüründe, İngilizlerin ve Fransızların oluşturduğu iki grup arasındaki mücadele göze çarpmaktadır. Aslında bu iki grup aynı tarihsel birlikteliğe sahip olmasına rağmen, politik anlamda problem yaşamaktadır.

İki grup arasındaki mücadele İngiliz hükümetinin Kanada'nın yönetimini ikiye ayırmasından sonra artış göstermiştir. Önceleri İngiliz hükümeti Fransızca konuşan ve Katolik olan azınlığı İngiliz yönetimi ve halkı vasıtasıyla asimile etmeye çalışmış; ancak, Fransızca konuşan azınlık kendi dillerini ve hukuki yapılarını koruma konusunda direnç göstermiştir. Bir başka deyişle, etnik çatışmaların temel nedenlerinden, etnik kimliği ifade etme arzusu söz konusudur. Sonuç olarak, İngiliz hükümetinde Kanada'yı, üst ve alt Kanada olarak ikiye ayırmıştır. Her iki bölgede İngiliz bir yönetici tarafından yönetilmesine rağmen, her iki bölgenin de kendi yürütücü kadrosu, seçilmiş bir parlamentosu ve eğitim ile ilgili kendi hukuki kuralları olmuştur. Böylelikle, üst Kanada'da ya da Ontaryo'da, İngilizce konuşan halk ya da göçmen topluluğu, Fransızca konuşan azınlık gruba karşı eğitim siyaseti açısından asimilasyonist bir önyargı ile yaklaşmıştır.

Kanada'nın siyasi kültürünü oluşturan ikinci bir unsur ise, Amerikan Devrimi'nin etkisinden kaynaklanmaktadır. Amerikan Bağımsızlık Savaşı sonrasında, Birleşik Krallığa kendini yakın gören, Cumhuriyetçiliği reddeden ve monarşik yapıyı destekleyen kesim Kanada'nın Ontaryo bölgesine göç etmeye başlamıştır. Dolayısıyla, bu kesim hukuku, İngiliz İmparatorluğunun birliğini ve İngiliz Anayasasının üstünlüğünü desteklemiştir. Doğal olarak da, bu kesim için bireysel özgürlüklerden ziyade ortak kamu yararı daha önemlidir. Yine bu bağlamda, krala kendini yakın gören, cumhuriyetçi bir anlayışa sahip olan toplumsal kültürün ağırlığı, Fransızca konuşan nüfusun etnik anlamda eğitimsel açıdan bir mücadeleye girmesine neden olmuştur.

Kanada siyasi kültürünü oluşturan bu iki unsura baktıktan sonra, bir alt-sistemi oluşturan göreceli olarak değişmesi zor olan unsurlardan ikincisi olan temel hukuki yapılara bakalım (Mawhinney, 1993, s. 61-65).

4.4.1.2. Kanada'nın Temel Hukuki Yapısı

Etnik çatışmalar literatürüne bakıldığında, etnik çatışmaların nedenlerinden biri olan ayrımcılığın üç çeşidi bulunmaktadır: yasal ayrımcılık, kültürel ayrımcılık ve ekonomik ayrımcılık. Bu bağlamda, kültürel ayrımcılık Kanada eğitim alt-sisteminde koalisyonların ve etnik grupların mücadelesine neden olan önemli unsurlardan bir tanesidir.

Kanada'nın temel hukuki yapısına bakıldığında, 1867'de yapılan İngiliz Kuzey Amerika yasası eğitim siyasasının da temelini oluşturmaktadır. Yasa ilk meydana getirilmeye başladığında, yasa üzerinde çalışanları zorlayan en önemli konu eğitim konusu olmuştur. Bu bağlamda yapılan müzakereler sonucunda, eğitimin mesuliyeti vilayetlere bırakılmış; ve üst Kanada'da, Ontaryo, yaşayan Katoliklerin ve aşağı Kanada'da, Quebec, yaşayan Protestanların ayrıcalıklarının devamının sağlanması ana temayı oluşturmuştur. Ne çoğunluğu Protestanların oluşturduğu üst Kanada (Ontaryo) ne de çoğunluğu Katoliklerin oluşturduğu aşağı Kanada (Quebec) kendi vilayetlerinin içinde dini olarak kendilerinde farklı yapıya sahip ayrı okulların açılmasına ve bu okullara garanti sağlanmasına göz yummak istemiyordu. Buna ilişkin olarak, etnik çatışmalara literatürüne göre, Ontaryo'da Protestan kültürün ağır basmasına yönelik, Quebec'te ise Katolik kültürün ağır basmasına yönelik kültürel bir ayrımcılık söz konusuydu. Kültürel ayrımcılık, etnik gruplar arasında önemli derecede psikolojik bariyerler yaratan ve bu yüzden farklı grupların uyum içinde yaşama olanaklarını kısıtlayan ciddi bir negatif etkendir (Yılmaz, 2007, s. 12-13). Bu sebepten dolayı da, Kanada'da etnik bir gerginlik ortaya çıkması muhtemeldi.

Kanada'nın eğitime ilişkin ikinci temel hukuki yapısı olarak, yukarıda da belirtildiği üzere eğitimin vilayetle ilgili bir konu olmasından sonra, eğitim sistemin işleyişinin vilayetlerde genel kabul görmüş pratiklere dayanmasıdır. Bir başka deyişle, yine kültürel öğelere dayanmasıdır. Örneğin, Ontaryo

Bölgesi'nde yaşayan Amerikan Devriminden dolayı Ontaryo'ya göç etmiş olan sadıklar, *loyalist*, daha sonra yine göç eden İrlandalılar, İskoçlar ve İngilizler Ortak Okul yasasını kurmuşlardır. Bu yasa "ayrı okul" adı altında Katolik azınlığın haklarını koruyan bir bölümü de içermekteydi. Ancak, Ontaryo'daki bu eğitim sistemi dil problemine ilişkin bir çözüm içermemekteydi. Daha önce bahsedilen 1867 yılındaki kanunda da dini anlamda her iki tarafa ait azınlıklara güvence verilirken, dil anlamında azınlıklara bir güvenceye değinilmemişti. Bu 1867'deki kanunların bir eksikliği idi ve bu durum Ontaryo'daki Fransızca konuşan azınlığın kafasını karıştırmaktaydı. Dolayısıyla, Ontaryo'da farklı dilde konuşanlara karşı yasal anlamda kültürel bir destek yoktu.

Üçüncü bir temel hukuki yapı olarak, Kanada Amerika'dan farklı olarak, anayasasında "yaşam, özgürlük ve mutluluğun devamı" gibi kavramlardan ziyade, "barış, düzen ve iyi hükümet/yönetim" anlayışını benimsemiştir. Bir başka deyişle, ilkinde bireysel haklar vurgulanırken, Kanada'da kamu yararı ön plana çıkmaktadır. 1867 kanunlarında bu anlayışa sahiptir; ta ki 1982'deki değişime kadar... Yine görüldüğü gibi, Kanada'nın hâkim olan o Protestan, İngilizce konuşan kültürel yapısı, farklı etnik kültürlere karşı ağır basmaktaydı.

Kanada hukuki yapısını oluşturan son temel unsur ise, kanunlarda herhangi bir değişiklik yapılması ancak İngiliz Parlamentosu'nun etkisiyle olmaktaydı. Bu bir nevi Kanada'yı Birleşik Krallığın bir parçası yapmaktaydı ki bu da neden Protestan ve İngilizce konuşan kültürün, diğer kültürlere nazaran daha ağır basmakta olduğunu net bir şekilde açıklamaktadır. Bu durum Kanada'nın kendi geleceğini kendi belirlemesine de engel olarak 1982 yılına kadar devam etmiştir.

Kanada'daki temel hukuki unsurlara bakıldıktan sonra şimdi de, DKÇ'nin ileri sürdüğü değişmesi zor olan unsurlardan biri olan problemin temel niteliklerine bakılmasının çalışmanın ilerleyen aşamalarında yararlı olabileceği düşünülebilir (Mawhinney, 1993, s. 62-63).

4.4.1.3. Kanada'daki Eğitim Problemi Alanının Temel Unsurları/Nitelikleri

Destek Koalisyonu Çerçevesi'ne göre problemin ya da konunun niteliği siyasa seçeneklerini ve siyasa değişimini etkileyecek faktörleri etkiler. Bu bağlamda, Kanada Eğitim Sistemi'ne bakıldığında, 1867'de yapılan kanuna göre Ontaryo'da eğitim toplumsal bir hak olarak görülmüştür. Bir başka deyişle, ayrı bir okul kurma durumu bireylerden çok toplumsal dini gruplara ya da azınlıklara verilmiş bir haktır. Örneğin, Protestan ya da Katolik gruplara verilen bir haktır. Daha öncede de bahsedildiği üzere bu hakların sağlanması görevi vilayetlere verilmesine rağmen, hakların korunması federal hükümetin bir görevidir. Bu bağlamda, bu gruplar ya da azınlıklar hükümetin kendilerine sağladığı hizmeti kabul etme hakkına, yani pozitif hakka, sahiptirler.

1867'den sonraki dönemlerde Fransızca dili eğitiminde küçük değişiklikler meydana gelmeye başladı. Ontaryo'da yaşayan Fransızların ilkokul eğitimi Fransızca ağırlıklı olarak Fransızca olmasına karşın, üçüncü dönemden sonra İngilizce'ye bir kayma söz konusuydu çünkü resmi dil İngilizce'ydi. Bu durumda eğitim sistemine dâhil olmayan bir eğitim durumu ortaya çıkmaktaydı. Hatta bu durum Fransızca konuşan Ontaryo'lular için eğitimlerine lisede devam etmek bazı problemlere neden olmaktaydı. Örneğin, ortaokullarda Fransızca konuşan öğrenci sayısının artmasına karşılık, bu öğrenciler arasından mezun olanlar ya da liseye geçenler çok az sayıdaydı.

Daha üst seviyedeki eğitim sistemine Fransızca konuşan Ontaryo'lu öğrencilerin katılımındaki düşük seviyenin nedeni, bu öğrencilerin Katolik olmaları ve ayrı okullarda eğitimlerine devam etmek istemeleriydi. Görüldüğü gibi burada da etnik kimliği ifade etme arzusu açıkça görülmektedir. Ancak Katolik eğitim hakkı Ontaryo'da belirli bir döneme kadar sadece ilkokul çağındaki öğrencilere veriliyordu. Bu yüzden kilise vasıtasıyla toplanan yardımlar ile özel Katolik okulları ancak daha yüksek eğitim verebiliyordu. Bir başka deyişle devlet bu okulları finansal anlamda desteklemiyordu. Daha sonraki yıllarda Ontaryo, ilkokul sonrası Katolik eğitimi desteklemesine

rağmen, bu sefer de Katolik öğrencilerin kamu sistemine uygun okullara geçişlerinde problem yaşanıyordu. Bu durum 1986'ya kadar devam etti.

Dolayısıyla, etnik çatışmalar literatürüne göre, dini anlamda eğitim hakkı verilmesine karşın, dil alanında herhangi bir eğitim hakkının yüksek okullar düzeyinde Fransızca konuşan nüfusa verilmemesi kültürel anlamda bir ayrımcılığın söz konusu olduğunu göstermektedir (Mawhinney, 1993, s. 63-64).

4.4.1.4. Doğal Kaynakların Temel Olarak Dağılımı

Destek Koalisyonu Çerçevesi'ne göre, kaynakların dağılımı da siyasa alanlarındaki çeşitliliğin gerçekleşmesini etkiler. Bu bağlamda, Ontaryo'da eğitime ayrılan kaynaklar özellikle 1960'dan sonra fazlalaşmaktadır. Böylelikle, Ontaryo'da Fransızca eğitimin önu açılarak ortaokul sonrası Fransızca eğitimi sağlanmıştır (Mawhinney, 1993, s. 64-65).

4.4.1.5. Ontaryo'da Fransızca Eğitiminde Siyasa Değişimi

Destek Koalisyonu Çerçevesi'ne göre siyasa değişimi iki şekilde meydana gelmektedir; ya dış kaynaklı olayların dinamiklerinin sonucunda, ya da rekabet halinde olan öz inanç sistemlerine sahip destek koalisyonlarının arasındaki etkileşimle.

Bu bağlamda Ontaryo'daki eğitim sistemindeki koalisyonlara bakıldığında, ilk göze çarpan koalisyon, daha öncede belirtildiği üzere, krala sadık kimselerin oluşturmuş olduğu, Ontaryo Bölgesi'nde çoğunluğu oluşturan, daha çok İngiliz, İskoç ve İrlandalı etnik kökene dayanan, Protestan dini ahlakına sahip ve Ontaryo parlamentosunda Başbakan ve kabineye hâkim olan bir gruptur. Yine daha önceden de belirtildiği üzere bu grup, huzur, düzen ve iyi yönetim ya da iyi hükümet anlayışını benimsemektedir. Bir başka deyişle, bu anlayış devlete halkı bütünleştirici bir rol vermektedir. Özel anlamda, bu anlayışa eğitim açısından baktığımızda, merkezileşmenin ağır bastığı, evrensel ve vergilerle desteklenen bir ilkokul sistemi öngörülmektedir. Dolayısıyla, yeni gelenler ya da azınlıkta olanlar yukarıda bahsedilen değerleri benimseyerek asimile olma durumundadırlar. İşte bu noktada,

büyüyen Fransızca konuşan nüfus bu kültüre karşı olarak Fransızca eğitim anlayışına odaklanmıştır.

Ontaryo Eğitim Sistemi'nin ilk kurulduğu yıllarda Fransızca eğitim, Ontaryo'nun bazı Fransızca konuşan nüfusun ağırlıkta olduğu bölgelerinde uygulanıyordu. Konfederasyon sisteminin uygulandığı 1867 yılında Fransızca konuşan nüfusun bulunduğu Ontaryo'nun bazı bölgelerinde Fransızca eğitim veren okullar söz konusuydu. Bu dönemlerde bu okullara izin verilmesinin nedeni, Fransızca konuşan nüfusun Ontaryo Bölgesi'nde çok az olmasıydı. Ancak, 1800'lerin sonuna doğru Quebec Bölgesi'nden Ontaryo Bölgesi'ne göç eden Fransızca konuşan nüfusun artışıyla birlikte, Ontaryo Bölgesi'nde bazı gruplar Fransızca konuşan ve asimile olmayan bu grubun büyümesinden rahatsızlık duymaya başladılar. Bu bağlamda da, Öğretmen olmak isteyen birinin İngilizce dil bilgisi sınavından geçmesi zorunluluğu getirildi. Yine etnik çatışmalar literatüründe bahsedildiği üzere, kültürel anlamda bir ayrımcılık devam etmektedir.

Fransızca konuşan nüfusun artışı Katolik olan İrlandalılar için ayrıca bir problem yarattı. Çünkü eğitim sistemi dini özelliklere göre temellenmişti. Bir başka deyişle, Katolik okullar ve Protestan okullar vardı. Bu durumda da Katolik olan İrlandalılar, Fransızca eğitime vurgu yapan Katolik Fransız dilli nüfusla aynı eğitim hizmetini paylaşmak durumundaydılar. Ancak Katolik Fransızlar derslerde Fransız öğretmenleri talep ediyorlardı. Fransızların bu isteklerine karşı İrlandalılar da, Katolik eğitime gelecek herhangi bir zarara karşın, İngilizce eğitimde birliği savunuyorlardı. Bu bağlamda, Kanada'nın İrlandalı nüfusun bulunduğu bir vilayetinde Fransızca konuşan nüfusa karşı olaylar yaşandı. Vilayette yaşayan Orangemen'ler², Fransızca konuşan nüfusun probleminin aslında Protestan anlayışa sahip kesim tarafından yönetilmek olduğunu ileri sürmüş ve hükümete çocukların sadece İngilizce eğitime tabi tutulması gerektiği konusunda baskı yapmıştır. Hükümetin, bunun

² İrlanda'da kurulan Turuncu Düzen, Protestanlığı ve İngiliz Krallığına olan bağlılığın önemine vurgu yapmaktadır. Turuncu Düzenin destekleyicileri "Orangemen"ler Katolik okulların varlığı için öncelikle İngilizcenin gerekli olduğuna inanmışlardır. Fransızca konuşan Ontaryoluların asimile olmamaları durumları da bu bağlamda Turuncu düzen destekleyicilerini telaşa düşürmüştür.

üzerine, yapmış olduğu araştırma sonucunda, vilayette Fransızca konuşan nüfusun gittiği okulların Fransız öğretmenler tarafından Fransızca eğitim ile ders işlediği görülmüştür. Ancak bu araştırma da başka bir problemi ortaya çıkarmıştır; bu okullardaki çocukların çoğu ne İngilizce'yi ne de Fransızca'yı iyi derecede bilmiyordu. Bunun nedeni olarak da, öğretmenlerin yeterli donanımına sahip olmadığı düşünölmüştür. Bu bağlamda da öğretmenlerin hem İngilizce hem de Fransızca da yeterli donanımına sahip olmaları gerektiği düşünöncesi, araştırmayı yapan hükümet görevlisince belirtilmiştir.

Ontaryo Eğitim Sistemi'ndeki krala sadık kesimin oluşturduğu destek koalisyonuna bakıldıktan sonra şimdi de Fransızca konuşan Ontaryo'luların oluşturduğu koalisyonuna değinilmelidir (Mawhinney, 1993, s. 65-66).

4.4.1.6. Fransızca Konuşan Ontaryo'luların Oluşturduğu Koalisyon

Fransızca'nın hükümet tarafından zorla uygulatabileceği korkusuyla, İrlandalı Katolikler, Portakal düzen destekleyicileri ve Franco-Ontaryo'lular bir araya gelerek kendi dillerini ve kültürlerini koruma yoluna yöneldiler. Bu bağlamda Fransızca konuşan nüfusun ilkokul eğitimi konusunda sınırlandırıldığı hakkında bir durumda söz konusu değildi. Hatta 1920'lere kadar, kilisenin etkisiyle Fransızca eğitim veren özel ortaokullar açılmıştı, ancak Fransızca konuşan nüfusun böyle bir talebi yoktu. Yine de, 1910 yılında yapılan kongre de alınan kararların iki sonucu oldu. İlki, Ontaryo'da Fransızca konuşan nüfusun çıkarlarını korumak için bir organizasyonun kurulmasıydı. İkincisi ise, parlamentoda Franko-Ontaryo'luların çıkarını koruma talebinde bulunan delegelere karşı Portakal düzen ve İrlandalı Katoliklerin tepkisiydi. Bu bağlamda, Fransızca eğitimi sınırlandırıcı bir takım kurallar uygulandı. Bir başka deyişle, eğitim verecek öğretmenlerin İngilizce bilmeleri gerekli kılındı. Bunun üzerine Fransızca konuşan nüfusun eleştirileri üzerine, 1913 yılında bir değişiklik yapıldı; ancak gerçek anlamda bu değişiklik uygulanmadı. Daha sonraki dönemlerde, Kanada'nın Quebec Bölgesi'nde İngiliz şirketlerine karşı yapılan protestoların artması ve bu durumu Franko-Ontaryo'luların sürekli olarak Ontaryo hükümetini baskılamak

için kullanması söz konusuydu. Diğer bir açıdan bakıldığında, Quebec'in Ontaryo Eğitim Sistemi üzerinde dış ve farklı bir Kanada vilayeti olarak etkisi olmaktadır. Ancak yinede Ontaryo politik sistemine hâkim olan krala sadık kesimin kültürü ağırlıklı olarak 1980'lere ve daha sonraki dönemlerde devam etti. Dolayısıyla eğitim sisteminde krala sadık olan kesimin muhafazakârcı anlayışı da devam etti. Diğer taraftan hâkim kültüre ve baskılara tepki olarak, Fransızca eğitim isteği giderek artmaya başladı.

Sonuç olarak eleştiriler ışığında, yerel okul komiteleri kuruldu. Ancak, bu yerel okul komitelerinin yetkileri sınırlı kaldı. Bir problem olduğunda asıl sorumlu olan hep Ontaryo Eğitim Bakanlığı'ydı. Dolayısıyla, sürekli olarak yerel okul komiteleri ve bakanlık arasında yerel okul komitelerin ortaya koyduğu müfredat ve program yöneticileri açısından bir anlaşmazlık ortamı söz konusuydu. Sonuç giderek güçlenen bir Ontaryo Eğitim Bakanlığı ortaya çıktı. Ancak bu anlaşmazlıkların temeli, yerel okul komitelerinin bağlı olduğu bölgelerin finansal durumlarının farklı olmasına dayanmasıydı. Hükümetin desteğiyle eşitlik sağlanmaya çalışılsa da, asıl konu olan, Fransızca konuşan nüfusun Fransızca eğitim alması, yerel okul komitelerin finansal sorunlarından dolayı sınırlandırılmaktaydı (Mawhinney, 1993, s. 66-68).

4.4.1.7. Diğer Alt-sistemlerin Etkileri

Ontaryo Eğitim Sistemi'ndeki koalisyonlar uzun dönemli olarak diğer alt-sistemlerin de etkisi altında, istemeden de olsa, kalmıştır. Ontaryo'da eğitim sistemi üzerinde bu yukarıda meydana gelen gelişmeler yaşanırken, diğer taraftan da Kanada'nın Quebec kesiminde bazı ayrılıkçı hareketler yaşanmaktaydı. Quebec vilayetinde yaşayan Fransızca konuşan ve çoğunlukta olan nüfus Quebec'in Kanada'dan ayrılıp ayrılmaması üzerine mücadele vermekteydi. Bu bağlamda, hatta, Quebec'te Kanada'nın konfederasyon yapısının aslında insanların kendi özgür düşüncelerinin bir ifadesi olmadığı, İngiliz İmparatorluğunun empoze ettiği bir yönetim biçimi olduğu ileri sürülmekteydi (Mawhinney, 1993, s. 68-69).

4.4.1.8. Ontaryo Eğitim Sistemi'nde Siyasa Değişimine Destek Koalisyonu Çerçevesi Yaklaşımı

Bu bölümde Destek Koalisyonu Çerçevesi'nin ortaya koymuş olduğu, koalisyonun istikrarı/dayanıklılığı, inanç sistemlerinin dayanıklılığı, siyasa-merkezli öğrenme ve dış dünyadaki değişimlerin alt-sistemlere olan etkisi gibi unsurların Ontaryo Eğitim Sistemi üzerindeki uygulanışına bakılacaktır.

Bu bağlamda ilk olarak koalisyonların istikrarı ya da dayanıklılığına bakıldığında, DKÇ'nin hipotezi şuydu:

Siyasa alt-sistemlerinde meydana gelen çatışma "siyasa öz" inançlarını içeriyorsa, taraflar bir ya da daha fazla on-yıllık süreler boyunca konumlarını muhafaza etme eğilimi içerisindedirler.

Buna ilişkin olarak, Simcoe şehrinde Fransızca konuşan, Penetanguishenler, nüfusun Fransızca eğitim veren lise talebi üzerine, bağımsız bir kurumun yapmış olduğu referandum sonucu ortaya çıkan çatışma, hipotezin içeriğini doğrular niteliktedir. Çünkü bu çatışmada destek koalisyonları, Franko-Ontaryo destek koalisyonu ve sadıklar koalisyonu, dirençlerini ve duruşlarını muhafaza etmeyi bilmişlerdir. Ontaryo'nun güneyinde bulunan Simcoe şehrinde İngilizce ve Fransızca konuşan nüfuslar 1820'lerden beri bir arada yaşayabilmektedirler. Ancak, 1970'lerde Quebec Milliyetçilerinin etkisiyle Simcoe şehrinde huzursuzluk başlamıştır. Bu huzursuzluk kısa zamanda şehrin Fransızca eğitim veren bir okula ihtiyacı olup olmadığına noktasına gelmiştir.

Aslında, 1960'larda Fransızca dil eğitimi bu şehirdeki Fransızca konuşan nüfusun gittiği ortaokullarda mevcuttu. Liselere bakıldığında ise, İngilizce konuşan nüfusun ağırlığı fazla olmasına rağmen, Fransız konuşan öğrencilerin nüfusu bir kaç yüz dolaylarındaydı. Fransızca konuşan nüfus, bu bağlamda, Fransızca konuşan öğrencilere ayrı bir okul açılması için hükümete baskı yapmaktaydı. Çünkü çoğunlukta olan İngilizce konuşan nüfusun arasında asimile olmaktan korkuyorlardı.

1980'lere gelindiğinde, müzakereler ve tartışmalardan sonra Simcoe Şehri Eğitim Kurulu, Ontaryo hükümetince Fransızca eğitim tartışmalarına

çözüm için kurmuş olduğu dil komisyonunun, Fransızca eğitim veren ayrı bir ortaokul kurulması talebine karşı çıkmış; bu okulların kurulmasını haklı görecektir. Bu önerinin yerine, yine aynı okullar içinde ek binalar yapılabileceği önerisi ortaya konulmuştur. Ancak, Fransızca konuşan nüfus bu öneriyi kabul etmemiş ve özel finansal kaynaklarla gönüllü öğretmen, eşya ve müfredat programı hazırlayarak kendi okullarını kurarak, hükümete baskı yapma yoluna gitmişlerdir.

Görüldüğü üzere ana anlaşmazlıklar üzerinde destek koalisyonlarının dayanıklılığı ya da stabilitesi uzun bir süre devam etmektedir (Kröger, 2011, s. 7). Özellikle Franco-Ontaryo koalisyonuna, Simcoe şehrinden Öğretmenler Birliği'nin, anne ve babaların, Fransızca Dili Tavsiye Komitesinin katılımı, Franco-Ontaryo koalisyonu sağlamlığını göstermektedir. Bu grupların öz inançları Ontaryo'da Kanada'lı Fransızca Konuşanlar Birliği'nin öz inançları ile aynıydı. Kısacası, Franko-Ontaryo'lular için ayrı eğitim kurumlarının kurulmasını istiyorlardı. Bu bağlamda da, Penetanguishen'lerin ayrı bir Fransızca-eğitim-veren-okul talebi siyasa önerisine dönüşmüştür.

DKÇ'nin ileri sürmüş olduğu, koalisyonların her çeşit hükümet seviyesi ya da hükümetin farklı seviyelerinden katılımı içermesi, bu vakada dolaylı olarak görülmektedir. Çünkü hem Kanada Federal hükümeti, özellikle Kanada'nın iki dilliliğini ulusal bir politika olarak savunduğu zamanlarda, hem de Quebec vilayetinin etkisi söz konusu olmuştur.

Fransızca konuşan koalisyonlara karşı engeller daha çok okul mütevelli heyetinden gelmektedir. Çünkü bu heyetler genelde hakim olan İngilizce konuşan kültürü temsil etmektedirler. Ancak burada, Fransızca konuşanların oluşturmuş olduğu gibi, öz inançlara sahip olan net bir karşı koalisyon ortaya çıkmamıştır. Daha çok yakın öz inançları olan farklı gruplar temelinde bir karşı çıkış ortaya çıkmıştır. Örneğin Okul mütevelli Heyetlerinin karşı çıkış nedeni daha çok finansal kaynaklar üzerinde yoğunlaşmıştır (Mawhinney, 1993, s. 69-71).

4.4.1.9. İnanç Sistemlerinin İstikrarlılığı

İnanç sistemleri DKÇ için merkezi bir rol üslenir. DKÇ'ye göre, koalisyon üyeleri aynı inanç sistemlerine sahip olmasalar da, siyasa öz inançları konusunda temelde benzer düşüncelere, inançlara sahiptirler ki, bu inanç sistemleri aynı zamanda gruplar arasında etnik kimlik bilincini de oluşturmaktadır. Bu soyut inançlar bazı diğer inançlara nazaran değişime karşı daha dayanıklıdır. Siyasa değişimi, siyasa alt-sisteminin içinde bulunan bir destek koalisyonunun siyasa öz inançları ile ikincil unsurlarının hükümet programına dönüşmesiyle gerçekleşir. Ancak, hakim olan ya da dominant olan destek koalisyonun hükümete olan etkisi, baskısı daha muhtemeldir. Dolayısıyla, hakim olan destek koalisyonu hükümete olan etkisini sürdürdükçe herhangi bir değişimin olması söz konusu değildir. Bir başka deyişle, koalisyonların sahip olduğu öz değerler değişmezken, siyasa stratejileri ve uygulamaları değişebilmektedir. DKÇ'nin hipotezlerine bakıldığında:

“İkincil unsurlarda daha az olmasına rağmen, destek koalisyonları içinde olan aktörler “siyasa öz”ü hakkında sürdürülebilir bir uzlaşma göstereceklerdir (Sabatier, 1993).”

“Herhangi aktör ya da koalisyon siyasa özündeki eksiklikleri kabullenmeden önce, inanç sistemindeki ikincil unsurları bir kenara bırakır ya da terk eder (Sabatier, 1993).”

Bu iki hipotez bağlamında, Ontaryo'daki eğitim tartışmalarına bakıldığında, Fransızca konuşan nüfus için öz inanç, kendi kültürel miraslarını geliştirebilecek ve sürdürebilecek toplu hakların uygun bir strateji ile standart ulaşılabilir hedefler haline getirilmesidir. Çalışmanın çeşitli yerlerinde de bahsedildiği üzere, etnik kimliğin ifade edilme arzusu burada da kendisini göstermektedir. Dolayısıyla stratejileri ise, ayrı eğitim hizmetlerinin kurulması için siyasa şartlarının araştırılmasıdır. Ayrı bir Fransızca eğitim veren liselerin açılması ihtiyacı, liseye geçiş sınavında başarılı olan öğrencilerin dörtte bir oranında Fransızca konuşan öğrencileri içermesinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar Fransızca konuşan nüfus, Fransızca eğitim veren okulların

açılması konusunda, siyasa öz inançları konusunda, uzlaşmalar da, ikincil unsurlarda, yani ayrı hizmetlerin ayrı okullarda yapılıp yapılmaması üzerinde daha az uzlaşma sağlayabilmiştir. Ontaryo hükümeti Fransızca dilinde eğitim için birçok alternatif geliştirmesine karşın, kendi siyasa özü inancı muhafaza ederek Fransızca eğitim veren okulların açılmasına karşı çıkmış ve bu ayrı okulların Fransızca konuşan nüfus tarafından yönetilmesine karşı çıkış yavaş yavaş zamanla erimiştir ki zaten etnik çatışmalarda barışın tesisi için gereken sürede hiç de kısa bir dönem değildir. Özellikle, daha önce de bahsedildiği üzere, Simcoe şehrinde meydana gelen olaylar sonucunda, Franko-Ontaryo'lu nüfusun talepleri doğrultusunda bazı değişiklikler kabul edildi ancak bu değişiklikler baskılardan dolayı isteksizce yapıldı. Zaten daha sonraki dönemlerde ayrı bir Fransızca eğitim veren okul talebi reddedilerek, onun yerine var olan Penetanguishene Lisesi'nin içine ayrı bir Fransız okulunun inşası önerildi. Ancak bu homojen Fransızca eğitim veren okul, karışık ortaokulu kendi kuralları olan iki ayrı kuruma bölüyordu. İki okul aynı binaları ve olanakları kullanıp, ayrı işleyeceklerdi.

Bu bağlamda, DKÇ'nin sunmuş olduğu hipotezlere istinaden, destek koalisyonları üyeleri siyasa öz inançlarına nazaran, ikincil unsurlar üzerinde daha az anlaşabilmektedirler. Çünkü Franko-Ontaryo koalisyonu okul içinde okul anlayışı konusunda farklı görüşlere sahip unsurları barındırmıştır. Bazı anne-babalar çocuklarının okul içinde okul sistemiyle tamamen asimile olacaklarını, çocuklarının aynı bina içinde dağılmış ve ayrı şekilde bulunacaklarını düşünmüşler ve bu sisteme karşı çıkmışlardır. Diğer taraftan başka bir Fransızca konuşan kesim, tamamıyla ayrı okulların meydana getirilmesinin, her iki grup arasında bir duvar oluşturacağını ileri sürerek tamamen ayrı okulların kurulmasına karşı çıkmıştır. Bir başka grup ise, okul içinde okul sisteminde Fransızca konuşan öğrencilerin İngilizce konuşmayı öğrenemeyeceğine değinerek, bu sisteme karşı çıkmıştır.

Görüldüğü üzere koalisyon üyeleri siyasa öz inançları konusunda kararlılıklarını ve ortak anlayışlarını devam ettirirken, ikincil unsurlarda daha az anlaşabilmektedirler (Mawhinney, 1993, s. 71-73).

4.4.1.10. Ontaryo Eğitim Sisteminde Siyasa-Merkezli Öğrenme

DKÇ'nin siyasa-merkezli öğrenme ile ilgili olarak ileri sürmüş olduğu hipotezlerden ikisi şunlardır:

“İki koalisyon arasında orta seviyede bir bilinçli çatışma olduğunda, inanç sistemleri arasında karşılıklı siyasa-merkezli öğrenme muhtemeldir. Ancak bu öğrenme şu şartlara bağlı olarak gelişmektedir: ilki, her koalisyon bu tarz bir tartışmada gerekli olabilecek olan teknik kaynağa sahip olmalıdır; ikincisi, çatışma bir koalisyonun ikincil unsurları ve diğer koalisyonun öz unsurları arasında olmalıdır, ya da alternatif olarak, her iki koalisyonun ikincil unsurları üzerinde olmalıdır (Jenkins-Smith ve Sabatier, 1993, s. 50).”

“Bir forum olduğunda, inançlar arasında siyasa-merkezli öğrenme daha muhtemeldir. Ancak bunun için şu şartlar gerekmektedir: forum farklı koalisyonlarda yer alan profesyonellerin katılımını sağlayabilecek derecede prestijli olmalıdır; ikincisi; forum profesyonel kurallarla yönetilmelidir (Jenkins-Smith ve Sabatier, 1993, s. 54).”

Bu hipotezler ışığında Ontaryo Eğitim Sistemi örneğine değinildiğinde, siyasa-merkezli öğrenme ve açık siyasa forumlarının koalisyonların birbirlerini anlamada yetersiz kaldığı görülmektedir.

Simcoe şehrinde iki koalisyon ya da grup arasındaki anlaşmazlığı körükleyen olay, Simcoe Şehri EKomitesi'nin Fransızca Dili Danışma Komitesi (FDDK) ile olan müzakereleri, aldıkları olumsuz tehditleri nedeniyle, askıya aldıklarını ilan etmeleriyle meydana gelmiştir. FDDK'da bunun üzerine aslında Eğitim Komitesinin bu olayları bahane ederek Fransızca Okul düşüncesini yok etmeyi amaçladığını ileri sürmüştür. Bu sırada da Fransızca eğitimin, aynı okul içinde bir Fransızca okul olarak mı? Yoksa ayrı bir Fransızca okul olarak devam etmesi mi? düşünceleri, Fransızca konuşan nüfus arasında da ayrılığa neden olarak, bu ayrımın dış güçlerin kışkırttığı bir olay olarak algılanmasına neden olmuştur.

Bu dış güçler olarak kastedilen Ontaryo'da Kanadalı Fransızca Konuşanlar Birliği'dir. Çünkü bu grup Penetanguishen'leri destekleyerek, Quebec'de yer alan bazı şirketlerden yardım parası toplanılmasını önermiştir. Belli ölçüde de para özel Fransızca eğitim veren bir okulun kurulması için

toplanmıştır. Böylelikle, ACFO koalisyonu, Ontaryo hükümetinin Fransızca konuşan nüfusun taleplerini yerine getiremediğini göstererek hükümeti baskı altına almıştır. Bu doğrultuda referanduma yaklaşılrken, bu baskı karşısında Eğitim Bakanlığı bu konunun muhakkak çözülmesi gerektiğini belirtmiş ve geçici olarak ayrı özel bir Fransızca eğitim veren lise açılmasını önermiştir. Ancak, bu okulun tesisleri bir ilkokula bağlı taşınabilir araçlardan oluşturulacak ve eğer ortaokula olan kayıt 1982'de üç yüz elli kişi olursa, ayrı bir Fransızca eğitim tesisine olan ihtiyaç tekrar değerlendirilmeye alınacaktı. Diğer taraftan, aileler doğal olarak bu uygulamaya, yetersiz ekipmanla çocuklarının eğitim alacakları ve her hangi bir çekiciliği olmayan bu geçici okula öğrencilerin yönelmek istemeyeceği endişesiyle karşı çıkmışlardır. Daha sonra, anne-babalara bu geçici okulun nasıl yapılacağı üzerine ve destek ekipmanların nasıl sağlanacağı üzerinde söz sahibi olmaları garantisi verilerek, anne-babaların geçici okul fikrini kabul etmeleri sağlanmıştır.

Diğer taraftan, hükümetin bu kararını bütün İngilizce konuşan nüfus kabul etmemiş ve Simcoe şehrinin yakınlarındaki Tay Township'ten gelen protestocular geçici bir Fransızca eğitim veren lise'nin açılışına karşı çıkmışlar ve protesto yürüyüşü düzenlemişlerdir. Başbakanı gönderilen şikâyet dilekçesinde; eğer Simcoe şehrinde bir Fransızca eğitim veren lise açılıyorsa, ülkenin her yerinde de başka okullar açabilirler düşüncesini dile getirmişlerdir. Tartışmalar bu şekilde birbirini takip eden dört yıl boyunca devam etmiş ve toplum derinlemesine ikiye ayrılmıştır. Bu iki etnik grup arasında mücadele, kendini göstermeye devam etmiştir.

Sonuç olarak, DKÇ'nin ileri sürmüş olduğu, eğer koalisyonlar arasında çatışma ya da anlaşmazlık öz değerleri üzerindeyse, koalisyonlar arasında herhangi bir siyasa-merkezli öğrenme söz konusu değildir ve siyasa değişimi için siyasa-merkezli öğrenme tetikleyici bir unsur olmaktan çıkmaktadır. Bu bağlamda, Anglofon nüfus Fransızca dilli bir lisenin açılması önerisini bir tehdit, hatta bir kayıp olarak algırlarken, Fransızca konuşan nüfus ise kendi kültürel miraslarını devamı için bunun gereğine inanmıştır. Görüldüğü üzere, iki etnik grup arasında fiziki anlamda bir çatışma olmamasına karşın,

kesinlikle etnik bir mücadele çabası söz konusudur. Bir etnik grup ya da koalisyon hakim konumunu sürdürmeye çalışırken, diğer azınlıkta olan etnik grup ya da koalisyon etnik kimliğini ifade etme arzusu içindedir. Doğal olarak, her iki koalisyonda da siyasa öz inançlarını revize etmek gibi bir eğilim söz konusu olmamıştır. Çünkü daha önceden de değinildiği üzere, etnik kimlik bir kez oluştuktan sonra son derece katı bir hal almaktadır ve değişime yönelik elastikiyetini büyük ölçüde kaybetmektedir (Yılmaz, 2007, s. 3).

Olayların yayılması ve tartışılması hem Quebec hem de ulusal medyada yer alması açık bir forumun olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle, profesyonellerin katıldığı, profesyonel normların gözetildiği bir forum söz konusu olmadığı için de siyasa-merkezli öğrenme de gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla, etnik çatışmalarda barışın tesisinde kullanılan bir yöntem olan arabuluculuk da, profesyonel formlar oluşturulamadığı için, söz konusu olmamıştır (Mawhinney, 1993, s. 74-76).

4.4.1.11. Dış Değişkenlerin Ontaryo Eğitim Alt-sistemlerine Etkisi

DKÇ'ye göre, alt-sistemlerin yer aldığı iç dinamikler, hükümet politikalarının siyasa öz inançlarını değiştirmesinde yeterli değildir. Bu bağlamda, DKÇ'nin önerdiği hipotezlerden ikisi şunlardır:

“Hükümet programını oluşturan alt-sistem destek koalisyonu iktidarda kaldığı sürece, o hükümet programına atıfla, siyasa özünün revize edilmesi ya da yenilenmesi düşük bir olasılıktır (Sabatier, 1993, s. 34).”

“Alt-sistemi etkileyebilecek önemli dış unsurların eksikliğinde, sosyo-ekonomik durumlar, diğer alt-sistemlerden gelen siyasa çıktıları gibi, hükümetin programına atıfla siyasa özünde bir değişiklik olmaması muhtemeldir (Sabatier, 1993, s. 34).”

Bu iki hipoteze ilişkin olarak Kanada örneğinde, Quebec hükümetinin, ayrılıkçı Quebec'liler Partisi önderliğinde bağımsızlık referandumu yapması önemlidir. Bu 1980'de yapılan referandumdan dolayı, Kanada İngilizce ve Fransızca konuşanlar iyice kutuplaşmışlardı. Bu arada da, Penetanguishene çatışması da girerek ulusal bir konu halinin almıştı. Quebec'liler Partisi, bu durumu kullanarak Ontaryo'daki Fransızca konuşan nüfusun, Quebec'de

İngilizce konuşan nüfusa oranla daha kötü muamele gördüklerini ileri sürmüştür. Bu olaylar vasıtasıyla Quebec'li Kanadalılar Kanada'nın geleceği açısından tekrar düşünmeye ve görüşlerini revize etmeye yöneltmiştir.

Bu bağlamda, Kanada hükümeti, Quebec'de yapılacak olan referanduma Quebec'lilerin hayır vermesi durumunda, büyük değişikliklere gideceğine söz vermiştir: iki dilli eğitim, yargıda bağımsızlık gibi... İşte 60'larda ve 70'lerde Quebec'deki bu milliyetçilik Kanada hükümetini ve politikacılarını bazı önlemler almaya itmiştir. İlk düşünülen değişiklik ise Haklar Beyannamesi olmuştur. İki dilli bir Kanada düşünölmeye başlanmıştır. Ancak diğer taraftan, Quebec'liler Partisi'nin hâkim olduğu Quebec hükümeti Quebec'i, Kanada'dan ayrı olarak ve sadece Fransızca'nın eğitim dili olarak kullanıldığı bir yer olarak düşünmektedir. Bu durum Kanadalı politikacıların yapmak istediği iki dilli yapıyı, Quebec hükümeti istemediğini göstermiştir. Bunun üzerine, Kanadalı politikacılar Haklar Beyannamesine ayrıca azınlık dilinde eğitim hakkı bölümünü de ilave etmiştir.

Ancak, Quebec bu değişiklikleri kabul etmeme konusunda inatçı olunca ve diğer vilayetlerin bazılarında da bu haklar beyannamesinin onaylanması zora girince, federal hükümet yargı bağımsızlığı sürecinin ulusal seviyeye taşınarak zorlaştırılacağını belirtmiştir. Böylelikle, Haklar Beyannamesi/nizamnamesi kabul edilmiştir. Daha sonraki yıllarda, Quebec'in ayrılıkçı hareketleri devam edince 1987'de Quebec dışındaki vilayetlerin bir araya gelerek, Quebec'in anayasayı uygulamasını sağlamaları bu zamanki Anayasa ve ayrılıkçı hareketlerin temelini oluşturmaktadır.

Bütün bu gerilimlere rağmen, Haklar ve Özgürlükler Nizamnamesinin 23. bölümünün Kanada anayasasındaki varlığı, İngilizce ve Fransızca eğitim hakkının tanınması, büyük bir değişikliğin olduğunu göstermektedir. Azınlık dili eğitim haklarının kabulü, Fransızca ve İngilizce konuşan azınlıkların toplu haklarını destekleyen bir inanç sistemine de işaret etmektedir. Bundan önce, 19. ve 20. yüzyıldaki siyasa yapıcılarının sahip olduğu Ontaryo'daki Fransızca konuşan nüfusun asimilasyonu hâkim anlayışının da reddidir. Bir başka deyişle, bu değişiklik Kanada Federal hükümetinin Fransızca ve İngilizce

konuşan azınlık dili eğitimine olan siyasa öz inançlarının değişimini göstermektedir. Bu bağlamda, hipotezlere ilişkin olarak, Ontaryo'daki eğitim sistemindeki siyasa değişimi çoğunlukla ulusal seviyedeki politik gerilimlerden kaynaklanmıştır. Quebec ve Kanada hükümeti arasındaki gerilim bu değişikliklere neden olmuştur. DKÇ'ye göre siyasa özünde değişim temelde dış olayların dürtüsüyle meydana gelmektedir. Ancak, bu olayda görülmektedir ki, farklı hükümet seviyeleri arasındaki ilişki de, siyasa özünde değişimi tetikleyebilmektedir. Seviyenin birindeki değişim hükümetin diğer seviyesindeki değişimi tetikleyebilir.

Bu bağlamda duruma etnik çatışmalar literatüründen bakıldığında, daha öncede belirtildiği üzere, etnik kimlik siyasa öz inançları içerisinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla derin öz inançlara nazaran siyasa öz inançları az da olsa değişime karşı açıktır ki, Ontaryo Eğitim Sistemi'nde meydana gelen değişiklik bunu göstermektedir. Ayrıca eğitim alanında yapılan bu revizyonun, belki de, Kanada'nın ileride karşılaşılabileceği daha büyük etnik çatışmaları ve olayları engellemiş olduğu düşünülebilir.

Ancak, duruma Ontaryo iç olayların ve Quebec'e dış olayların yer aldığı bir süreç olarak bakarsak, yine Paul Sabatier ve Hank Jenkins-Smith'in değinmiş olduğu gibi dış olayların etkisinin bir siyasa öz değişime neden olduğu söylenebilir. Sonuçta olayların başlangıcı Simcoe şehrinde başlamış; olaylar Quebec hükümetinin(dış bir hükümet olarak görülebilir) katılımıyla büyümüş ve Haklar ve Özgürlükler Nizamnamesinin onaylanmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla, özelde Ontaryo eğitim alt-sistemindeki değişikliği tetikleyen şey, genelde Kanada Eğitim Sistemi'ni değişikliğe iten şey aynıdır; Quebec'in ayrılıkçı yaklaşımıdır. Quebec'in ayrılıkçı yaklaşımı çalışma da, dış bir etken olarak görülebilirken, görülmemiş, daha çok olaylara Kanada'nın birliği düşüncesi altında bakılmıştır (Mawhinney, 1993, s. 76-78).

4.4.1.12. Hakların Verilişinden Sonra Hükümetler Arası İlişkiler

Daha önce de belirtildiği üzere Fransızca konuşan nüfusun haklarını arama yolu kamu baskısı taktiğiyle ve hükümetin siyasi isteğiyle

gerçekleşmiştir. Bu yollarla yirmi üçüncü bölümün nizamnameye eklenmesiyle dili farklı olan azınlıklara önemli haklar verilmiştir. Bunlar: azınlık dilinde eğitim hakkı ve bu eğitimi düzenleme ve kontrol etme hakkı... Böylelikle, Kanada vatandaşlarına çocuklarına ilkökul ve ortaokulda kendi dilleri ne ise ve yaşadıkları bölgede azınlık dili ne ise o doğrultuda eğitim alma hakkı verildi. Ancak bu yasada bulunan “sayıların doğruluğunun kabul edildiği yer” açıklaması problem yaratmaktaydı. Çünkü bu cümle Fransızca konuşan nüfusu yine kısıtlayabilirdi. Bölüm 23’te ima edilen aslında Fransızca konuşan nüfusun Fransızca dilinde eğitimi düzenleyip, kontrol edebilmesiydi. Nizamnamenin kabulünden sonraki yıllarda tartışmanın odağı bu konulardı.

Bu tartışmalar doğrultusunda, durumu açıklığa kavuşturan Ontaryo’nun dört ayrı bölgesinden anne-babaların açmış olduğu davalardı. Bu vatandaşların Fransızca eğitim hakkı başvurularının Okul Komitelerine takılması sonucu, nizamnamenin uygulanmadığına dair dava açmalarına neden olmuştur. Mahkeme sonucunda, Franko-Ontaryo’lulara kendi kurumlarını düzenleyip, kontrol hakkı verilmiş ve aynı zamanda Ontaryo’nun İngilizce konuşan bütün diğer bölgelerinde de Fransızca konuşan nüfusa bu hak sağlanmıştır. 1984’teki bu gelişmeden sonra Mart 1990’da yüksek Mahkeme bir başka vaka da Fransızca konuşan azınlıkların bu haklarını korumuştur. Ayrıca, yüksek Mahkemede, Fransızca konuşan nüfusun, yine öğrencilerin sayıları doğrultusunda, azınlık dilinde bağımsız bir okul komitesine sahip olmasının kültürlerinin devamı için önemli olduğu kabul edilmiştir. Böylelikle bu nizamname ile eğitim siyasa alt-sistemi ulusallaştırılmıştır (Mawhinney, 1993, s. 78-79).

4.4.2. DKÇ’nin Kanada’da Uygulaması Üzerine Sonuç ve Eleştiriler

Görüldüğü üzere, Fransızca konuşan azınlığın eğitim hakkına sahip olması süreci, vakası, içinde birçok unsuru içeren karmaşık bir durumdur. Kompleks durumlar; vilayetin kurulmasından bu yana sahip olunca öz değerler temelinde kamu eğitiminin tartışılması sürecini, çeşitli hükümet

seviyelerinin, çıkar gruplarının, dini kurumların birbirleriyle olan ilişkilerini, bu süreçte bazı yerel tartışmaların büyüyerek ulusal bir hal almasını, Ontaryo eğitim siyasalarının oluşumunu sağlayan temel ideolojide koklu değişiklikleri ve Kanada'nın anayasasında temel değişiklikleri içermektedir ki, etnik çatışmalar da bütün bu süreçlerin içerisinde yer alan ve çözülmesi zor karmaşık unsurları zaten içermektedir.

Bu bağlamda, DKÇ karmaşık yapıları açıklaması açısından, Ontaryo Eğitim Sistemi'ne, içeriği ile katkıda bulunmuştur. Karşıt destek koalisyonları arasındaki etkileşim, siyasa değişimini açıklamada kullanılan dış etkenlerin analizi, karşıt koalisyonların inanç sistemlerinin yorumlanması, paylaşılan inanç sistemleri temelinde koalisyonların kimliğinin tanımlanması, kapsama ve değişimi kabullenmeye dayalı olan üç seviyeli bir inançlar sisteminin varlığı, DKÇ'nin bu vakaya olan katkılarını oluşturmaktadır. Ayrıca, yine DKÇ Kanada'da var olan etnik çatışmanın ya da mücadelenin çözümlenmesinde, etnik çatışmalarda barışın tesisi için kullanılabilir yöntemlerden biri olan eğitim de revizyonun benimseyerek, etnik azınlığın kendini ifade etme arzusuna yardımcı olmuş ve ülke için belki de oluşabilecek daha büyük tehlikeleri engellemiştir.

Ancak diğer taraftan, DKÇ'nin bu vakayı açıklamada bir kaç konuda yetersiz olduğu görülmektedir. Öncelikle, DKÇ'ye göre, anayasal kurallar, temel kültürel değerler ve sosyal yapı bir destek koalisyonun ortaya çıkmasında, engelleri ya da fırsatları oluşturan önemli aktörlerdir. Bütün bu aktörler Franko-Ontaryo destek koalisyonun ortaya çıkmasında önemli etkilere sahip olmasına karşın, Ontaryo'nun politik kültürü, özellikle, daha etkindir. Çünkü Franko-Ontaryo azınlık durumunun ortaya çıkmasına neden olay şey, sadıkların hâkim olduğu politik kültürün varlığıdır. Bu yüzden dolayı, aslında belki de Franko-Ontaryo azınlığının ortaya çıkış nedeni, kültürel önyargıların siyasa değişimine engel olması olabilir.

DKÇ'nin açıklamada yetersiz olduğu bir diğer nokta ise, *"Hükümet programını oluşturan alt-sistem destek koalisyonu iktidarda kaldığı sürece, o hükümet programına atıfla, siyasa özünün revize edilmesi ya da yenilenmesi*

düşük bir olasılıktır (Sabatier, 1993, s. 34).” anlayışıdır. Çünkü Franko-Ontaryo örneğinde görüldüğü üzere, azınlıklar farklı yöntemleri ve stratejileri kullanarak İngilizce konuşan hâkim koalisyonu etkileyebilmiş ve bazı eğitim politikalarını değiştirmiştir. Bir başka deyişle, hâkim olan destek koalisyonunun bir başka koalisyon tarafından yeri değişmemiş, aksine hâkim koalisyon, İngilizce konuşan nüfus, yerinde kalmış, ancak eğitim siyasa alt-sisteminde Fransızca konuşan azınlığın talepleri doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Fransızca konuşan azınlık durumu eyalet seviyesinden, Quebec’deki olayları kullanarak, ulusal seviyeye çekebilmeyi başarmış ve istediklerini almıştır. Dolayısıyla, bu noktada, hükümetler arasındaki ilişkilerin de DKÇ’de analiz edilmesi ayrı bir önem taşımaktadır.

DKÇ’nin modifiyesini gerektirebilecek bir başka argüman ise, dış etkenlerin siyasa alt-sistemin olan etkileri ile alakalıdır. Çünkü destek koalisyonları, dış etkenlerin etkilerini kendi lehlerine çevirerek kullanabilirler. Örneğin, Simcoe kentindeki azınlık nüfus, Quebec’deki şirketlerin politikalarını kullanmışlar ve Ontaryo hükümetine baskı yapmışlardır.

Sonuç olarak, DKÇ Kanada ve Ontaryo Eğitim Sistemi’nin karışık yapısının analiz edilmesinde ve sorunlarının çözülmesinde yararlı olmuştur. Ancak, DKÇ’nin, hükümet seviyeleri arasındaki etkileşim, hakim koalisyonlar arasındaki ilişki ve dış olayların hangi alt-sistem aktörleri tarafından kendi lehlerine kullanılabilmesi konusunda değişiklik yapması öngörülebilir (Mawhinney, 1993, s. 79-82).

4.5. Neden DKÇ Türkiye’de Uygulanabilir?

Destek Koalisyonu Çerçevesi Türkiye’de iki nedenle uygulanabilir. İlk neden Destek Koalisyonu Çerçevesi’nin yapısıyla ve Türkiye’nin iç dinamikleriyle ilgiliyken, diğer neden ise hem DKÇ’nin yapısı hem de Türkiye’deki yönetim şekliyle ilişkilidir.

İlk olarak DKÇ’nin meydana geliş amacına bakıldığında, DKÇ siyasa ya da politika değişimlerini açıklarken daha önceden kullanılan ya da kullanılmakta olan “horistik” yaklaşımların insanın dâhil olduğu bu karmaşık yapıdaki politika üretme sürecini layıkıyla açıklayamadığını ileri sürmektedir.

Çünkü politika ya da siyasa üretme biçimi olarak bu horistik modeller politika ya da siyasa üretme sürecinde aktörler ya da güçler arasındaki neden sonuç ilişkilerini DKÇ kadar tanımlayarak detaylı bir şekilde ele almamaktadır. Dolayısıyla, horistik modeller aktörler arasındaki neden sonuç ilişkisini tam anlamıyla sağlayamadıkları için aslında ampirik anlamda da gerçekliklerinin doğrulanması sorunlu olmaktadır. Bir başka deyişle, siyasalar ya da politikalar oluşturulurken izlenen siyasa formülasyonu, uygulaması ve değerlendirmesi yolları neden-sonuç ilişkileri içerisinde farklı aktörleri barındırdığından deviasyona uğrayabilmektedir ki, bu da birbirini takip eden süreçlerin açıklanmasında problem yaratmaktadır. Bütün bunlara ek olarak, DKÇ diğer siyasa üretme yöntemlerinden yukarıdan-aşağı uygulanan siyasaların kabulüne ve sonuçlarına karşı çıkmaktadır. DKÇ yukarıdan-aşağıya uygulanan politikaların diğer aktörlerin varlığını görmezden geldiğini ve politikaların oluşmasında bu aktörlerin etkilerinin aza indirildiğini vurgulamaktadır. Belki daha da önemlisi, DKÇ siyasa-merkezli öğrenmeye vurgu yaparak, siyasa-merkezli öğrenmenin daha önceden edinilen tecrübelerle bireysel çıkarlar ve akılcı planlar arasındaki karşılıklı değiş tokuş ile meydana geldiğini vurgulamaktadır. Bu karşılıklı fikir alışverişinin yapıldığı yer olarak da, DKÇ, profesyonel bir platformun ya da formun oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda etnik çatışmalarda daha önceden de belirtildiği üzere karmaşık aktörleri içerisinde barındırmaktadır. Bu noktada, DKÇ'nin etnik çatışmaları meydana getirebilecek unsurları ve bu unsurların çözümlenmesini açıklayabilmesi muhtemeldir. Etnik mücadelenin ya da etnik çatışmanın bir ayağı olarak Türkiye'de mevcut anadil tartışmalarına tarafların düşüncelerini özgürce dile getirebileceği bir müzakere çeşidi olarak ve ileride herhangi daha büyük çaplı bir etnik mücadeleye mahal vermemek için Destek Koalisyonu Çerçevesi kullanılabilir ya da öne sürülebilir. Özetle yukarıda bahsedilen bu sebeplerden dolayı, DKÇ Türkiye'de kullanılabilir.

Ancak bu noktada Türkiye'de etnik bir çatışma ya da mücadele var mıdır? Sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Her ne kadar Türkiye'de açık

bir şekilde etnik çatışma olmasa da pasif bir çatışmanın varlığında söz edilebilir. Pasif çatışma grupların birbirlerini mesafeli hissetmelerine ve “etnosentrik” davranışların ön plana çıkmasına neden olan, açıkça ifade bulmamış gizli bir çatışma türüdür. Bir başka deyişle, etnik gruplar arasında psikolojik duvarlar söz konusudur. Pasif çatışmanın olduğu etnik gruplar arasında birbirlerinden kız alıp-verme, ticaret yapma gibi unsurlar hiç yok denecek kadar azdır. Etnik gruplar kendi üyelerini destekleyici yaklaşımlarda bulunurken, kendilerinden olmayanlara karşı da dışlayıcı bir yaklaşım sergilerler (Yılmaz, 2007, s. 26). Bu bağlamda, Türkiye’de iki dilli eğitim tartışmalarına ilişkin olarak eğitim alt-sisteminde değişiklik önerilerine istinaden halkın tepkisine bakıldığında, anadil öğretimi hakkının diğer etnik gruplara verilmesinin çoğunluğu oluşturan Türk etnisite arasında bir ayrışma neden olduğu görülmektedir. Farklı anadillerde eğitim ve öğretim hakkının farklı etnik gruplara verilmesini olumlu karşılayan Türkler yüzde 45,1 iken, karşı çıkan Türkler yüzde 43,8’dir ki (Eğitim Bir Sen Yayınları, 2010, s. 190-191); bu oranlar iki dilli eğitim konusunda meydana gelebilecek bir tartışmanın büyüyebileceğini sinyali göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca iki dilli eğitimi destekleyen Kürt kökenli vatandaşların oranı da yüzde 87,4’leri bulmaktadır (Eğitim Bir Sen Yayınları, 2010, s. 190-191). Dolayısıyla, yüzde 87,4’lü bir Kürt kökenli vatandaşlar ile yüzde 43,8’lik Türk kökenli vatandaşlar arasında iki dilli tartışmalara ilişkin olarak görüş ayrılığının ve pasif bir etnik mücadelenin söz konusu olması muhtemeldir. Keza iki dilli tartışmalara ilişkin olarak meydana gelebilecek etnik bir mücadelenin olma olasılığı, 2009 Türkiye İnsan Hakları Raporu’nun vermiş olduğu Kürt kökenli vatandaşlara olan saldırılara istinaden (Türköz ve Özer, 2010, s. 258-259), pasif çatışmayı içermesi nedeniyle daha fazla gibi görünmektedir. Dolayısıyla, DKÇ’nin Türkiye’de iki dilli tartışmalara ilişkin olarak eğitim alt-sisteminde kullanılması meydana gelebilecek bir pasif etnik çatışmanın büyümesini engelleyebileceği düşünülebilir.

DKÇ Türkiye’de neden uygulanabilir? Sorusunun ikinci bir nedeni ise, Türkiye’nin yönetim sisteminin DKÇ’nin uygulanabilirliği için elverişli

olmasında yatmaktadır. DKÇ'nin güçler ayrılığının kesin olarak ayrıldığı ülkelerde uygulanması zordur. Çünkü büyük politika/siyasa değişimleri, güçler ayrılığının olduğu ülkelerde, yaşamının, yargının ve yürütmenin onaylamasına bağlıdır. Güçler ayrılığının tam olarak uygulandığı Amerika gibi ülkelerde, seçim dönemleri de iki yıllık periyotlarda olduğu için, iktidar dengesi sürekli olarak değişmekte ve gelen yeni hâkim koalisyon daha çok hukuki değişiklikler üzerine eğilmektedir. Ancak, parlamenter sistemin olduğu ülkelerde, değişim çok daha kolaydır; seçimler çok sık olmaz ve değişim için mecliste yeni bir çoğunluğun oluşması gerekmektedir. İş başına gelen yeni hâkim koalisyon önce değişimi kamuoyuna ilan eder ve daha sonra kurumlarda bir kaç yıl içinde değişikliğe gider (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 40).

Bu bağlamda Türkiye de, güçler ayrılığının tam olarak uygulanmadığı, seçimlerin dört-beş yılda yapıldığı ve seçimle gelen yeni hâkim koalisyonun bir kaç yıl içinde kurumlarda kolayca değişiklik yapabildiği göz önünde bulundurulursa, DKÇ'nin neden Türkiye'de uygulanabilir olduğu böylelikle açıklanabilir.

Özetle DKÇ'nin neden Türkiye'de uygulanabilir olduğuna değinildikten sonra şimdi de DKÇ'nin Türkiye'de hangi alt-sistemler üzerinde yararlı olabileceğine değinilecektir.

4.5.1. DKÇ Türkiye'de Hangi Alt-sistemler Üzerinde Yararlı Olabilir?

DKÇ'nin Türkiye'de hangi alt-sistemler üzerinde yararlı olabileceğine üzerine düşünülmeden önce, alt-sistemin ne anlama geldiği üzerinde düşünülmelidir. Daha önce de detaylıca bahsedildiği üzere, DKÇ'ye göre alt-sistem, hava kirliliği, zihinsel sağlık ya da enerji gibi bir siyasa ya da politika problemiyle bilgi edinerek ilgilenen bir takım aktörlerdir. Yine bir alt sistemin ortaya çıkması için, bir takım aktörlerin var olan spesifik bir problemi gerektiğince önemsememesi ve bu durumun da problemle ilgili olarak diğer aktörlerin birleşerek yeni bir alt-sistem oluşturmasına neden olmaktadır. Bazen de yeni bir alt-sistem hakim olan koalisyonun bir alt kümesi gibi bir

problem üzerinde kendisini geliştirerek ve uzmanlaştırarak büyür ve kendi alt-sistemini oluşturabilir (Sabatier ve Jenkins-Smith, 1997, s. 24-25).

Bu bağlamda, Destek Koalisyonu Çerçevesi ortaya atıldığından beri dünyanın birçok ülkesinde uygulaması olmuştur. Bu uygulamalar daha çok çevre, eğitim, sağlık gibi unsurları kapsamaktadır. Ancak, Türkiye’de DKÇ ile ilgili bir uygulama olmamıştır. Genel anlamda DKÇ Türkiye’de hangi alt sistemlerde uygulanabileceğine değinildiğinde, yine çevre, sağlık, enerji ve eğitim ilk sıraları alabilir.

Çevre alt-sistemine derinlemesine inildiğinde, Türkiye’de çevre alt-sisteminde, özellikle son dönemlerde Sinop ve Mersin’de kurulması düşünülen nükleer enerji santralleri üzerine kamuoyunda bir tartışma çıktığı görülmektedir (Nükleer Santral, 2011). Bu bağlamda bakıldığında nükleer santralin yapılmasını destekleyen ve desteklemeyenlerin mevcut politikalardan memnun olmayarak süratle bir araya gelerek belirli siyasa özü inançlarıyla destek koalisyonlarını oluşturdukları görülmektedir.

Türkiye’de sağlık alt-sistemine bakıldığında, son tartışmaların özellikle aile hekimliği üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bir kesim aile hekimliğinin yararlı olduğunu düşünürken, bazı gruplar da yararlı olmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla, bir kesim aile hekimliğinin revizyona gitmesini gerektiğini savunurken ve mevcut politikalardan memnun değilken (Doktor Gözüyle Aile Hekimliği, 2011), diğer bir kesim aile hekimliğinde uygulanan mevcut siyasaların devam etmesi gerektiğini düşünmektedir (Aile Hekimliği Uygulamasının Yararlı Olduğu İfade Edildi, 2011). Yine birbirinden farklı bu iki anlayışla siyasa öz inançlarına sahip destek koalisyonlarının oluşmuş olduğu görülebilmektedir.

Türkiye’de eğitim alt-sistemine bakıldığında ise, son zamanki tartışmaların iki dilli eğitimin söz konusu olup olmayacağı üzerine yoğunlaştığı görülmektedir ki, eğitim alt-sistemi aynı zamanda, DKÇ’nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde de yararlı olabileceğini gösterebilecek olan bir alt-sistem durumunda olduğu da düşünülebilir. İki dilli eğitim tartışmalarında, bir kesim iki dilli eğitimi savunurken (Çift Dilli Eğitim Türkiye’ye Ne Getirir?,

2011) diğer bir kesim buna karşı çıkmaktadır (İki Dilde Eğitim Tartışmaları Üzerine, 2011). Çalışmanın ileriki bölümlerinde de bu farklı inanç sistemlerine dayalı destek koalisyonlarının nasıl meydana geldiği ve DK'nin Türkiye'de bu bağlamda nasıl uygulanabileceği üzerinde detaylıca durulacaktır.

Özetle, Türkiye'de alt-sistemlere bakıldığında daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere, zaten DK'nin Türkiye'de uygulanabileceği bir ortamın varlığında söz edilebilir. Ancak çalışmanın içeriği açısından, hem son dönemlerdeki iki dilli eğitim tartışmalarına bir çözüm üretmek amacıyla hem de DK'nin etnik çatışmalarda barışın tesisi konusunda bir yöntem olabileceğini göstermek amacıyla, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Türkiye'deki eğitim alt-sistemi üzerinde durulacak; bunu yaparken de, DK'nin kavramsal alt yapısına ve etnik çatışmalar literatürüne başvurulacaktır.

4.5.2. Türkiye'de Eğitim Alt-Sistemi'nin zellikleri

Türkiye'de iki dilli eğitim tartışmaları üzerinde DK'nin uygulanabilirliğine geçmeden, Destek Koalisyonu erevesi'nde belirtildiği üzere, bir alt-sistemi oluşturan bazı göreceli olan durağan ya da değişmeyen unsurlar vardır. Bunlar: temel kültürel değerler ve toplumsal yapılar, temel hukuki yapılar, problem alanının nitelikleri ve doğal kaynakların dağılımıdır (Sabatier, 1993, s. 20-22). Bu bağlamda, öncelikle, Türkiye'de eğitim alt-sisteminin temelini oluşturan öğelere bakmak gerekmektedir.

4.5.2.1. İ Unsurlar

Türkiye'de eğitim sistemini oluşturan temeller arasında belki de en önemlisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu sağlayan düşünce sistemidir ki bu aynı zamanda DK'de bahsedilen göreceli olarak sağlam ya da durağan unsurlardan "temel kültürel değerler ve sosyal yapıya" tekabül etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk bu düşünce sisteminin eğitim üzerine olan etkisini şu şekilde dile getirmiştir:

“Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz öğrenimin sınırı ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz: 1- Milliyetine, 2- Türkiye Devleti’ne, 3- Türkiye büyük Millet Meclisi’ne düşman olanlarla mücadele gereği. Bireyleri bu mücadele gerekleri ve araçlarıyla donanmayan milletler için yasama hakkı yoktur. Mücadele, mücadele gerekir (Kara, 2011, s. 1)”³

Bu bağlamda oluşturulacak eğitim sisteminin ideolojisi belirlenmiş ve günümüze kadar bu düşünce sistemi dâhilinde bir eğitim sistemi uygulanmıştır. Aslında o dönemde Cumhuriyet’in kuruluşu ile ilintili olarak ve uluslar arası yapı göz önünde bulundurularak bu sistem oluşturulmuştur. I. Dünya Savaşı sonrası Ulus-devlet anlayışı yerini almaya başlamış ve birçok devlet bu doğrultuda yapılarını örgütlemiştir. O dönemde, hedefi birlik sağlamak olan ulus-devletlerin dil, din, mezhep gibi kültürel çeşitlilik yaratan alanlarda belli bir homojenliği sağlamış bir ulus formu inşa etmeye gereksinimi vardı (Eğitim Sen. 4. Demokratik Eğitim Kurultayı, 2004, s. 2) ki, bu da zaten var olan Türk unsuruyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’de doğal olarak Cumhuriyet’in kuruluş ögesini “Ne mutlu Türk’üm diyene” çizgisinde görmüştür ve eğitim sisteminde yine “Ne mutlu Türk’üm diyene” düşüncesini ana öge olarak belirlemiştir.

Yukarıda bahsedilen düşünce sistemiyle yakından ilişkili olarak, Türkiye’de eğitim alt-sistemini temelini oluşturan bir başka öge ise, Türkiye Cumhuriyeti yasalarında kendini göstermiştir ki, bu aynı zamanda Destek Koalisyonu Çerçevesi’nde bahsedilen göreceli olarak sağlam ya da durağan unsurlarda “temel hukuki yapıya” tekabül etmektedir. Milli Eğitim Kanunu’na göre, Milli eğitimin genel amaçları şöyle başlamaktadır:

“Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek...(Milli Eğitim Temel Kanunu, 2011).

Bir başka deyişle, Türkiye'nin kurucu unsuru olan "Ne mutlu Türk'üm diyene" anlayışı benimsenmiş ve Türk kültürünün öğelerinin eğitim sistemiyle devamı sağlanmaya çalışılmıştır ki, 1982 Anayasası'nın, Türkçe'nin resmi dil olarak kabul edilmesi ve bazı dillerin kanunla yasaklanabilmesi (Ceyhan ve Koçbaş, 2009, s. 12) gibi unsurları içermesi Türkiye'de hâkim kültürün Türk etkisinde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yine DKÇ'de göreceli olarak sağlam unsurlardan biri olan "temel hukuki yapıya" atıfla, Türkiye'de eğitim alt-sistemini oluşturan, etkileyen bir başka öge ise Lozan Antlaşması ve bu antlaşmanın eğitim müfredatına olan etkisidir. Lozan Antlaşmasına göre, azınlıklar Türkiye'de yaşayan Müslüman olmayan halklar olarak görülürken, Müslüman olanlar azınlık olarak görülmemiştir ki, bunu Lozan Antlaşması'nın azınlıklar bölümündeki maddelerinden anlaşılabilir (Oran, 2002, 225-229). Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş antlaşmasında, yine ulus-devlet anlayışının varlığı görülmektedir. Müslüman olan halk Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ögesi olarak görülmüştür. Bu durumun eğitime olan katkısı ise, 1925 yılındaki azınlıkların eğitim müfredatında kendisini göstermiştir: Gayrimüslim Akalliyet ve Ecnebi Mekteplerinde Tedrisi Meşrut Olan Türkçe ve Türk Tarih ve Coğrafyası Derslerine Ait müfredat Programı. Bir başka deyişle, Müslüman olan herkes aynı zamanda Türk olarak kabul edilirken, Müslüman olmayanlara ise Türk kültürünün öğretilmesi amaçlanmıştır. Bu durum günümüze kadar devam etmiştir. Avrupa Birliği'ne üyelik süreci ile birlikte, farklı etnik kökenlerin üzerine olan vurgu arttıkça da, Lozan Antlaşması'nın bazı hükümleri tartışılır duruma gelmiştir. Zira Lozan Antlaşmasına göre: *"...herhangi bir Türk uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiç bir kısıtlama konulmayacaktır."*

"Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Türkçe'den başka bir dil konuşan Türk uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır (Lozan Barış Antlaşması'nda Azınlık, 2011)" denmiştir. Dolayısıyla, Türkçe haricinde

bir dil konuşan vatandaşların da dil ile ilgili hakları korunma altına alınmıştır ki, bu bugün de Türkiye’de mevcut iki dilli eğitim tartışmalarının temelini de oluşturmaktadır.

Bazı kuruluşlar da Türkiye’de eğitim alt-sisteminin temelini oluşturabilecek bir unsur ya da bazı unsurlar olarak görülebilir. Çünkü yine bu kuruluşların “temel değerlerin ve sosyal yapı”nın oluşmasında ve yayılmasında önemli katkıları olmuştur. Bu kuruluşlar arasında özellikle siyasi partilerin eğitim üzerinde etkisi büyüktür. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra 1950’lere kadar, çok partili hayata geçişe kadar, Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) etkisi görülmüştür. Daha sonraki yıllarda ise, yine CHP etkisi 1950’li yıllara nazaran azalsa da etkisini göstermeye devam etmiştir. CHP Cumhuriyet’in kuruluş düşüncesine uygun olan bir eğitim düşüncesi benimsemiştir. *“Eğitim, her türlü hurafeden uzak, milli ideolojiye uygun, vatan, millet ve aile severlik esasına dayanmalıdır (Çapar, 2006,).”* Dolayısıyla 1950’lilere kadar hükümete hâkim olan parti olarak CHP eğitimi bu anlayışla ele almıştır. Bir başka açıdan ise bu durum eğitimin siyasallaşmasına da neden olmuştur.

Türkiye’de eğitim alt-sistemi üzerinde etkili olan diğer kuruluşlar ise Türk Ocakları, Halkevleri ve Köy Enstitüleridir. Bütün bu kuruluşlara bakıldığında, yine dönemin hakim partisi olan CHP ile olan benzer eğitim düşüncelerine sahip oldukları görülmektedir ki, bu bağlamda da bu kuruluşların hakim ideolojiyi eğitim alanında yaymaya yönelik çalışmalarda bulunduğu görülmektedir (Çapar, 2006, s. 313-350).

Sonuç olarak, Destek Koalisyonu Çerçevesi’nde ivedilikle bahsedilen herhangi bir alt-sistemin sahip olduğu durağan özellikler, doğal olarak, Türkiye eğitim alt-sisteminde de mevcuttur. “Türkiye eğitim alt-sistemi üzerinde etkisi olan unsurlar nelerdir?” dendiğinde; Ulus-devlet ideolojisi ve buna ilişkin olarak Türk kimliğine ve kültürüne olan vurgu, Lozan Antlaşması’nın etkisi, Türkiye’de eğitim üzerine olan yasalar, eğitim üzerinde etkisi olan bazı kuruluşlar ve unsurlar olarak sayılabilir.

4.5.2.2. Dış Unsurlar

Türkiye’de eğitim alt-sistemini oluşturan göreceli olarak sağlam ya da durağan unsurlara baktıktan sonra, yine Destek Koalisyonu Çerçevesi’ne göre dış etkenler de bir ülkede alt-sistemleri ve uygulanacak olan siyasaları ya da politikaları etkileyebilmektedir. Burada belirtilen dış etkenlerden kasıt, sosyo-ekonomik durumlar ve teknoloji, artık sistemleşmiş yönetici koalisyonlar ve diğer alt sistemlerde meydana gelen siyasa değişimi ve etkilerini içermektedir (Sabatier, 1993, s. 34).

DKÇ’ye göre alt-sistemleri etkileyen dış unsurlardan sosyo-ekonomik durumlara bakıldığında, sosyo-ekonomik anlamda meydana gelen değişikliklerin bir ülkedeki alt-sistemlerin karşısına çıkardıkları bazı kısıtlamalar ya da fırsatlarla o dönemdeki siyasa ya da politika değişimine yön verdikleri görülmektedir. Böylece o ülke içindeki alt-sistem aktörleri de bu kısıtlamalar ve fırsatlara yönelik olarak eğilimlerini yönlendirirler (Sabatier, 1993, s. 34). Bu süreç doğal olarak hem ülkeyi hem de sosyo-ekonomik durumların etkilemekte olduğu alt-sistem aktörlerini derinden etkileyebilmektedir. Dolayısıyla sosyo-ekonomik durumlardan kasıt bir ülkeyi etkileyen dış unsurlar olabilmektedir.

Bu bağlamda Türkiye’de eğitim alt-sistemini etkileyen bir başka temel unsur ise dış kaynaklardır. Bir başka deyişle küreselleşmedir. Küreselleşme, insanlar, şirketler, farklı ülkelerin hükümetleri arasında etkileşimi ve bütünleşmeyi uluslararası ticaret, yatırım ve bilgi teknolojileri ile sağlayan bir süreçtir (What is Globalization?, 2011). Buna ilişkin olarak, Türkiye imza atmış olduğu ve üye olduğu uluslararası kuruluşların etkisini, ülke içinde uygulanan politikalarda hissetmektedir. Bu uygulanan siyasalardan eğitim de kendi payına düşeni karşılamaktadır. Türkiye’nin imzaladığı kültürel haklara ve dil politikalarına ilişkin olabilecek uluslar arası antlaşmalara bakıldığında, Birleşmiş Milletler Antlaşması, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslar arası Sözleşmesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslar arası Sözleşmesi ve Seçmeli Protokol, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Kaldırılması uluslararası Sözleşmesi,

Kadınlara karşı Her Türlü ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Bildirgesi (Helsinki Belgesi) gibi antlaşmalar görülmektedir.

Aslında Türkiye’de eğitim alt-sistemi üzerinde küresel etkilerin geçmişine bakıldığında, bu etkilerin Tanzimat’tan bu yana devam etmekte olduğu görülmektedir. O dönemlerde küreselleşmenin Türkiye üzerinde etkisi Avrupa kaynaklıydı; bugün de yine Avrupa’nın ve Avrupa Birliği’nin ve küreselleşmenin Türkiye üzerinde genel olarak etkisi devam ederken, özelde de eğitim üzerindeki nüfuzu da devam etmektedir (Akyüz, 2010, 428-429). Bu bağlamda Avrupa Birliği’nin Türkiye’de eğitim alt-sistemine olan etkisinde, örnek olarak Erasmus öğrenci burslarını görmülmektedir. Her yıl Türkiye’deki birçok üniversite öğrencisi Avrupa Birliği’ne üye ülkelere belirli bir dönem zarfında gitmekte ve oradaki eğitimi, kültürel farklılığı görebilmektedir. Erasmus öğrenci bursları AB’nin Sokrates programına dayanmaktadır. Sokrates programı sekiz unsurdan oluşmaktadır: yüksek öğretim (Erasmus), örgün öğretim, yaygın eğitim, uzaktan eğitim, Avrupa dilleri eğitimi, eğitim siyasa ya da politikalarının incelenmesi ve yeniliklerin yapılması, diğer Avrupa Birliği programlarıyla ortak eylemler ve diğer alanlarda yer almayan destekler gibi... (Gedikoğlu, 2003, s. 66-80) Kısacası Türkiye Avrupa Birliği uyum süreci içerisinde, Sokrates programı içerisinde Erasmus’u uygulayarak eğitim sistemini Avrupa Birliği’ne uygun şekilde yönlendirmektedir. Bu bağlamda da Avrupa Birliği’nin 1995 yılında başlatmış olduğu Sokrates programı, bir başka deyişle DKÇ’ye atıfla Türkiye eğitim alt-sistemini etkileyebilen bir dış unsur olan AB, Türkiye’de eğitim alt-sistemindeki aktörleri hem AB’ye uyum amacıyla hem de farklı kültürlerin varlığına olan saygıyı artırmak amacıyla yönlendirmektedir.

Türkiye eğitim alt-sistemini etkileyen uluslar arası antlaşmalara bir başka örnek ise, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesidir. Bu sözleşmeyi Türkiye Cumhuriyeti 3 Nisan 2002 tarihinde çekinceyle kabul etmiştir. Sözleşmenin 5. maddesinin “Ekonomik, Toplumsal ve kültürel Haklar” başlığı altında “eğitim görme ve yetişme hakkı”da vardır

(Her Türlü İrk, 2011). Dolayısıyla son dönemlerde kabul edilmiş olan bu anlaşma ile DKÇ'ye atıfla Türkiye eğitim alt-sistemi politikalarını bu anlaşmaya göre düzenlemektedir.

Türkiye eğitim alt-sistemini etkileyebilecek diğer bir uluslar arası anlaşmaya örnek olarak Ekonomik, Toplumsal ve kültürel Haklar Uluslar arası Sözleşmesi verilebilir. Türkiye sözleşmeyi 11 Ağustos 2000 tarihinde onaylamıştır. Sözleşmenin üçüncü bölümünün altında bulunan 6. maddesine göre, *“Bu Sözleşme'ye Taraf bir Devletin, bu hakkı tam olarak gerçekleştirmek için alacağı tedbirler, teknik ve mesleki rehberlik ile eğitim programlarını, bireyin temel ekonomik ve siyasal özgürlüklerini koruyan şartlar altında, düzenli şekilde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi ile tam ve üretken istihdamını sağlamaya yönelik politika ve teknikleri içermelidir”* denmektedir (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara, 2011). Bu bağlamda yine Türkiye eğitim alt-sistemi uluslar arası konjonktüre uygun olarak eğitim sisteminde bazı politika değişikliklerini uygulamaya çalışmaktadır.

Özetle, Türkiye eğitim alt-sistemini etkileyen dış etkenlerden sosyo-ekonomik unsurlar kendilerini özellikle son dönemlerde bir hayli hissettirmektedirler. Zira son dönemde ortaya çıkan eğitimde iki dillilik tartışmaları ya da eğitimde anadil uygulamaları tartışmaları bu bağlamda değerlendirilirse, DKÇ'nin vurgulamış olduğu dış etkenlerden sosyo-ekonomik unsurların Türkiye üzerindeki nüfuzu daha iyi anlaşılabilir.

DKÇ'nin vurguladığı, alt-sistemlere atıfla, bir başka dış unsur ise sistemleşmiş yönetici koalisyonlardır. Bir başka deyişle uzun süreli olarak hakim konumda olan koalisyonlardır. Bu bağlamda Türkiye'de yönetim kadrolarına hâkim olan koalisyonlardan bahsedildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) ve Ordu'nun genel olarak birçok siyasa ya da politikada özel olarak da eğitim alt-sistemi üzerinde etkisi görülmektedir. Özellikle 1950'lili yıllara kadar, yani çok partili sisteme geçene kadar, CHP hâkim ve sistemleşmiş bir koalisyon olarak görülmektedir. 1950 sonrasında CHP dışında diğer partilerin de ortaya çıkması ve hükümeti kurma görevlerini üstlenmelerine rağmen, eğitim alt-

sisteminde Cumhuriyet ideolojisinin ve dolayısıyla uzun dönem tek hâkim parti olan CHP'nin etkisi bugüne kadar devam etmiştir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın koymuş olduğu esaslara bakıldığında, *“Atatürk'e göre eğitim programları her şeyden önce millî olmalıdır. Çünkü Türk Milliyetçiliği temelleri üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşaması buna bağlıdır. Türk çocukları millî bilinç ile yetişirse, Türk Devleti'nin ve Milleti'nin geleceği de güvence altına alınmış olur”* ibaresi vardır (Milli Eğitim Sisteminin Esasları, 2011). Yine CHP'nin geçmişten bu yana eğitim ile ilgili olarak parti programlarında, örneğin 1943 yılındaki parti programında, *“eğitim her türlü hurafeden uzak, millî ideolojiye uygun, vatan, millet ve aile severlik esasına dayanmalıdır”* ve, *“Türk dilinin millî ve mazbut bir dil haline gelmesi yolundaki ciddi çalışmalara devam olunacaktır (Çapar, 2006, s. 319).”* gibi ibareler yer alırken, son dönemlerdeki parti programında eğitimin Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkelerine dayanarak yapılacağı, dolayısıyla Atatürk İlke, İnkılap ve Milliyetçiliğine dayanan bir eğitim sisteminin olacağı öngörülmüştür (Çağdaş Türkiye, 2011).

Özetle DKÇ'nin ileri sürmüş olduğu, dış etkenlerden sistemsel hale gelmiş olan koalisyonların alt-sisteme olan etkisi, Türkiye Eğitim Sistemi'nde CHP'nin eğitim alt-sistemine etkisiyle tezahür etmektedir.

DKÇ'nin, alt-sistemlere atıfla, vurgulamış olduğu son dış etken ise, ülke içinde diğer alt-sistemlerde olan değişikliklerin söz konusu olan alt-sisteme etkileridir ki, Türkiye'de dil alt-sistemi üzerine uygulanan politikalar eğitim alt-sistemini etkilemiştir.

4.5.3. Türkiye'de Eğitim Alt-sistemi ve Dil Politikaları

4.5.3.1. Türkiye'de Dil politikaların Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de uygulanan dil politikalarına ve son dönemdeki iki dilli eğitim ve anadil tartışmalarına geçmeden önce, anadilin ne olduğu üzerinde durulması gerekmektedir. Anadil, bir kişinin ilk öğrendiği dildir; bir kişinin kendisini öğrendiği dildir; kişinin kendisini tanımladığı ya da kişinin başkaları

tarafından o dili doğuştan konuşan olarak tanımlandığı dildir; ve yine kişinin en iyi kullandığı ve bildiği dildir (International Mother Language Day, 2004, s. 2). Dolayısıyla, anadil demek bir nevi kişinin kendisi demektir. İşte Türkiye Cumhuriyeti kurulurken de ulus-devlet inşa etme sürecinde, amaç Türkçe'yi konuşan ve bu yolla kendisini Türk hissedebilen Türk vatandaşları yaratmak olmuştur ki, Mustafa Kemal Atatürk bunun önemine şu şekilde değinmiştir:

"Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkı Türk Milletidir. Türk milleti demek Türk dili demektir. Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü, Türk milleti, geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakının, ananelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyinin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor, Türk dili Türk Milletinin kalbidir, zihnidir (Korkmaz, 2011, s. 39)."

Bu bağlamda da dil politikaları üretilmiş ve bu politikaların eğitim alt-sistemine olan etkileri de yukarıda da bahsedildiği şekilde gerçekleşmiştir.

Türkiye'de Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana uygulanan dil politikalarına kısaca değinildiğinde; daha önceden de belirtildiği üzere, Lozan Antlaşmasında farklı dilleri konuşan Türk Vatandaşlarının dilsel hakları garanti altına alınmış olduğu görülmektedir. Ancak, ulus-devlet düşüncesinin etkisiyle dilsel hakların garanti altına alınması uygulamada çok fazla yerini bulamamıştır. Türkçe dışında bir dil konuşma ulus-devlete tehdit olarak algılanmıştır. Doğal olarak uygulanan politikalarda Türkçe'yi koruma ve yayma amacı güdülmüştür. İlk olarak 1924 anayasasına "*Devletin resmi dili Türkçe'dir*" ibaresi konmuştur. Burada resmi dilden kasıt devletin olan anlamında kullanılmıştır (Karamanoğlu Mehmet Bey'den, 2011). 1927 yılında ise, Türk Ocağı'nın önderliğinde "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyası uygulanmaya başlanmıştır (Kubilay, 2004, s. 67). Cumhuriyet'in kuruluş dönemindeki ideolojisi dil politikaları, kurumları ve zihniyetiyle çok derinlere kök saldı için, daha sonraki dönemlerde de, dil politikalarında esas itibarıyla bir değişiklik olmamıştır (Coşkun, Derince ve Uçarlar, 2010, s. 32). Buna ilişkin olarak bir örnek verilmesi gerekirse, taraf gazetesi yazarı Ayşe Hür'ün makalesine göre, 1956 yılında "Ad Değiştirme İhtisas Kurulu" kurularak 1978'e kadar bir çok yerleşim yerinin isimleri değiştirilmiştir (Hür,

2009). Aynı zamanda da “Vatandaş Türkçe Konuş” uygulaması 1965’e kadar dönem dönem uygulanarak devam etmiştir. Örneğin ikinci dünya savaşına kadar uygulandıktan sonra 1960 darbesine kadar kaldırılmış ve daha sonra tekrar konmuştur (Bali, 2011, s. 4). Örneğin 1961 yılında meydana gelen anayasa değişikliğinde ise yine devletin resmi dili Türkçe olarak kabul edilmiştir. Sonuç diğer dillerin kullanımında azalma olarak kendini göstermiştir. Aşağıdaki istatistiklere bakılırsa bu net bir şekilde görülmektedir.

“Vatandaş Türkçe Konuş” kampanyasının yanı sıra, 1932 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti *“Türk dilinin öz güzelliğini meydana çıkarmak, onu dünya dilleri arasındaki değerine yaraşır yüksekliğe erdirmek (Korkmaz, 2011, s. 37).”* hedefiyle kurulmuş ve 1935’e kadar dilde sadeleşme çabaları içerisine girilmiştir. 1935 yılında ortaya atılan Güneş Dil Teorisi ile bu Öztürkçecilik çabaları hızını kaybetmiştir.

Daha öncede bahsedildiği üzere, bazı kuruluşların varlığında Türkçe’nin yaygın şekilde kullanılıp kullanılmadığını kontrol etmek üzerine olmuştur. Türk Ocakları, Halkevleri ve Köy Enstitüleri bu kuruluşlar arasında önde gelenlerdir. Bir başka deyişle, Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki dönemde uygulanan dil politikaları, genel anlamda dilde ve eğitimde Türkçe’yi yaygınlaştırma çabası içerisindedir ki, Zeynep Korkmaz bunu şu şekilde dile getirmiştir: *“Türkiye Cumhuriyeti’nde, öğretim birliğine koşut olarak eğitimi millileştirmek ve öğretimi milli terbiyenin gerekli kıldığı bir milli eğitim diline kavuşturabilmek (Korkmaz, 2011, s. 40).”* Görüldüğü gibi Türkçe’nin milli bir dil haline getirilmeye çalışılması söz konusudur.

Özetle, 1980 yıllara kadar Türkiye Cumhuriyeti ulus-devlet düşüncesini tam anlamıyla uygulamış ve dil ve eğitim alt-sistemleri de uygulamalardan yukarıda bahsedildiği üzere etkilenmiştir. Ancak, belki de ulus-devlet inşasının tamamlanması sonucunda, belki de küreselleşmenin etkisiyle 1980’li yıllarda Türkiye Cumhuriyeti’nde hem dil hem de eğitim politikalarında değişiklikler olmaya başlamış ve çalışmayla ilişkili olarak çeşitli Destek koalisyonları ortaya çıkmaya başlamıştır.

4.5.3.2. 1980 Sonrası Dil Politikaları ve Destek Koalisyonlarının Oluşmaya Başlama Süreci

1980 sonrası dönemde destek koalisyonlarının yavaş yavaş ortaya çıkmasına geçilmeden önce, destek koalisyonun, daha önceden de değinildiği üzere, ne olduğu üzerinde durulmasının konunun kavranabilmesi açısından yararlı olacağı düşünülebilir.

Destek koalisyonu, bir alt-sistemin içinde o alt-sisteme ilişkin olarak bir problem üzerinde düşünen, bilgi toplayan ve politika ya da siyasa üretmeye çalışan toplumun farklı kesimlerine mensup aktörlerin mevcut politika ya da siyasa değişimlerini anlamak için belirli zaman aralıklarında, azımsanmayacak derecede bir araya gelerek birlikte hareket etmek için kurdukları gruplardır (Meijerink, 2005, s. 5).

Bu bağlamda, 80'li yıllara gelindiğinde, Türkiye uzun dönemli olarak terörle mücadeleye girişmiştir. Bu dönemde PKK terörünün yaygınlaşması ile birlikte ve PKK'yı oluşturan kadroların Kürt etnisitesine sahip olmaları sebebiyle, Türkiye Cumhuriyeti bu durumu ulus-devlet anlayışına tehdit olarak görmüş ve genelde Türkçe haricindeki bütün diller özel de ise Kürtçe üzerinde bazı kısıtlamalara gitmiştir. Özellikle 2932 sayılı kanuna göre, Türkçe'den başka dillerle yapılacak yayınlar yasaklanmıştır. Hatta özel olarak Kürtçe dili ifade edilmemişse de, dolaylı olarak, 2932 sayılı kanunda: *“Türk Devleti tarafından tanınmış bulunan devletlerin birinci resmi dilleri dışındaki herhangi bir dille düşüncelerin açıklanması, yayılması ve yayınlanması (Oran, 2011, s. 19) ibaresi konarak, Kürtçe'ye atıfta bulunulmuştur. Burada Çağla Kubilay Baskın Oran'a atıfla, “birinci resmi dil’ denerek Irak’ın ikinci resmi dilinin Kürtçe olduğu dikkate alınmıştır” demiştir (Kubilay, 2004, s. 73).*

Yine 1982 anayasasına göre:

“Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına anadilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tâbi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlaşma hükümleri saklıdır (Karamanoğlu Mehmet Bey'den,, 2011).” Böylece,

spesifik olarak Kürtçe'nin kullanılması yasaklanmamışsa da, Türkçe dışındaki dillerin içinde yer alan Kürtçe'nin kullanımına da izin verilmemiştir. Özetle, 80'li yıllar Türkçe'nin yine yaygınlaşmasını sağlamaya yönelik çabaların yanında, diğer dillere de kısıtlamalar getirilerek geçilmiştir. Dolayısıyla, 80'li yıllarda Türkçenin korunmasına yönelik ya da bir başka bakış açısından Kürtçe'nin kısıtlanmasına yönelik hukuki alanda yapılan ve uygulanan mevcut siyasalar, bazı Türk vatandaşların ya da aktörlerin (Kürt kökenli olsun olmasın) bu siyasalardan veya politikalarından memnun olmamalarına neden olmuştur. Bu aktörler yavaş yavaş bugüne kadar olan süreçte periyodik aralıklarla bir araya gelerek siyasa değişimini anlamaya yönelik olarak destek koalisyonlarını oluşturmuşlar ve kendi siyasa özü inançları doğrultusunda siyasa ve politikalar önerme eğilimi içerisine girmişlerdir. Diğer taraftan, bu destek koalisyonlarının sahip olduğu siyasa-öz-inançlarından farklı karşıt siyasa-öz-inançlarına sahip, mevcut dil politikalarını ya da siyasalarını savunan aktörler de kendi destek koalisyonlarını kurmaya başlamışlardır. Ancak bu karşıt destek koalisyonları arasında bir araya gelerek herhangi bir politika üretme gerçekleştirilememiştir.

İşte 80'li yıllardaki bu uygulamalara etnik çatışmalar literatürü açısından bakılırsa, Kürt kökenli vatandaşlar etnik çatışmaların temel nedenleri arasında yer alan etnik kimliklerini ifade etme arzusu düşüncesiyle bir araya gelerek destek koalisyonlarını oluşturmaya başlamışlardır. Daha öncede belirtildiği üzere, ifade edilememe etnik dilin yeterli düzeyde kullanım alanı bulamaması ve etnik kültürün sınırlanması şeklinde kendini gösterebilmektedir ki, 82 anayasasında bu durum açıkça kendini göstermektedir. Keza, etnik çatışmaları doğuran nedenler arasında yer alan kültürel ayrımcılık da yukarıda da bahsedildiği gibi kendisini yasalarda göstermektedir ki, kültürel ayrımcılık etnik gruplar arasında ya da destek koalisyonları arasında psikolojik bariyerler yaratabilen ve bu yüzden bu destek koalisyonları ve etnik grupların uyum içinde yaşama olanaklarını kısıtlayabilen olumsuz bir süreçtir (Yılmaz, 2007, s. 12-13). İşte bu durum da uzun dönemde Türkiye'de etnik çatışmaları tetikleyebilir.

1990'lara gelindiğinde ise, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dil politikalarında geçmiş yıllara nazaran bir yumuşama olduğu görülmektedir. Turgut Özal ile başlayan bu yumuşama dönemi beraberinde tartışmaları getirmiştir. Tartışmaların odağında Türkçe haricindeki diller üzerinde yasağın kaldırılması söz konusuyken, bir tarafta SHP'li ve ANAP'lı Kürt kökenli milletvekilleri, diğer tarafta devletin ulus-devlet yapısına bağlı, muhafazakâr ANAP milletvekilleri ile ordu vardı. Burada da görülmektedir ki, karşıt inanç sistemlerine sahip aktörler bir araya gelerek dil politikaları üzerinde kafa yormaktadır. Ancak bu dönemdeki tartışmalar sadece siyasi iradelerin katılımıyla gerçekleştirildiği için tam anlamda karşıt görüşlere sahip destek koalisyonları arasında uzlaşmaya varılamamıştır. Tartışmaların sonucunda 25 Ocak 1991 tarihinde Türkçe dışında kullanılan diğer diller üzerinde yasaklar kaldırılmış (Titali, 2009), ancak daha sonraki dönemlerde terörle mücadele Yasası'na yapılan eklemeye, genelde Türkçe dışında kullanılan diğer diller üzerinde özeld de Kürtçe dili üzerinde yasaklar devam etmiştir (Mevzuat Listesi, 2011).

Kısa süreli de olsa Türkiye'de devlet politikasında bu şekilde bir yumuşamanın meydana gelmesinin iki dış etkene dayandığı sürülebilir. İlki, Türkiye'nin 1990 yılında imzalamış olduğu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Belgesinin bağlayıcı olmasıdır. Bu belgeye göre, çalışma ile ilgili olarak, *“devletlerarası ilişkilerde en başta insan hakları olmak üzere, çevre, silahsızlanma, kültürel ilişkiler gibi çeşitli konuların ortak ve global bir yaklaşımla bir bütün teşkil edecek şekilde ele alınması son derece yararlıdır (Sur, 1991, s. 304-305).”* Dolayısıyla, Türkiye genel olarak insan hakları, özel olarak da insan haklarıyla ilişkili olarak Kürtçe'nin kullanımı bağlamında yükümlülükler altına girmiştir.

90'li yıllarda Türkiye'de uygulanan dil politikalarında kısa dönemli yumuşamanın ikinci bir nedeni ise, Körfez Savaşı sonunda kurulacak olan federal bir Irak devletinde, Kürt ve Türk azınlıkların söz sahibi olabileceği düşüncesidir. Böylelikle ileride kurulması muhtemel Türkmen ve Kürt vilayetlerinin Türkiye açısından yarar sağlayacağı düşünülmüş olabilir. Bu

düşünceye ilişkin olarak, Türkçe dışındaki dillerin kullanılmasının önünün açılmasının nedeni, ileride Irak devleti altında kurulabilecek olan Kürt vilayetiyle ilişkilerin geliştirilmesi olduğu düşünülmüştür.

Bu iki nedene ilişkin olarak DKÇ'ye bakıldığında, dış etkenlerin bir kez daha politika ya da siyasa değişiminde ne kadar önemli olduğu görülmektedir. DKÇ'ye göre dış etkenlerin eksikliğinde mevcut hükümet politikalarının değişmesi ya da hükümet politikalarında büyük bir değişikliğin meydana gelmesi muhtemel değildir. Bu bağlamda hem Türkiye'nin AGİK belgesini imzalaması hem de ileride kurulması muhtemel yeni Irak yönetimiyle uyumlu şekilde çalışması düşüncesi dış etkenlere dayalı iki unsur olarak Türkiye'de dil politikalarını etkilemiştir ki, bu mevcut dil politikalarını savunan ve hâkim konumda olan destek koalisyonu için önemli bir değişiklik sayılabilir ancak majör bir değişiklik değildir.

Özetle, 90'li yıllardaki dil politikalarında yumuşama süreci uzun ömürlü olmamış, yasaklar devam etmiştir. Ancak, devletin geçmişte uyguladığı ulus-devleti ve üniter devleti korumaya yönelik dil politikalarında, 2932 sayılı kanunun bazı bölümlerinin (Oran, 2011, s. 14) kaldırılmasıyla yumuşamanın oranı daha da artmıştır.

2000'li yıllarda uygulanan dil politikalarında, 90'li yıllarda, DKÇ'ye dış etkenlerin etkisiyle başlayan dil politikalarındaki yumuşamaların devam etmekte olduğu görülmektedir. Bu yumuşama özellikle kendini medya ve yayıncılık alanında göstermiştir. Yumuşamanın devam etmesinin en önemli nedeni yine Avrupa Birliği'ne uyum süreci içerisinde Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday üyeliğinin kesinlik kazanmış olmasıdır. Böylece Türkiye bazı AB'ye uyum paketlerini uygulamaya geçireceğine dair bir zorunluluk altına girmiştir. AB'ye uyum süreci içerisinde 3. uyum paketiyle Türkiye'de anadilde yayım ve eğitim hararetli tartışmalara yol açmıştır. Üçüncü uyum paketi 3 Ağustos 2002 tarihinde meclisten onayı alırken, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) bu paketi onaylamanın ulus-devlet ve üniter devlet yapısına zarar vereceği düşüncesiyle ve inanç sistemiyle karşı çıkarak memnuniyetsizliğini dile getirirken, Demokratik Sol Parti (DSP) ve Anavatan

Partisi (ANAP) uyum paketine insan hakları ve azınlık haklarına saygı inanç sistemleriyle olumlu şekilde yaklaşmışlardır. Sonuç olarak üçüncü paketin mecliste kabulüyle, Türkçe haricindeki diğer anadillerde radyo ve televizyon yayıncılığının önü açılmıştır. Bu uzlaşma durumu aynı zamanda bir eğitim alt-sisteminde meydana getirilmek istenen değişikliğin, dil siyasaları alt-sisteminin dürtüsüyle medya alt-sisteminin etkilenmesine ve hem dil hem de medya siyasa alt-sisteminde meydana gelen değişikliklerin eğitim alt-sistemine yönlendirilmesini de göstermektedir.

Böylelikle, diğer anadillerde radyo ve televizyon yayıncılığının önü açılarak, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun (2011) değiştirilerek Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde yayın yapılması sağlanmış ve bu kanun 18 Aralık 2002'de yürürlüğe girmiştir. Ancak, bu kanunda yayın yapma hakkı sadece Türkiye Radyo ve Televizyonu'na (TRT) bırakılmıştır. Dolayısıyla, 19 Haziran 2003 tarihine gelindiğinde altıncı uyum paketi çerçevesinde, yayın hakkının sadece TRT'ye verilmesi değiştirilerek diğer özel televizyon ve radyo kuruluşlarına da anadilde yayın yapma hakkı verilmiştir (6. UYUM YASALARI: Yasa metni, 2011). Böylelikle, yeni tartışmalar yayınların TRT'nin mi yoksa özel radyo ve televizyonların mı yapacağına ilişkin olarak devam etmiştir. Özel yayınlara durumu istismar edebileceği ve ulusal bütünlüğe aykırı yayınlara neden olabileceği düşüncesiyle karşı çıkmıştır. Radyo Televizyon üst Kurulu (RTUK) bu çıkan tartışmaları sonlandırmak adına, yayın hakkını kamu ya da özel ulusal yayın kuruluşlarına bırakmış ve Haziran 2004'te TRT bu yeni yönetmelikle, Çerkezce, Arapça, Boşnakça, Kırmancı ve Zazaca yayınlara başlamıştır. 13 Kasım 2009'da da, farklı dillerde yayın yapma hakkının sadece kamu ve özel ulusal kanallara verilmesi değiştirilmiş ve özel kanallara da farklı dillerde yayın yapma hakkı verilmiştir (RTUK Yönetmeliği Değiştirdi, 2011). Dolayısıyla, genel anlamda farklı dillerin kullanım yasağının ve farklı dillerde yayın yapma yasağının kaldırılmasıyla, sıra son dönemlerde Türkiye gündemini işgal eden eğitimde farklı anadiller üzerindeki yasağın kaldırılmasına gelmiştir.

80'sonrasi dönemde meydana gelen etnik kimliği ifade edememe durumu 2000'li yıllara kadar destek koalisyonları arasında yukarıda bahsedilen mücadeleye konu olmuştur. 2000'li yıllara gelindiğinde, etnik kimliği ifade etme ve kendi kültürünü ifade etme arzusunun bir ürünü olan kendi anadilinde yayın yapma hakkı bu yıllarda Kürt kökenli vatandaşlara ve diğer farklı etnik kökene sahip vatandaşlara da verilmiştir.

Türkiye'de dil politikalarında meydana gelen bu yumuşama ve böylece farklı dillerde yayın yapma hakkının diğer özel kanallara da verilmesi her ne kadar kamuoyunda tartışılıp birçok kesimin etkisiyle de olmuşsa da, DKÇ'nin ileri sürdüğü gibi, siyasa değişiminin tartışılması süreci profesyonel bir forum ya da platform oluşturularak yapılmadığı için, bu yumuşamanın ya da uzlaşının ya da müzakerelerin eğitim de anadil üzerinde kalıcı ve Türkiye'yi bütünüyle birleştirici olması mümkün gibi görünmemektedir. Ayrıca, meydana gelen dil politikalarındaki değişiklikler, örneğin farklı dillerde yayın hakkının tanınması, her ne kadar bazı kesimlerce majör bir değişiklik ya da siyasa öz inancında meydana gelmiş olan bir değişiklik gibi görünse de, bu değişiklikler DKÇ ışığında değerlendirilirse, değişikliklerin aslında siyasa öz inançlarında değil daha çok ikincil unsurların oluşturduğu nosyonlarda ya da inançlarda meydana geldiği görülmektedir. DKÇ bu noktada bir koalisyonun siyasa öz inancı konusunda herhangi bir değişime yönelmeden önce, ikincil unsurlar üzerinde değişiklik yoluna gitmesi gerektiğini vurgulamaktadır ki, aslında şimdiye kadar meydana gelmiş olan siyasa değişiklikleri, farklı dillerde yayın yasağının kaldırılması gibi, ya da yumuşama bu ikincil unsurların içerisinde. Ancak bu ikincil unsurlarda meydana gelen değişikliklere etnik çatışmalar literatüre açısından bakıldığında, etnik çatışmaların meydana gelmesinin arkasında yatan nedenlerden biri olan etnik kimliği ve kültürü ifade etme arzusu bir nevi sağlanmış olmaktadır. Böylece de Türkiye'de meydana gelme olasılığı olacak bir etnik gerilimin de önüne geçilmiştir. Daha önceden de bahsedildiği üzere, "Siyasa öz" inançlarının bazıları sıra dışı şekilde standardize olmuş ve modifiye olması çok güçken, çoğunluğu da tecrübe ya da gözlemlerle elde edilmiş unsurları içeren, belirli bir zamanda kanıtların

sağlam bir şekilde elde edilmesiyle değişebilen bir yapıya sahiptir. “Siyasa öz”ünde bu değişebilir olanlar “ikincil durumları/unsurları” oluşturmaktadır. Bu ikincil unsurlar yeni verilerin, tecrübelerin veya stratejik düşüncelerin değişimi ışığında kendilerini daha kolayca değiştirebilmek ya da ayarlayabilmektedir. Dolayısıyla, siyasa problemi, ikincil unsurlar üzerinde yapılan değişikliklerden sonra eğitim alt-sistemi üzerinde olan tartışmalara, belki de siyasa öz inançlarının değişmesi güç olan taraflarına, anadilde eğitim tartışmalarına gelmiş olabilir. Bu bağlamda öncelikle Türkiye’de eğitim alt-sistemi altında meydana gelen iki dilli eğitim tartışmalarının koalisyonların inanç sistemlerinin neresinde bulunduğu bakılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda zaten meydana gelmiş olan destek koalisyonları için de, farklı dillerde yayın yasağının kaldırılmasından daha önemli bir noktayı oluşturan eğitim alt-sistemi üzerinde oluşturulacak siyasalar ya da politikalar ileride herhangi bir etnik gerilime izin vermeyecek şekilde profesyonel forumlar eşliğinde yapılmalıdır.

4.5.4. Koalisyonlara Bakış

Türkiye’de eğitim alt-sistemi altında, iki dilli eğitim tartışmaları ışığında koalisyonlara bakıldığında toplumun değişik kesimlerinin katılımı görülmektedir. Bu bağlamda öncelikle bazı siyasi partiler incelenecektir. Daha sonra da Sivil Toplum Kuruluşları’na (STK) ve Türkiye’de siyasa yapma sürecine katkısı bulunabilecek aktörlere olabildiğince DKÇ’ye atıfla değinilecektir. İlk olarak siyasi partiler incelenirken de, bu siyasi partilerinin siyasi programları göz önünde bulundurularak inanç sistemlerine bakılacaktır. Partilerin inanç sistemlerine bakılırken de, hangilerinin derin öz, hangilerinin siyasa özü ya da ikincil unsurları içeren inançlar olduğu belirlenerek, hangi partinin hangi koalisyon içinde yer aldığına bakılacaktır. Böylece de hangi koalisyonun ne gibi bir siyasa öz inancına ve ikincil unsur inançlara sahip olduğu daha belirgin bir hale gelebilecektir.

Çalışmada aşağıda alınan örnekler kamuoyunda adı çok geçen ve eğitim ile ilişkisi diğer STK’lara ve siyasi partilere nazaran fazlaca olan

örneklerdir. Sivil Toplum Kuruluşları, genel olarak, üyeleri arasında maddi ya da manevi çıkarıya bağlı, dayanışma bilincine sahip, iktidara geçmeyi amaçlamaksızın siyasal sistemi etkilemeye çalışan menfaat ya da baskı gruplarıdır (Abay, 2011, s. 278). Bir başka deyişle, Türkiye’de eğitim alt-sistemine ilişkin olarak çift dilli eğitim tartışmalarında bir basın açıklaması, bir araştırma yapmış olan STK’lar ya da yine çift dilli eğitim üzerine kafa yorarak belirli bir siyasa ortaya koymaya çalışmış ve çalışan siyasi partiler göz önünde bulundurulmuştur. Yine DKÇ’ye siyasa üretme sürecine dâhil edilmekte olan gazeteci, hukukçu ve bilim adamları siyasa ya da politika üretme sürecini biraz olsun etkilemek için Sivil Toplum kuruluşlarına üye olmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları’nın Türkiye’de politika üretme sürecine olan katkısı Avrupa Birliği’ne uyum süreci içerisinde giderek arttığı görülmektedir. Nitekim kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim ve tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla, bir Başbakan Başmüşavirinin sorumluluğunda Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün oluşturulması kararlaştırılmıştır (Akçadağ , 2011, s. 10). Bu bağlamda da STK'ların sahip olduğu inanç sistemlerinin de incelenmesi önemli gibi görünmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin parti programına bakıldığında, “bireylerin, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet, etnik köken, dil ve benzeri özelliklerine bakılmaksızın, aralarında herhangi bir ayırım gözetmeksizin temel hak ve özgürlüklerinden yararlanması sağlanacaktır... Kimsenin ırkı ve kökeni diğerinden üstün değildir... CHP'nin entegrasyon anlayışı farklı etnik kimliklerin ve inançların ortadan kaldırılmasının değil, onlara saygı göstererek ülke bütünlüğünün ulus devlet anlayışı ile korunmasını öngörür... Her etnik kökenden yurttaşımızın, kendi özgür irade ve talepleri çerçevesinde; kendi anadilini özgürce kullanabilmelerine, özel dersaneler ve kurslar gibi kurumlar kurarak anadillerini özgürce öğrenebilmeleri ve öğretebilmelerine olanak tanımayı çağdaş demokrasi anlayışının gereği sayar. Ülkemizin aynı anadili paylaşan ve etnik kökene sahip en yaygın unsurlardan birini oluşturan Kürt

kökenli vatandaşlarımızın yoğun biçimde yaşadıkları bölgemizdeki sorunlarını da bu anlayışla çözeceğiz” gibi ibareler bulunmaktadır (Çağdaş Türkiye İçin Değişim: Cumhuriyet Halk Partisi Programı, 2011).

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin parti programında ise, “Partimiz herkesin eğitim ve öğrenim hakkına sahip olduğuna ve bu hakkın her ne suretle olursa olsun engellenemeyeceğine, eğitim ve öğretimin devletin gözetim ve denetimi altında yapılması gerektiğine inanmaktadır. Eğitimin her kademesinde eğitim dilinin Türkçe olması, Türkçe’den başka hiçbir dilin, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulmaması ve öğretilmemesi esastır... Milliyetçi Hareket Partisinin İktidarında; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin; ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü korumak, üniter milli devleti ilelebet baki kılmak... Temel insan hak ve hürriyetlerini teminat altına almak temel hedeflerimiz olmuştur... Eğitimin her kademesinde eğitim dili Türkçe olup, Türkçe’den başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Türkçe’nin doğru ve güzel kullanımını teminen iyi bir şekilde öğretimine önem verilecek, ayrıca öğrencilere en az bir yabancı dilin öğretilmesinin alt yapısı oluşturulacaktır... Farklı kültürler karşısında, özellikle yeni nesillerin kültür şokuna uğramasına ve kimlik bunalımına düşmesine mani olacak; kaliteli ve ihtiyaca cevap veren eserler ortaya konmasına yönelik millî kültür değerlerinin millete tanıtılması ve benimsetilmesini sağlayacak çalışmalar yapılacaktır” gibi ibareler bulunmaktadır (Milliyetçi Hareket Partisi 2011, 2011).

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)’nin parti programına bakıldığında, “Kimimizin Güney Doğu, kimimizin Kürt, kimimizin terör sorunu dediğimiz olay, maalesef Türkiye’nin bir gerçeğidir... Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dâhil kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini, partimiz ülkemizdeki birlik ve bütünlüğü zedeleyen değil, güçlendiren ve pekiştiren bir zenginlik olarak görmektedir... Kamu yönetiminin güç ve yetkilerinin merkezde toplanması yerine, olabildiğince fazla yetki, görev ve fonksiyonların yerel yönetimlere devredildiği ve birçok devlet

fonksiyonlarının yerinden yönetim esasına göre gerçekleşebileceği bir devlet anlayışına süratle geçilecektir” şeklinde siyaset anlayışının benimsendiği görülmektedir (Parti Programı, 2011).

Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)'nin yayınlarına ve parti programına bakıldığında, BDP'nin “Türkiye'nin Siyasi-İdari Yapısında Reform ve Kült Sorununda çözüm Modeli Taslağı” başlıklı yayınında, “Merkeziyetçi ulus devlet sistemi kültürel farklılıkları yok sayan sonuçlara yol açtığı gibi Türkiye'de yaşayan tüm toplumsal kesimlerin özgürlük, eşitlik talepleri ile sosyal ve ekonomik sorunlarını çözümsüz bırakan büyük dengesizlikleri ortaya çıkarmıştır... Westfalya Antlaşması'ndan sonra başlayan ulus devlet süreci amaç olarak tek tip vatandaş yaratmayı ve buna dayalı bir kültürel yapıyı hedeflemiştir. Bu sistem, egemen kültür dışındaki diğer kültürleri yok ederek, inanılmaz bir kültür katliamına yol açmıştır... İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa devletleri ulus devletçi anlayışın ürünü olan bu anlayışı aşmak için çok kimlikli ve çok kültürlü bir yapıyı esas alarak yasalarını buna göre düzenlemeye başlamışlardır... Etnik temele dayalı ulus devlet anlayışının en güçlü modeli olarak gösterilen Fransa'da bile mevcut ulus devlet sistemiyle yürümenin artık imkânsızlaştığının görülmesi üzerine ülkedeki farklı dil ve kültürlerin özgürce kendini ifade etmesi önündeki engeller kaldırılmış ve bu kültürler yasal güvenceyle koruma altına alınmıştır.” şeklinde bir siyaset anlayışı görülmektedir (Barış ve Demokrasi Partisi:, 2011). BDP'nin bu yaklaşımlarına etnik çatışmalar literatürüne atıfla bakıldığında, etnik çatışmaları doğuran nedenler arasında yer alan kültürel ayrımcılık düşüncesinin on plana çıktığı görülmektedir. Bir başka deyişle BDP etnik ve kültürel olarak kendilerini ifade etmek istemektedir. Daha önceden kurulmuş olan ulus devlet anlayışının artık değişmesi gerektiğini ve bu bağlamda kendi kültürel kimliklerinin ifadesinin sağlanmasını istemektedir.

BDP'nin parti programında ise, “Temel insan haklarının temel hukuk ilkeleri olarak benimsenmesi, her dönem değişik gerekçelerle bir kenara itilmiştir. Bu anlayış ve bundan doğan düzenleme ve uygulamalara son verecek yeni bir anayasanın hazırlanması, temel hak ve özgürlüklerin

güvence altına alınmasını sağlayacaktır... Yerel yönetimler mali açıdan merkeze bağlı olmaktan çıkarılacak, merkeze bağımlı olan yerel yönetimlerin haksız, adaletsiz ve ayrımcı uygulamalara maruz kalmasına son verilecek, bu açıdan yerel yönetimlerin kendi kaynaklarını kendilerinin yaratması esas alınacak, yerel ölçekte vergi toplamaları, merkezi hükümetle eş güdüm içinde vergi oranlarını belirlemelerine olanak tanınacak, idari ve mali yönden özerk hale gelmeleri sağlanacaktır... Eğitim temel haklar arasındadır ve Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olması itibarıyla da eğitim hakkını garanti altına aldığı kabul etmiştir... Her vatandaşın etnik köken, kültür ve dil farklılıklarından doğan ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran ve herkesin özgürce ve eşit olarak faydalanacağı, bireyin yaratıcılığını, yeteneklerini geliştiren ve öğrenciyi yeteneklerine göre yönlendiren bilimsel bir eğitim politikası izlenecektir... Anadilinde eğitimin önündeki tüm yasaklar kaldırılacaktır. Anadilleri kültürel birer miras olarak ele alınacak, toplumun sanat, edebiyat ve eğitiminin geliştirilmesi için gerekli koşullar yaratılacaktır. Yoğun talebin olduğu Kürt dili ile eğitim, konuyla ilgili uzman eğitimcilerin önerileri ışığında ve anadilinde eğitimin uygulandığı ülkelerin tecrübelerinden de faydalanılarak bir programa kavuşturulacaktır. İhtiyaç duyulan bölge, şehir ve mahallelerde Kürtçe anadili ile eğitimin koşulları sağlanacaktır..." şeklinde bir siyaset anlayışı benimsenmektedir. (Barış ve Demokrasi Partisi Programı, 2011). Yine bu bağlamda, etnik çatışmalar literatürüne bakıldığında, etnik çatışmaları doğuran nedenler arasında yer alan kültürel ayrımcılığa değinildiği, "anadilde eğitimin önündeki tüm yasaklar kaldırılacaktır" ifadesinde görülmektedir. Böylece, Türk kültürünün öne çıkarılmasına ve Türk kültürünün lehine ayrımcılık yapıldığı ima edilmektedir ki, bu yaklaşım ileride etnik gerilimin artmasına neden olabilir.

DKÇ'ye göre siyasa üretme süreci destek koalisyonlarının birbirleriyle olan mücadelesi ve dış etkenlerin etkisiyle meydana gelmektedir. Destek koalisyonlarının içerisinde sadece politik olarak ön plana çıkan aktörler değil aynı zamanda toplumun her kesiminden bireyin, avukat, bilim adamı, gazeteci gibi, aktörlerin de yer alması gerektiği de vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, siyasi

partilerin yanı sıra STK'lara da Destek Koalisyonu Çerçevesi gözöyle bakılmasının Türkiye'de eğitim alt-sistemi altında meydana gelen iki dilli eğitim tartışmalarına yararlı olabileceği düşünölebilir.

Bu bağlamda Türkiye Eğitim Gönüllöleri Vakfı'nın temel değerlerinde, "Tüm çalışmalarımızda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne titizlikle uyarız. Vakfımızın mütevellileri, yöneticileri, gönüllöleri ve çalışanları aktif sorumlu yurttaşlığın gereklerini yerine getirir. Gelecek nesillerin kaynaklarını tüketmeden, bugünün kaynaklarını etkin biçimde kullanmaya önem verir ve bu duyarlılığı tüm çalışmalarımıza yansıtırız" denmektedir (TEGV Hakkında: Değerlerimiz, 2011).

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın temel değerlerine bakıldığında, insan haklarına ilişkin tüm uluslar arası belgelerin referans alındığı görölmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de güvenliğin ve üniter yapının koruyuculuk misyonuna sahip olan ordu insan hakları ihlallerinin temel nedeni olarak görölmekte ve 1990'larda insan hakları ihlallerinin özellikle Kürt kökenli vatandaşlar üzerinde yoğunlaştığı vurgulanmakta ve son dönemlerde olumlu gelişmeler olmasına karşın, Terörlle Mücadele Kanunu'nun insan haklarının ihlaliyle olan mücadele bir engel olduğu vurgulanmaktadır (About HRFT, 2011).

Türkiye İnsan Hakları Derneği'ne bakıldığında, ilk olarak Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın bu dernek tarafından kurulduğu görölmektedir. Türkiye İnsan Hakları Derneği'nin temel değerlerine bakıldığında, devlete bağlı olmadıkları, insan haklarının evrensel ve ayrılmaz haklar olduğu, ölüm cezası ve işkenceye karşı durulması gerektiği, kişinin kendisini ifade etme hakkının önündeki engellerin tamamıyla kaldırılması gerektiği ve ulusların-kendi kararlarını-kendilerinin-verebilmesi, *self-determination*, hakkının desteklediği vurgulanmaktadır (Principle of Human, 2011). Yine derneğin aktiviteleri arasında Kürt Sorunu üzerine aktiviteler yer alması derneğin Türkiye'de eğitim alt-sistemi altında iki dilli eğitim tartışmalarına derneğin değerleri çerçevesinde yaklaşabilmesi muhtemeldir

Atatürkçü Düşünce Derneği'nce iki dilli tartışmalara ilişkin olarak "ikinci dil' Üzerinden Yapılmak İstlenen Gerçekte Nedir?" adlı yazıda, AKP

hükümetinin uyguladığı politikalar çerçevesinde acılım ve çok dilliliğinin arkasında Amerika Birleşik Devletleri'nin olduğu vurgulanmakta, Ulus devlet yapısının birleştirici bir öge olduğuna değinilmekte; resmi dilin tek bir dil olabileceği aksi uygulamaların Türkiye Cumhuriyeti'ni bölünmeye götürebileceği, zaten farklı dillerin okunmasının, yazılmasının, öğretilmesinin, bu dillerde yayın yapılmasının ve Türkiye'de yaşam alanlarında bu dillerin kullanılmasının önünde bir engel bulunmaması vurgulanmaktadır. ('İkinci Dil' Üzerine Yapılmak, 2011).

Eğitim-Sen eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası'nın iki dilli tartışmalara ilişkin yaklaşımı bilimsellik çerçevesinde bulgulara ve araştırmalara dayanmaktadır. Eğitim-Sen'in bu yaklaşımı, 2010 yılında yayınlamış olduğu "Eğitimde Anadilin Kullanımı ve Çiftdilli Eğitim: Halkın Tutum ve Görüşleri Türkiye Taraması 2010" adlı raporda görülmektedir. Rapora göre, Türkiye çok dilli bir toplum özelliği taşımakta; Türkiye'de anadiller önemli kayıplara uğramakta; halk anadillere karşı duyarlı bir tutum sergilemekte; halk, eğitimde anadiline yer verilmesi ve çiftdilli eğitime büyük ölçüde olumlu bakmakta; anadilinde eğitime yer verilebilmesi için yeni bir eğitim politikasının oluşturulması ve bunu mümkün kılacak yasal kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Eğitimde Anadilin Kullanımı ve Çiftdilli Eğitim: Halkın Turum ve Görüşleri Türkiye Taraması, 2011, s. 54-56).

Dolayısıyla, yukarıdaki örneklerin inanç sistemlerine DKÇ ışığında bakıldığında öncelikli olarak göze çarpan nokta, Türkiye'de siyasa üretme ya da politika üretme sürecini en çok etkileyen unsurların siyasi partiler olmasıdır. Bu bağlamda da meydana gelmesi mümkün olan bir siyasalar ya da politikalar, DKÇ'nin de belirtmiş olduğu gibi güçler ayrımının etkin olmadığı ya da olmadığı ülkeler de hükümete hâkim olan koalisyonlar siyasa üretme sürecinde çok etkili olmaktadır. Buna ilişkin olarak son dönemlerde Türkiye'de siyasa ya da politika üretme sürecine hâkim olan koalisyonun ve partinin Adalet ve Kalkınma Partisi olduğu görülmektedir. Öncelikli olarak, Türkiye'de eğitim alt-sistemi altında meydana gelen iki dilli tartışmalar doğrultusunda DKÇ'ye istinaden, hâkim olan koalisyon, AKP, ve hâkim

olmayan koalisyonların ve partilerin parti programları temel alınarak derin öz inançlarına bakıldığında, AKP'nin, MHP'nin, CHP'nin ve BDP'nin ve örnek olarak bahsedilen Sivil Toplum Kuruluşları'nın hepsinin bireylerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterdikleri görülmektedir. Bir başka deyişle, Türkiye'de meclisi oluşturan doğrudan ya da dolaylı olarak siyasa üretme sürecine etkisi olan tüm koalisyonlar insan hakları bağlamında bireyin temel hak ve özgürlükleri konusunda ortak görüşe sahiptirler ki, DKÇ'ye göre derin öz inançlar değişmesi mümkün olmayan inanç sistemleridir. Bu değişmesi mümkün olmayan derin öz inançlar konusunda koalisyonların aynı inançlara sahip olması koalisyonlar arasında ileri de oluşturulabilecek müzakere süreçlerine katkı sağlayabilmesi açısından önemli görülebilir.

Her ne kadar koalisyonlar derin öz inançları konusunda birbirleriyle yakın ya da aynı inançlara sahip olsalar da, siyasa üretme süreci içerisinde siyasa öz inançları ve ikincil unsurlar konusunda ayrılığa ya da farklı inançlara sahip olabilirler. Zira DKÇ'ye göre siyasa değişimi ya da politika değişimi bu siyasa özü inançlarının değişebilir tarafını oluşturan ikincil unsurlar arasında farklılıklara sahip koalisyonlar arası mücadele ya da çatışmayla veya dış etkenlerin etkisiyle meydana gelmektedir.

Bu bağlamda koalisyonlar arasındaki siyasa özü inançlarının değişmesi-güç unsurlarına bakıldığında, ulus-devlet ve âdem-i merkeziyetçi ya da yerel yönetimleri güçlendirmek adı altında devlet yapılarına ilişkin olarak koalisyonlar arasında bir mücadele ya da çatışma görülmektedir. Her ne kadar yerel yönetimleri güçlendirmek ile âdem-i merkeziyetçilik aynı şeyler olmasa da (Güler, 2000, s. 15), ulus-devlet'in merkeziyetçi yapısından bir nebze uzaklaşmayı ifade etmeleri mantığı açısından ele alınacaktır. Dolayısıyla âdem-i merkeziyetçilik ve yerel yönetimleri güçlendirme arasındaki kavram tartışması üzerinde, çalışmanın dağılmaması açısından, durulmayacaktır. Daha önceden de dile getirildiği üzere, ulus devlet; "...feodal karakterdeki bir siyasi düzenden, merkeziyetçi özellikleri ağır basan bir siyasi düzene geçişi temsil etmektedir. Aynı dili konuşan, aynı soydan gelen, aynı dine mensup, aynı kültüre sahip, aynı tarihî geçmişi paylaşan, ortak düşmanı

veya düşmanları bulunan bir insan topluluğu olarak “millet”in, siyasî olarak örgütlenmiş biçimi olan ulus-devlet, meşruiyet kaynağı olan ulusun etrafında birleştiği bir kurumdur. Ortak değerler etrafında toplanan ve ulusal politikalarla şekillenen siyasi bir çerçevede yaşayan ve fikir beyan eden milletlerin bir arada yaşadığı siyasi bir düzen olarak da ifade edilebilmektedir (Cebeci, 2009, s. 24). Diğer taraftan ulus-devletin merkezîyetçi yönetim anlayışından uzaklaşma ve yerel yönetimlere doğru kayma ya da âdem-i merkezîyetçilik, hem siyasal iktidarın hem de idarenin çok merkezli ve çok parçalı kurulmasını gerektiren, yerel ve bölgesel çıkarların ön plana çıktığı, genel olarak dış ticari ve siyasi ilişkilerin yerele veya bölgele bırakıldığı bir yönetim biçimidir. Bu iki önemli unsura istinaden ulus-devlet yapısını vurgulayan CHP ve MHP partileri ile Atatürkçü düşünce topluluğu aynı koalisyon içinde kabul edilebilirken, merkezi yönetimden uzaklaşmayı önemle vurgulayan AKP ve BDP partileri ile eğitim-Sen, Türkiye İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı STK’ları aynı koalisyon içinde düşünülebilir ve bu bağlamda da koalisyonlar arasında mücadele varsayılabilir.

Koalisyonlar arasındaki bu mücadeleye ya da çatışmaya partiler açısından bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda bu yana ulus-devlet yapısına sahip olması ve bu doğrultuda politikalar uygulanmasını desteklemeleri MHP ve CHP’nin değişmesi-güç siyasa öz inançları olarak görülebilir. Diğer taraftan, AKP ve BDP’nin de merkezileşmeden yönetim anlamında uzaklaşma yönündeki inançları, özellikle AKP’nin Prens Sabahattin çizgisinde yer aldığı düşünülürse ve BDP’nin de yoğunlukla oy aldığı ve hâkim olduğu bölge itibarıyla Güneydoğu Anadolu bölgesi düşünülürse, bu partilerin siyasa öz inançlarında değişmesi-güç unsurlarını gösterir niteliktedir.

Koalisyonların inanç sistemlerinde ikincil unsurlara bakıldığında ise, siyasa öz inançların değişmesi-güç unsurlarda koalisyonlar içi sağlanan uyumluluğun, ikincil unsurlarda sağlanmadığını görülmektedir. DKÇ’de daha önce de belirtildiği üzere ikincil unsurlar siyasa öz inançları içerisinde değişime yönelik olabilecek inançlardır. Bu bağlamda, ulus devlet’in

değişmezliği konusunda uyumlu görülen CHP ve MHP temelli koalisyon, ikincil unsurların bir parçası görülebilecek “farklı dillerde yayın yapma hakkı” konusunda ayrılığa düşmektedirler. Bir başka deyişle, koalisyon için de farklı dillerde yayın yapma hakkının verilmesi CHP'nin uygun görebileceği bir siyasa iken, MHP için uygun görülmemektedir (Türkçe'den Farklı Dillerde, 2011). Bu bağlamda bakıldığında, MHP'de ve CHP'de yer alan aktörlerin bir araya gelerek birbirinden farklı partiler ya da koalisyonlar oluşturulması anlaşılabilir ki, aynı zamanda DKÇ'de belirtilen koalisyonlar içi öğrenmenin bu anlamda başarılı olamadığı görülmektedir. AKP iktidarı süresi boyunca, CHP'nin ve MHP'nin muhalefeti oluşturan aktörler olarak ve aynı değişmesi-güç siyasa öz inançlarına sahip olmalarına istinaden CHP'nin olumlu gördüğü bazı noktaları, farklı dilde yayın hakkı gibi, MHP olumsuz görürken, MHP'nin olumlu gördüğü diğer noktaları, başörtüsü sorunu gibi, CHP olumsuz olarak nitelendirmiştir. Bu bağlamda da koalisyon içi bir siyasa merkezli öğrenme gerçekleşmemiştir. Çünkü MHP'nin farklı dillerde yayın hakkının serbest bırakılmasına olan yaklaşımı CHP'ninkinden farklı görülmektedir. Diğer taraftan, bazı STK'lar da dâhil olmak üzere, AKP ve BDP'nin önderliğinde oluşan koalisyon, farklı dillerde yayın anlayışına olumlu yaklaşmaktadır. Zira hem AKP hem de BDP merkezi yönetimin zayıflatılması ve yerel yönetimlere olan vurgunun artırılması değişmesi güç siyasa öz inançlarına sahipken, aynı zamanda “farklı dillerde yayın yapılması” siyasa düşüncesine uyumlu şekilde yaklaşımları, koalisyon içinde DKÇ'ye atıfla bir siyasa merkezli öğrenmeyi getirmiş olabilir. Çünkü her iki tarafta temel hak ve özgürlükler ışığında farklı dillerde yayın yasağının kaldırılmasını desteklemektedir. BDP değişen parti isimleri ve kadrolarıyla son yirmi yıldır bu yaklaşımı savunurken, AKP de Özal çizgisinden bu yana izlemiş olduğu daha liberal politikalar ile BDP'nin içinde barındırmış olduğu aktörleri de parti içinde barındırarak, Kürt kökenli vatandaşların AKP milletvekili olmaları gibi, siyasa merkezli bir öğrenme gerçekleştirmiş olabilir.

Koalisyonların inanç sistemlerinde ikincil unsurlardan eğitim alt-sistemi altında iki dilli tartışmalara bakıldığında, CHP ve MHP'nin değişmesi-güç

siyasa öz inançlarındaki ortaklık, ulus devlet'e bağlılık gibi, bu noktada da biraz farklılık göstermektedir. Farklılık birazdır; çünkü hem CHP hem de MHP Türkçe'nin temel eğitim dili olması konusunda uzlaşabilirlerken, farklı dillerde seçmeli dillerin eğitim sistemine özel kuruluşlarla konması konusunda ayrılığa düşmektedirler ki, bu nokta da DKÇ, ikincil unsurlarda daha az olmasına rağmen, destek koalisyonları içinde olan aktörler "siyasa öz"ü hakkında sürdürülebilir bir uzlaşma göstereceklerini ileri sürmüştür. Bu durum da MHP ve CHP'nin oluşturmakta olduğu koalisyonun ikincil bir unsur olan iki dilli eğitim konusunda ayrılığa düşmesini DKÇ'ye istinaden açıklamaktadır. Diğer taraftan, AKP ve BDP ve STK'ların oluşturmuş olduğu koalisyonda, diğer siyasalar üzerinde sağlanan uzlaşının, eğitim'de iki dillilik adına sağlanamaması muhtemel olabilir. Çünkü AKP parti programında, yukarıda da belirtildiği üzere, resmi dil ve eğitim dilinin Türkçe olması kaydıyla diğer dillerde kültürel faaliyetlere izin verilebileceğine değinmektedir ki, BDP temel hak ve özgürlükler temelinde bölgesel ve yerel anlamda Kürtçe anadil eğitiminde bütün engellerin kaldırılmasından bahsetmektedir. Bir başka deyişle, BDP anadilde eğitimin Türkçe yerine mi yoksa seçmeli olarak mı getirilmesi konusunda bir açıklamaya değinmemektedir. Bu bağlamda ilginçtir ki, iki karşıt koalisyona mensup AKP ve CHP'nin, eğitim alt-sistemi altında iki dilli eğitim tartışmalarına istinaden, aslında birbirine yakın siyasalar üretmekte olduğu görülmektedir. Her iki parti de, Türkçe'nin resmi ve eğitim dili olması şartını ileri sürerek, farklı kültürlerle mensup dillerin de önünün açılabilmesine vurgu yapmaktadır.

Görülmektedir ki, son dönemlerde Türkiye'de hali hazırda değişmesi-güç siyasa öz inançlarında uyuşan CHP-MHP ve destekleyici STK'lara karşılık AKP-BDP ve destekleyici STK'lar, meydana gelen iki dilli eğitim tartışmaları ışığında, iki temel koalisyonun ikincil unsur inançlar üzerinde, koalisyonlar içi ayrışmalar söz konusudur. Ancak, Türkçe dışında başka dillerde eğitim tartışmaları, her ne kadar seçimlere kadar kamuoyunda fazla yer bulmasa da üniversitelerde ve bazı gazete köşe yazılarında karşılaşılmaktadır. Yine Destek Koalisyonu Çerçevesi hem bir siyasa üretme biçimi hem de

çatışmaların çözümlenmesinde kullanılabilecek yöntem olarak çeşitli forumların oluşturulmasını ileri sürmektedir.

4.5.5. DKÇ Türkiye’de Etnik Uyuşmazlık Çözümünde Ne Ölçüde Fonksiyonel Olabilir?

DKÇ'nin ileri sürdüğü gibi, siyasa merkezli öğrenme farklı hükümet seviyelerinden siyasetçilerin, bilim adamlarının, gazetecilerin, STK'ların katılımıyla oluşturulacak profesyonel forumların ve platformların oluşturulmasıyla gerçekleştirilebilir. Şu an Türkiye’de meydana gelen ve olgunlaşan iki dilli tartışmaların yer alacağı politika üretme süreci ve etnik gerilimi engelleyici bu uygulama, DKÇ, tarafların birbirlerine karşı mücadelesini de yumuşatıcı bir süreç olabilir. Türkçe dışında başka dillerde eğitim tartışmaları, her ne kadar seçimlere kadar kamuoyunda fazla yer bulmasa da üniversitelerde ve bazı gazete köşe yazılarında karşılaşılmaktadır. Peki, bu bağlamda, iki dilli eğitim tartışmalarını ya da anadilde eğitim tartışmalarını bir uzlaşıyla sonuçlandırmak için ne yapılmalıdır? Yapılması gereken DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde fonksiyonelliğini ortaya koymak olabilir. DKÇ Etnik Uyuşmazlık Çözümünde Nasıl Fonksiyonel Olabilir? Türkiye’de etnik gerilim bir kamu politikası olarak düşünülmesi ve DKÇ’ye referansla kurumun işleyişi sağlanmalıdır. Bu bağlamda oluşturulacak olan kurumun önderliğinde, Destek Koalisyonu Çerçevesi hem bir siyasa üretme biçimi hem de çatışmaların çözümlenmesinde kullanılabilecek bir yöntem olarak çeşitli forumların oluşturulmasını ileri sürmektedir.

DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde fonksiyonelliğine derinlemesine inilirse, DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde fonksiyonel olabilmesi için öncelikle herhangi bir etnik gerilimin ya da mücadelenin söz konusu olduğu ülkelerde farklı etnik kimliğe mensup bilim adamlarının, gazetecilerin, siyasetçilerin, bir başka deyişle toplumun farklı kesimlerinden katılımcıların yer alabileceği kurumların oluşturulabilmesi önemli gibi görülmektedir. Bu kurumların kurulabilmesi için de sağlık, çevre,

ulaştırma gibi etnik uyuşmazlıkların da bir kamu politikası olarak görölmesi önemlidir. Zira Soğuk Savaş sonrası dönemde Birleşmiş Milletler'in etnik çatışmalara yapmış olduğu müdahale sayısının 3'ten 44'e çıkması küresel anlamda bir etnik gerilim artışının olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2007, s. 1). Böyle bir yaklaşımla kurulabilecek olan kurumlarda çalışacak kişilerin mevcut etnik gerilimlerin üstesinden gelebilmesi için, yine kurum içinde oluşturulabilecek forum ya da platform önem arz etmektedir. Ancak bu forum ya da platform mevcut meclis gibi çalışmamalı halkın katılımına daha açık hale getirilmelidir. Halkın katılımının ve söz sahibi olabilmesinin önemi ortaya somut bir şekilde konmalıdır. Oluşturulacak olan kurumda çalışacak kişilerin araştırmaya ve doğru bilgiye ulaşması sağlanmalıdır. Araştırmaya ve doğru bilgiye dayanan çalışmaları yürütecek olan kurumda çalışan kimseler, aynı zamanda mevcut etnik gerilimin içeriğine hâkim, tarafsız olduğu kadar taraflara da empatiyle yaklaşabilen ve aynı zamanda taraflarca da mevcut etnik gerilim üzerinde söz sahibi olduğu düşünölen kimseler olmalıdır. Böylece DKÇ'nin ileri sürmüş olduğu arabulucular, *brokers*, forum ve platformlar vasıtasıyla belirli bir kurum altında sürekli olarak etnik gerilimin hafifletilmesi üzerine kafa yoruyor olabileceklerdir. Ancak bu kurulacak olan kurumun bağımsız olduğu kadar prestijli bir duruşa sahip olması önemli gibi görünmektedir. Dolayısıyla, mevcut hükümetten bağımsız olarak ama mevcut hükümetin finansal açıdan sorumlu olabileceği bir duruşa sahip olmalıdır. Böylelikle finansal açıdan da desteklenebilecek olan bu kurum mevcut etnik gerilimin olduğu yerlerde çeşitli forum ve platformları düzenleyerek halkın katılımını da sağlayarak etnik gerilimin çözömlenmesine katkı sağlayabilecektir. Ancak, bu kurumların mevcut hükümetin finansal desteğine bağılı olması alınacak olan çözüm kararlarının hükümete yakın olmasını sağlayabileceği düşöncesini doğurabilir. Bu durumun engellenebilmesi için de, etnik gerilimin ve çatışmanın çözömlenmesini bir kamu politikası olarak gören ve DKÇ'yi kullanarak barışın tesisi için çabalayacak olan bu kurumun aynı zamanda uluslararası bağlantısı sağlanmalıdır. Böylelikle kurumun

mevcut hükümete olan bağımlılığında azaltılabilir ve DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde fonksiyonelliği artmış olur.

4.5.6. İki Dilli Eğitim Tartışmaları Işığında Forum Oluşturmak ve Siyasa-Merkezli Öğrenme

DKÇ'ye göre koalisyonlar arasında herhangi bir uzlaşının ve siyasa üretiminin sağlanması için karşılıklı olarak koalisyonlar arasında siyasa-merkezli bir öğrenmenin gerçekleşmesi gerekmektedir. Siyasa merkezli öğrenmenin de gerçekleştirilebilmesi için koalisyonların da dahil olduğu bir forum ya da platform gerekmektedir. Bu oluşturulacak olan forumlarda ya da platformlarda, karşıt görüşlü koalisyonlar bir araya gelerek var olan siyasa öz inançları ve ikincil unsurlar hakkında uzlaşma temeli üzerinde müzakere yapmalıdırlar. Daha önceden de bahsedildiği üzere, koalisyonları oluşturacak kişiler, hem siyasi parti temsilcilerini, hem STK'lara üye olsun olmasın siyasa ya da politika üretme sürecine dâhil olan bilim adamlarını, gazetecileri ve hukukçuları içermelidir. Bütün bu aktörlerin oluşturulacak olan forum ya da platform da bir uzlaşma varması ya da siyasa-merkezli bir öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için forum içinde, DKÇ'ye istinaden, bir teknik danışma komitesi kurulması gerekmektedir. Bu teknik danışma komitesi, hem karşıt koalisyonlarla ilişkide olabilen hem de koalisyonlarla ilişki içerisindeyken tarafsız davranabilen bilim adamlarından oluşmalıdır. Ancak, teknik danışma komitesinin tamamıyla tarafsız üyelerden oluşması da sakıncalı olabilir. Şöyle ki; karşıt koalisyon liderleri kendi düşüncelerinin ve inançlarının güvenilir kişilerce tartışılmadığı bir teknik danışma komitesinin tavsiyelerinin dinlememesi muhtemeldir. Dolayısıyla, teknik danışma komitesindeki bilim adamlarının tamamıyla profesyonellikleriyle ün kazanmış kişilerce oluşturulması gerekmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye'de iki dilli eğitim tartışmalarına ilişkin olarak eğitim alt-sistemi altında oluşturulacak olan foruma ya da forumlara siyasi parti temsilcilerinin yanı sıra yukarıda bahsedilen STK'ların da katılması gerekmektedir. Bir başka deyişle, forumlara MHP ve BDP iki tam zıt aktör

olarak katılırken, CHP ve AKP de, daha önceden de bahsedildiği üzere benzer eğitim siyasalarına sahip olmaları açısından, MHP ve BDP'nin arasında bir duruşa sahip olarak katılabilirler. Ancak, MHP için iki dilli eğitim tartışmaları değişmesi-mümkün-olmayan siyasa öz inançları içerdiği ve BDP için de Kürtçe'nin eğitim dili olmasının değişmesi-mümkün-olmayan siyasa öz inançları içerdiği için, AKP ve CHP'ye yakın bir teknik dayanışma komitesinin oluşturulması forum ya da forumları başarısızlığa itmesi muhtemeldir. Dolayısıyla, AKP ve CHP'nin iki dilli eğitim siyasalarına olan yaklaşımları benzerlik gösterdiği için ve MHP'ye ve BDP'ye nazaran daha ılımlı ve orta bir duruşa sahip oldukları için, teknik danışma komitelerine hem MHP'nin hem de BDP'nin güvenle yaklaşabileceği aktörlerin, bilim adamlarının ve profesyonellerin alınmasının isabetli bir karar olması muhtemeldir. Böylelikle, belki siyasa üretme süreci ya da müzakere süreci uzun sürebilir gibi görünse de, alınacak olan kararlar daha uzun süreli bir barışın ve siyasanın teminatı olabilecektir.

Yine DKÇ'ye göre oluşturulacak olan forumun ya da forumların finansal kaynağı herhangi bir koalisyon tarafından kontrol edildiği düşünülmeyen bir kurumdan gelmelidir. Her koalisyonun en iyi şekilde temsil edildiği hukuki bir yapı tarafından ve farklı koalisyonları temsil eden çok sayıda kurum tarafından gelen finansal kaynağın varlığı gereklidir. Bu bağlamda, Türkiye'de iki dilli eğitim tartışmalarına ilişkin olarak eğitim alt-sistemindeki koalisyonları finansal olarak destekleyebilecek bir ortak fonun açılması gerekmektedir. Böylelikle, MHP'yi destekleyen kurum ya da kesim bu forma ya da forumlara aynı parayı yatırırken, BDP'yi destekleyen kesim ya da kurum da aynı parayı bu forum ya da forumlara yatıracaktır. Keza, bu durum CHP, AKP ve forumlara katılmak isteyen tüm aktörler için geçerlidir. Özetle her tarafın finansal olarak ortak katkıda bulunduğu bir uzlaşma platformu kurularak, finansal önyargılar ortadan kaldırılacaktır.

DKÇ'ye göre, oluşturulacak olan forum ya da forumlar bir yıl içerisinde ya da daha fazla sürede en az yarım düzineden fazla görüşme tertip etmelidir. Böylelikle farklı koalisyon görüşlerine sahip bilim adamları arka planda

görünmeyen düşünceleri görebilir, bunları eleştirebilir ve birbirlerine güvenmeye başlayabilirler. Zira forum ya da forumların ciddiyeti disiplinli bir şekilde korunurken, karşıt koalisyonlar birbirlerini görmeyi vermiş olduğu profesyonellikle de birbirlerini bilmeye ve tanımaya başlayabilirler ki; sosyal psikolojiye göre de, farklı gruplar arasındaki temas onların birbiriyle olan ilişkilerini de geliştirir (Jones, 2002, s. 175). Uzun dönemli olarak da özellikle ikincil unsurlarda, belki de siyasa öz inançlar da ılımlı bir duruş sergileyebilirler.

Ancak, DKÇ'ye göre, forum ya da forumlar siyasa çıkmazı durumunda başarılı olabilir. Her koalisyon var olan statükonun kabul edilemez olduğu üzerinde uzlaşmaya varmış olmalıdır. Bu noktada, eğer herhangi bir koalisyon var olan statükodan şikâyetçi değilse, uzlaşması ya da foruma katılması söz konusu değildir. Uzlaşmaya istekli olmaktan kasıt, güçlüce-tutulu olan inançlar üzerinde değişime istekli olmayı ifade etmektedir. Gerçek uzlaşma da, hem bilim adamlarının var olan algılarında değişikliği hem de koalisyonların siyasa tercihlerinde uygun değişikliği yapmalarıyla meydana gelir ki, bu da siyasa-merkezli bir öğrenmeyi ifade eder. Bu bağlamda, Türkiye'de iki dilli tartışmalara ilişkin olarak eğitim alt-sistemindeki koalisyonlarda, eğitim alt-sisteminde iki dilli eğitim konusunda bir uygunsuzluğun olduğunu kabul edenler BDP, AKP, CHP ve bazı STK'lar bulunurken, MHP eğitim alt-sisteminde iki dilli tartışmalara ilişkin olarak durumun devam etmesi gerektiğini ve Türkçe'den başka bir dilin eğitim dili olarak kullanılmamasını ileri sürmektedir. Bir başka deyişle, MHP şuanki mevcut durumun bir siyasi çıkmaz olduğunu düşünmemektedir. Bu bağlamda, ileride oluşturulabilecek olan foruma ya da forumlara MHP'nin siyasa öz inançları çerçevesinden bakan aktörlerin katılmak istememesi ya da katılmaması da söz konusu olabilir. Diğer taraftan da, Türkiye gibi merkezleşmenin hâkim olduğu ve seçimlerin değişimin tek yolu olabildiği ülkelerde, MHP gibi koalisyon grupları için bu çeşit forum ya da forumların kendi inanç sistemlerini politikaya dönüştürmek için bir fırsat olduğu da unutulmamalıdır. Zira MHP

kuruluşundan bu yana aldığı oy oranı yüzde yirmiyi geçmemiştir (Milliyetçi Hareket Partisi, 2011).

Özetle, profesyonel kurallara istinaden oluşturulacak olan forum ya da forumlarda koalisyonlar arasında çeşitli verilere dayalı olarak bilinçli bir orta düzeyde çatışma ya da müzakere olduğu sürece siyasa-merkezli öğrenmenin gerçekleşmesi muhtemeldir. Ancak, bu siyasa-merkezli öğrenme ilk olarak, az önce değinildiği gibi, koalisyonların tartışma ya da müzakere sürecinde sahip olduğu teknik verilere ve kaynağa sahip olmasında yatmaktadır. İkinci olarak ise, bu siyasa-merkezli öğrenme, çatışmanın ya bir tarafın siyasa-öz inançları ve diğer tarafın ikincil unsur inançları arasında gerçekleşmesiyle, ya da çatışmanın her iki koalisyonun sahip olduğu ikincil unsur inançları arasında gerçekleşmesiyle meydana gelir. Bu bağlamda Türkiye’de iki dilli eğitim tartışmalarına ilişkin olarak eğitim alt-sistemi üzerindeki koalisyonlarca oluşturulacak olan forum ya da forumlar üzerinde bir öngörü de bulunulursa, AKP, CHP ve yukarıda örnek olarak alınmış olan bütün STK’lar eğitim de iki dilli tartışmalara yönelik olarak daha ılımlı politikaları savundukları için aralarında siyasa merkezli öğrenmeye eğilim daha fazla olabilecektir. Zira ikisi de Türkçe’nin eğitim dili olması şartıyla, seçmeli olarak diğer dillerin de eğitime katılabileceğini vurgulayabilmektedir. Diğer taraftan, MHP’ye bakıldığında, iki dilli eğitim anlayışı MHP’nin siyasa öz inançları içerisinde görülmektedir ki, keza MHP parti programında Türkçe haricindeki herhangi bir dilde eğitime karşı çıkmaktadır. Yine, BDP’ye bakıldığında ise, Kürt vatandaşların yaşadığı bölgelerde Kürtçe’nin eğitim dili olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmakta ve bu inanç BDP’nin siyasa öz inançları içerisinde değişmesi zor bir unsur gibi görünmektedir. Dolayısıyla, oluşturulacak olan herhangi bir forum ya da forumlarda MHP ve BDP koalisyonları arasında siyasa-merkezli bir öğrenmenin gerçekleşmemesi muhtemel gibi görünmekteyken, AKP ve CHP arasında siyasa merkezli bir öğrenmenin gerçekleşmesi beklenebilir. DKÇ, herhangi bir aktörün ya da destek koalisyonun siyasa özündeki eksiklikleri kabullenmeden önce, inanç sistemindeki ikincil unsurları bir kenara bırakabileceğini ileri sürmektedir. Zira

CHP'nin önceleri karşı çıktığı iki dilli eğitim tartışmalarına daha sonraları seçmeli dil anlayışını getirmesi bunun bir göstergesi olabilir. Diğer taraftan, MHP ve BDP arasında siyasa merkezli bir öğrenme gerçekleşmemesine karşın, ulus-devlet anlayışına bakışları açısından, MHP ve CHP arasında benzerlik olduğu için, uzun dönemli olarak MHP'nin iki dilli eğitim tartışmalara ilişkin olarak CHP'den ya da tam tersi olarak CHP'nin MHP'den siyasa-merkezli öğrenmeyi gerçekleştirmesi muhtemel olabilir. Keza, BDP'nin ve AKP'nin de merkezîyetçi yönetim anlayışından uzaklaşma isteğine dayalı ortak siyasa-öz inançlarına sahip olmaları da, uzun dönemde bu koalisyonların aralarında iki dilli tartışmalara ilişkin olarak siyasa-merkezli bir öğrenme gerçekleştirebilmelerine neden olabilir. Zira DKÇ'ye göre, destek koalisyonları ve içindeki aktörler ikincil unsur inançlara nazaran siyasa öz inançları konusunda daha uzun süreli olarak bir tutarlılık gösterirler ki, bu da oluşturulacak olan forum ya da forumların destek koalisyonlarının karşılıklı siyasa merkezli öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri için uzun dönemli olmaları gereğini göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

1980'lerden sonra Paul Sabatier ve Jenkin-Smith'in ortaya atmış olduğu Destek Koalisyonu Çerçevesi bugünlere kadar bir çok uygulamadan sonra günümüzdeki halini almıştır. Günümüze kadar gelen ve gelişen bu süreçte Destek Koalisyonu Çerçevesi sağlık, çevre, eğitim gibi bir çok alt-sistem üzerinde bir çok ülke de siyasa üretme biçimi olarak uygulanmış ve başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Ancak, Türkiye'de daha önce uygulanmamış ve hatta böyle bir siyasa üretme biçiminin ya da yönteminin olduğu yeni yeni Türkiye'ye girmeye başlamıştır.

Daha çok inanç sistemlerini temel alan bu yaklaşım, inanç sistemlerine istinaden destek koalisyonlarının oluştuğuna vurgu yapmaktadır. İnanç sistemlerini de müzakere edilebilir ya da değişebilirinden değişmesi neredeyse imkânsız olana doğru yapılandırılmıştır. Bu bağlamda inanç sistemleri temelinde bir araya gelen gruplar destek koalisyonları olarak adlandırılmış ve

inanç sistemlerinin değişebilecek unsurları da siyasa-merkezli öğrenme ile politikaya dönüştürülmeye çalışılmıştır. Siyasa merkezli öğrenmenin de, tecrübe ve deneme-yanılma ile uzun dönemde oluşmuş olan destek koalisyonları içindeki aktörlerin bir araya gelerek forumlarda ya da platformlarda karşıt görüşlerini on yıllık ya da daha fazla bir süreç içinde karşılıklı olarak paylaşmasıyla meydana gelebileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda oluşturulacak olan forumların son derece profesyonel bir şekilde geliştirilip yönetilmesi gerektiği vurgulanmış ve hatta profesyonel, tarafsız ama taraflara karşı tamamıyla ilgisiz olmayan, karşıt koalisyonların aynı zamanda saygı ile yaklaşabileceği arabulucuları içermesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu şekilde siyasa gelişiminin ve üretiminin daha verimli olacağı ve toplumun farklı kesimlerinin sürece dâhil olabileceği, aslında siyasa oluşumun çok farklı karmaşık yapıları içerisinde bulunması düşüncesine istinaden, DKÇ'nin diğer siyasa üretme yöntemlerine nazaran daha açıklayıcı olabileceği vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda da, çalışmanın konusunu oluşturan siyasa üretme ve makro çatışma çözüm yöntemi olarak Destek Koalisyonu Çerçevesi ele alınmış ve etnik çatışmalar literatürü ile benzer yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. DKÇ'nin etnik çatışmalarda barışın tesisi üzerinde bir müzakere biçimi olabileceği ve etnik çatışmalarda bir çözüm yöntemi olabileceği düşünülmüştür.

Yine DKÇ'nin etnik çatışmaların çözümlenmesinde ve bu çözümlenme de etnik barışın tesisi için siyasa üretme biçimi olduğu düşüncesiyle, DKÇ'nin daha önceleri uygulanmış olduğu Kanada eğitim alt-sistemindeki iki dilli eğitim mücadelesi pasif etnik mücadelenin bir örneği olarak ele alınarak incelenmiş ve DKÇ'nin etnik barışın tesisi konusunda Kanada'da nasıl başarılı olduğu ve DKÇ vasıtasıyla nasıl siyasa üretilerek etnik barışın sağlandığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Etnik çatışmalarda bir çözüm yöntemi olarak ele alınan DKÇ'nin Türkiye'de temel olarak hangi konularda, hangi alt-sistemlerde uygulanabileceğine kısaca değinilmiş ve çevre, sağlık ve eğitim alanında

zaten hali hazırda taraf kesimlerin olduğuna vurgu yapılarak bu alanlarda DKÇ'nin kullanılabileceği ileri sürülmüştür.

DKÇ'nin Türkiye'de uygulanmasında en büyük problem, DKÇ uygulanırken tarafların DKÇ fikrini ön plana atanların siyasi duruşuna olan önyargısı ile ilgili olabilir. Eğer bu durum aşılmazsa, yani DKÇ'nin uygulanmasının gerçek anlamda kamu yararına bir siyasa üretme biçimi olduğu ve müzakere biçimi olabileceği düşüncesi getirilemezse, taraflar, destek koalisyonları DKÇ'nin uygulanmasında en büyük engel olabilir.

Yine DKÇ'nin etnik çatışmalarda bir çözüm yöntemi olarak nasıl fonksiyonel olabileceği üzerinde durulmuş ve bazı önerilerde bulunulmuştur. Özellikle etnik gerilimlerin ve çatışmaların çevre, sağlık, ulaştırma vb. gibi kamu politikaları gibi bir kamu politikası şeklinde düşünülmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda devlete bağlı olduğu kadar devletten bağımsız bir yapıya sahip olan bir kurumun DKÇ'ye istinaden forum ve platformlar meydana getirerek, arabulucular vasıtasıyla etnik çatışmaları ve pasif etnik çatışmaları hafifletebileceği ya da barışı tesis edebileceği düşünülmüştür.

Daha sonra Kanada'da eğitim alt-sistemi altında iki dilli eğitim tartışmalarında uygulanan DKÇ'ye istinaden, Türkiye'deki mevcut iki dilli eğitim tartışmalarının benzer özellikleri bulunabileceği düşünülerek, DKÇ'nin Türkiye'de uygulanması öngörülmüştür. Böylece Türkiye'de uygulanacak olan DKÇ iki dilli tartışmaların nasıl ilerlemesi gerektiği gösterilmeye çalışılmıştır ki, bunun aynı zamanda diğer alt-sistemlerde de uygulanabileceği düşünülerek bir uzlaşma ve siyasa üretme kültürünün yerleşmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak da, çalışmada DKÇ'nin hem siyasa üretme biçimi hem de etnik çatışmalarda bir çözüm yöntemi olabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de gelecekte Destek Koalisyonu Çerçevesi'ni çalışmak isteyenler olabilir düşüncesiyle, çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedildiği üzere, diğer alt-sistemler üzerinde de, çevre, sağlık, güvenlik, balıkçılık gibi, DKÇ uygulanabilir. Ancak Türkiye'de hükümet politikalarına girmeyen ya da giremeyen birçok konu ya da problem bulunmaktadır. Dolayısıyla DKÇ'nin

herhangi bir alt sistemde uygulanması gerekirse, öncelikli olarak problemin yer aldığı alt-sistemin iktidarı elinde bulunduran hükümetlerin siyasa programı içerisinde bulunması faydalı olacaktır. Çalışmanın geneli DKÇ'nin teorik çerçevesinin eğitim alt-sistemi altındaki iki dilli eğitim tartışmalarına uyarlanmasını içermektedir. Aynı konu üzerine yapılması muhtemel çalışmalarda nicel verilerin kullanılması daha yararlı olacağı düşünülebilir. Örneğin Türkiye'de pasif çatışma üzerine daha önce yapılmış olan bir çalışma yoktur; bu bağlamda yapılabilecek çalışmaların nicelik olarak güçlü tutulmasının bu çalışmaya yararı önemli olabilir. Keza, etnik çatışmaları meydana getirebilecek unsurların niceliksel araştırma ve geliştirme yoluyla elde edilmesi bu konu üzerinde çalışmayı düşünenlerin üzerinde durması gerektiği bir durumdur. Böylelikle, Türkiye'de tırmanmakta olan etnik gerilimin somut unsurları ele alınarak DKÇ daha rahat bir şekilde ortaya konulabilir. Yine, DKÇ'nin Türkiye'de uygulamalarının sağlanması açısından, DKÇ'yi mevcut destek koalisyonları ile çalışacak kişilerin yine tarafsızlıklarını korumaları ve barışın tesisi konusunda on plana çıkması gerekmektedir. Bu çalışmada her ne kadar DKÇ'nin temel hipotezleri ve unsurları ele alınmış olsa da, destek koalisyonlarındaki aktörlerin yer değiştirmesi, siyasa-merkezli öğrenmenin koalisyonlar arasından çok koalisyonlar içinde daha fazla olduğu gibi daha ayrıntılı noktalar iki dilli eğitim tartışmaları ışığında da değerlendirilmelidir. Bir başka deyişle, DKÇ'nin bütün teorik yapısının günlük siyasi hayattaki karşılıkları bulunmaya çalışılmalı ve izah edilmelidir. Keza bu durum DKÇ Türkiye'de diğer alt-sistemlerde de uygulandığı zamanda da geçerli olmalıdır.

Bu çalışmada DKÇ'nin Türkiye'de eğitim alt-sistemi altında iki dilli tartışmaların nasıl olması gerektiği üzerinde öngörülerde bulunulmuştur. Bu bağlamda daha çok destek koalisyonları, tamamıyla Türkçe'yi eğitim kurumlarında tek dil olarak savunan, Türkçe eğitim dili olmak şartıyla Kürtçe'yi eğitim kurumlarında seçmeli dil olarak ele alan ve Kürtçe'nin ikinci bir eğitim dili olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünenler olarak görülmektedir. Ancak DKÇ'nin Kanada örneğinde olduğu gibi İrlandalılar ve Fransızlar Katolik

olmalarına karřın farklı dillerde eđitimi savunmaktadırlar. Çünkü İrlandalılar, Fransızların kendi dillerinde eđitim hakkı elde etme çabalarının Katolik okulların varlıđına zarar vereceđini dűřünműşlerdir. Bu bađlamda da, Tűrkiye’de Alevi Tűrk Vatandařlarının çeřitli etnik yapılarda olduđu ve farklı bir eđitim anlayıřı da benimseyebileceđi űzerine dűřűnűlerek de, DK uygulanabilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi M.O 1000- M.S. 2010*. (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi. 427-429.

Brown, A.E. and Steward, J. (1993). "Competing Advocacy Coalitions, Policy Evolution, And Airline Deregulation." Sabatier, P.A., Jenkins-Smith H.C, (Ed.), *Policy Change and Learning*. (83-105). Boulder, Colorado: Westview Press

Ceyhan, M.A ve Koçbaş, B.D. (2009). *Çiftlilik Ve Eğitim*. İstanbul: Artpres. 1-40.

Coşkun,V., Derince, M.S. ve Uçarlar, N. (2010). *Dil Yarası: Türkiye'de Eğitimde Anadilin Kullanılmaması Sorunu Ve Kürt Öğrencilerin Deneyimi*. Diyarbakır: DISA Yayınları. 1-154.

Çapar, M. (2006). *Türkiye'de Eğitim Ve Öteki Türkler*. Ankara: Cantekin Matbaacılık Yayıncılık. 313-350.

Eğitim Bir Sen Yayınları. (2010). *Türkiye'de Ortak Bir Kimlik Olarak Ötekilik*. 1-330.

Eğitim Sen. 4. Demokratik Eğitim Kurultayı. (2004). *Çok Dilli, Çok Kültürlü Topumlarda Eğitim*. 1-58.

Güler, B.A. (2000). "Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Ademi Merkeziyetçilik mi?" *Çagdaş Yerel Yönetimler, Cilt 9, Sayı 2, 23 Mayıs 2011*, 14-29.

Jenkins-Smith, H. C. ve Sabatier, P. A. (1993). *The Dynamics of Policy-Oriented Learning*. Sabatier, P.A., Jenkins-Smith H.C, (Ed.), *Policy Change And Learning içinde (41-58)*. Boulder, Colorado: Westview Press.

Jones, M. (2002). *Social Psychology Of Prejudice*. Upper Saddle River. New Jersey. 1-228.

Jourek, O. N. (1995). *Ethno-Political Conflict In Post-Communist Societies: Prospects For Resolution And Prevention In The Context Of International Law*. 2-3.

Kubilay, Ç. (2004) *Türkiye’de Anadillere Yönelik Düzenlemeler Ve Kamusal Alan: Anadil Ve Resmi Dil Eşitlemesinin Kırılması*. İletişim: araştırmaları 2(2): 55-86.

Mawhinney, H. (1993). *An Advocacy Coalition Approach To Change In Canadian Education*. Sabatier, P.A., Jenkins-Smith H.C, (Ed.), *Policy Change and Learning* içinde (59-82). Boulder, Colorado: Westview Press.

Meijerink, S.V. (2005). *Understanding Policy Stability And Change: The Interplay Of Advocacy Coalitions And Epistemic Communities, Windows Of Opportunity, And Dutch Coastal Flooding Policy 1945-2003*. Working Paper Serieses 2005-2. Netherlands.1-39.

Oran, B. (2011). *1876 Kanun-i Esasi’den Bugüne Türkiye’de Kürtçe Meselesi*. Paris Kürt Enstitüsü Kürtçe Eğitim: Konular Ve Sorunlar Konferansı Assemblée Nationale. 1-33.

Oran, B. (2002). Lausanne Barış Antlaşması. B. Oran, (Ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt 1*. (6.Baskı) içinde (225-229). İstanbul: İletişim Yayınları.

Sabatier, P.A. (1993). “Policy Change Over A Decade Or More.” Sabatier, P.A., Jenkins-Smith H.C, (Ed.), *Policy Change And Learning*. (27). Boulder, Colorado: Westview Press.

Sabatier, P.A., Jenkins-Smith H.C. (1997). *The Advocacy Coalition Framework: An Assessment*. 1-59.

Sherif, K.F. Presentation. *The Advocacy Coalition Framework: An Assessment*.

Türközü S. E. ve Özer E. (2010). *Türkiye İnsan Hakları Raporu 2009*. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları: Ankara. 1-334.

Volkan, V.D., Itzkowitz, N. (1994). *Turks And Greeks: Neighbours In Conflict*. Cambridgeshire, England: The Eothen Press. 9.

Yılmaz, E.M., (2007). *Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Etnik Çatışmalar Etnik Çatışmaların Nedenleri Ve Etnik Barışın Tesisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 3.

İNTERNET KAYNAKLARI

Abay, A.R. (2011). *Sivil Toplum ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma Ve Sivil Toplum Örgütleri*. 271-281. <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/siviltoplumvesivildayanisma.pdf> adresinden 19 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Akçadağ, E. (2011). *Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü*. 20 Mayıs 2011, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/siviltoplumkuruluslari.pdf>. 1-15.

About HRFT. (2009). <http://www.tihv.org.tr/index.php?about-hrft> adresinden 24 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Aile Hekimliği Uygulamasının Yararlı Olduğu İfade Edildi. (2011). <http://www.bolununesi.com/icerik/haber.asp?yid=&id=15271> adresinden 25 Nisan 2011'de alınmıştır.

Bali, R.N. (2011). *Vatandaş Türkçe Konuş*. 26 Nisan 2011, http://www.rifatbali.com/images/stories/dokumanlar/turkce_konusma_birgun.pdf. 1-4.

Barış ve Demokrasi Partisi. *Türkiye'nin Demokratikleşmesi Ve Kürt Sorununda Çözüme Dair Siyasi Tutum Belgesi*. (2011). <http://www.bdp.org.tr/yayinlarimiz/demokratik-ozerklik/demokratik-ozerklik.html> adresinden 22 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Barış ve Demokrasi Partisi Programı. (2011). <http://www.bdp.org.tr/hakkimizda/program.html> adresinden 22 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Cebeci, K. (2009). "Küreselleşme Bağlamında Ulus-Devletin Egemenlik Gücünün Dönüşümü." *Sayıştay Dergisi*, (71), 23-39. <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der71tam.pdf>.

Çağdaş Türkiye İçin Değişim: Cumhuriyet Halk Partisi Programı. (2011). 21 Mayıs 2011, <http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf>. 1-350.

Çift Dilli Eğitim Türkiye'ye Ne Getirir? (2010). <http://www.analitikkakis.com/NewsDetail.aspx?id=19367> adresinden 24 Nisan 2011'de alınmıştır.

Doktor Gözüyle Aile Hekimliği. (2011). http://www.ailehekimleri.net/index.php?option=com_content&view=article&id=3683:doktor-goezueyle-aile-hekimlii&catid=83:pilot-llerden adresinden 23 Nisan 2011'de alınmıştır.

Eğitim Sen. (2011). *Eğitimde Anadilin Kullanımı Ve Çiftdilli Eğitim: Halkın Tutum ve Görüşleri Türkiye Taraması.* 26 Mayıs 2011, <http://www.egitimsen.org.tr/down/ANADIL-ANA%20RAPOR.pdf>. Ankara. 1-63.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslar arası Sözleşmenin Onaylanması Hakkında Karar. (2003). <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/83-93.pdf> adresinden 12 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Gedikoğlu, T. (2003). *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri.* Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, (sayı 1) 66-80. 18 Nisan 2011. http://efd.mersin.edu.tr/dergi/meuefd_2005_001_001/pdf/meuefd_2005_001_001_0066-0080_gedikoglu.pdf

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslar arası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun. (2002). <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4750.html> adresinden 4 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Hür, A. (2009). *Tez Zamanda Yer İsimleri Değiştirile!* 20 Nisan 2011, <http://www.taraf.com.tr/ayse-hur/makale-tez-zamanda-yer-isimleri-degistirile.htm>

'İkinci Dil' Üzerine Yapılmak İstenen Gerçekte Nedir? (2011).
http://www.add.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=2483&Itemid=101 adresinden 25 Mayıs 2011'de alınmıştır.

İki Dilde Eğitim Tartışmaları Üzerine. (2011).
<http://skyturkvingenc.wordpress.com/2011/01/30/iki-dilde-egitim-tartismalari-uzerine/> adresinden 22 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Kara, N. N., (2011). *Atatürk Ve Eğitim* 23 Nisan 2011,
http://atailkuyg.ege.edu.tr/files/n_n_k-ata_egitim.pdf. 1-7.

Karamanoğlu Mehmet Bey'den Önce ve Sonra Devlet Dili Türkçe. (2011).
<http://w3.balikesir.edu.tr/~iacar/ddturkce.htm> adresinden 20 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Korkmaz, Z. (2011). *Cumhuriyet Döneminde Dil Anlayışı.* 27 Nisan 2011,
http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/zeynep_korkmaz_cumhuriyet_donemi_dil_anlayisi.pdf. 34-41.

Kröger, L. (2006). *Changing Compositions Of Advocacy Coalitions: Finnish Agri-Environmental Policy 1995-2006.* Mtt Agrifood Research Finland. Page:7.
www.rso.wur.nl/NR/rdonlyres/149F003B-F1E4-4899-BA37.../Kroger.pdf. 1-33.

Lozan Barış Antlaşması'nda Azınlık. (2011).
<http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=11786> adresinden 3 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Mevzuat Listesi. (1991). <http://www.hukuki.net/kanun/3713.15.text.asp> adresinden 11 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Milli Eğitim Temel Kanunu. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> adresinden 18 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Milli Eğitim Sisteminin Esasları. (2011).
http://www.meb.gov.tr/belirligunler/10kasim/inkilaplari/egitim/egitimin_esaslari.htm adresinden 27 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Milliyetçi Hareket Partisi. (2011).
http://tr.wikipedia.org/wiki/Milliyet%C3%A7i_Hareket_Partisi adresinden 10 Haziran 2011'de alınmıştır.

Milliyetçi Hareket Partisi 2011 Secim Beyannamesi. *2023'e Doğru Yükselen Türkiye Sözleşmesi: Ses Ver Türkiye*. 21 Mayıs 2011, http://www.mhp.org.tr/kitaplar/MHP_2011_SecimBeyannamesi.pdf. 1-205.

Nükleer Santral Gerekli mi, Değil mi? (2011). <http://www.cnnturk.com/2011/ekonomi/genel/03/23/nukleer.santral.gerekli.mi.degil.mi/610887.0/index.html> adresinden 3 Nisan 2011'de alınmıştır.

Parti Programı. (2011). http://www.akparti.org.tr/parti-programi_79.html adresinden 22 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Principles Of Human Rights Association. http://www.ihd.org.tr/english/index.php?option=com_content&view=article&id=167&Itemid=47 adresinden 24 Mayıs 2011'de alınmıştır.

RTUK Yönetmeliği Değiştirdi, Özel Kanallar Dışındaki Dillerde Yayın Yapılabilecek. (2009). <http://www.tumgazeteler.com/?a=5706096> adresinden 21 Nisan 2011'de alınmıştır.

Sur, M. (1991). *Paris Şartında İnsan Hakları*. 12 Mayıs 2011, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/457/5214.pdf>. 299-305.

TEGV Hakkında: Değerlerimiz. (2011). <http://www.tegv.org/tegv-hakkında> adresinden 14 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Titali, M. (2009). *Kürtçe Konuşma Yasağı Kaldırıldı [25 Ocak 1991]*. <http://www.gazetekurd.net/index.php/tarih/2202-kuertce-konuma-yasa-kaldird-25-ocak-1991> adresinden 10 Mayıs 2011'de alınmıştır.

Türkçeden Farklı Dillerde Televizyon Yayını Meclisten Geçti! (2011). <http://www.medyafaresi.com/haber/54771/medya-turkceden-farkli-dillerde-televizyon-yayini-meclisten-gecti.html> adresinden 29 Mayıs 2011'de alınmıştır.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001336/133667e.pdf> syfa 2

What is Globalization? (2011). http://www.globalization101.org/What_is_Globalization.html adresinden 23 Mayıs 2011'de alınmıştır.

6. *Uyum Yasaları: Yasa Metni.* (2003).
<http://www.belgenet.com/yasa/k4928.html> adresinden 29 Mayıs 2011'de
alınmıştır.